

Natalja Poklonskaja, Krimin miehitystä suurempi sensaatio:
Krimin ”suloisen syyttäjän” representaatiot ja identiteetit venäläisessä
mediassa

Pro gradu
Marika Valtonen

Jyväskylän yliopisto
Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Soveltava kielitiede
Lokakuu 2017

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Marika Valtonen	
Työn nimi – Title Natalja Poklonskaja, Krimin miehitystä suurempi sensaatio: Krimin ”suloinen syyttäjän” representaatiot ja identiteetit venäläisessä mediassa	
Oppiaine – Subject Soveltava kielitiede	Työn laji – Level Pro gradu
Aika – Month and year Lokakuu 2017	Sivumäärä – Number of pages 82
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimuksen kohteena ovat Natalja Poklonskajan, Krimin tasavallan entisen syyttäjän, representaatiot ja identiteetit venäläisessä sanomalehdissä. Natalja Poklonskaja nimitettiin Krimin tasavallan korkeimmaksi syyttäjäksi keväällä 2014 sen jälkeen, kun Venäjä oli liittänyt Krimin itseensä. Poklonskajasta kirjoitettiin ensimmäisen syyttäjävuoden aikana lukuisia lehtijuttuja, jotka keskittyivät hänen ulkonäköönsä ja hän sai lempinimen ”suloinen syyttäjän”. Venäläisten sanomalehtien julkaisemien juttujen pohjalta tarkastelen Poklonskajasta rakentuvia representaatioita, hänen itsensä luomia identiteettejä sekä hänen toimintaansa ohjaavia ideologioita, jotka nousevat esiin teksteissä.</p> <p>Olen kiinnostunut siitä, miten korkeassa asemassa olevasta nuoresta naisesta kirjoitetaan venäläisessä sanomalehdistössä. Tutkimusmenetelmäni sekä teoreettinen viitekehyseni on kriittinen diskurssintutkimus, koska tutkimuksen kohteena on kielenkäyttö yhteiskunnassa sekä se, millaista kuvaa todellisuudesta kielellä luodaan. Tarkastelun kohteena ovat erityisesti sanavalinnat, mutta olennaista on analysoida myös ympäristöä, jossa kielenkäyttö tapahtuu, sekä kulttuurista kontekstia.</p> <p>Tutkimuksen aineistona on ollut vuosina 2014-2015 venäläisissä sanomalehdissä julkaistuja tekstejä: 8 uutisartikkelia, 2 kolumnia ja 3 Poklonskajan haastattelua. Kahdeksassa uutisessa ja kahdessa kolumnissa tarkastelin representaatioita, joita Poklonskajasta luodaan ja analysoin, millaiset äänet tähän osallistuvat. Kolmen Poklonskajan haastattelun pohjalta kartoitin hänen itsensä rakentamia identiteettejä. Tarkastelun kohteena olivat myös representaatioiden ja identiteettien yhteneväisyydet ja erot. Näiden teksteissä rakentuvien henkilökuvien pohjalta oli mahdollista tarkastella Poklonskajalle tärkeitä ideologioita.</p> <p>Työssäni havaitsin, että lehtijutuissa keskitytään hyvin paljon Natalja Poklonskajan ulkonäköön. Toimittajat korostavat ”suloinen syyttäjän” kauneutta, jota hehkutetaan jopa Japanissa saakka, ja hiusvärin muutos suorastaan shokeeraa. Muut äänet rakentavat kuvaa myös isänmaallisesta ja hengellisestä naisesta. Natalja Poklonskaja itse keskittyy myös suhteellisen perinteisen identiteetin luomiseen – hän korostaa eksplisiittisesti isänmaallisuuttaan ja uskonnollisuuttaan sekä perinteistä naisen roolia. Hän tuo esille useissa yhteyksissä myös suuren työmääränsä ja korostaa ahkeruuttaan. Aiempaan tehtyyn tutkimukseen nähden oman tutkimukseni tulokset ovat yhteneväisiä – julkisessa asemassa olevan naisen ulkonäkö nousee hyvin usein huomion kohteeksi mediateksteissä.</p>	
Asiasanat – Keywords kriittinen diskurssintutkimus, Venäjä, naiskuva, representaatio, identiteetti, ideologia, sanomalehdet	
Säilytyspaikka – Depository JYX-julkaisuarkisto	
Muita tietoja – Additional information	

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	7
2	VENÄLÄINEN YHTEISKUNTA: NAISKUVA, KANSALLISUUS JA MEDIA 10	
2.1	Naiskuva ja sukupuoliroolit	10
2.1.1	Käsite sukupuoli	10
2.1.2	Naisen asema Venäjällä ennen ja nyt	13
2.1.3	Sukupuoliroolit	15
2.2	Kansallisuus ja Krimin tilanne	17
2.2.1	Mitä on olla venäläinen – kansallisuus	17
2.2.2	Krimin tilanne	19
2.2.3	Venäjän kieli Ukrainassa	20
2.3	Media ja sananvapaus	21
2.3.1	Mediasta ja kielestä	21
2.3.2	Venäläinen media ja sananvapaus	23
3	DISKURSSINTUTKIMUKSESTA	25
3.1	Kriittinen diskurssintutkimus	25
3.2	Representaatio	27
3.3	Identiteetti	28
3.4	Ideologia	30
4	MENETELMÄT JA AINEISTO	33
4.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	33
4.2	Tutkimusmenetelmä	33
4.3	Aineisto	35
5	TUTKIMUSTULOKSET	39
5.1	Representaatiot	39
5.1.1	Representaatio 1: kaunotar	39
5.1.2	Representaatio 2: Isänmaallinen ja uskonnollinen	52
5.1.3	Representaatio 3: uranainen	56
5.2	Identiteetit	63
5.2.1	Identiteetti 1: isänmaallinen	64
5.2.2	Identiteetti 2: uskonnollinen nainen	68
5.2.3	Identiteetti 3: uranainen	70
5.3	Ideologiat	72

5.3.1	Isänmaallinen ideologia	72
5.3.2	Sukupuoli-ideologia	73
6	PÄÄTÄNTÖ	76
7	LÄHTEET	79

Taulukot

Taulukko 1.	Tutkimusaineistoon sisältyvät artikkelit	36
-------------	--	----

1 JOHDANTO

«В Крыму сейчас главная сенсация вовсе не отделение его от Украины, а... новоиспеченный генеральный прокурор республики Наталья Поклонская.» (KP 22.3.2014)
Krimin suurin sensaatio ei nyt ole lainkaan sen eroaminen Ukrainasta, vaan... Vastanimitetty tasavallan yleinen syyttäjä Natalja Poklonskaja.¹

Ilmiö, jota tutkin tässä työssä, on naiskuva venäläisessä sanomalehdistössä. Tutkimuksen kohteena on nuori, julkisessa asemassa oleva valtaa käyttävä nainen, joita ei ole Venäjällä kovinkaan monta. Natalja Poklonskaja², johon tutkimukseni keskittyy, on työskennellyt Venäjän duuman edustajana lokakuusta 2016 lähtien. Sitä ennen hän oli Krimin korkein syyttäviviranomainen maaliskuusta 2014 alkaen. Tässä työssä tarkastelen osaa ajanjaksosta, kun hän työskenteli syyttäjänä Krimillä. Natalja Poklonskajaan kohdistui valtavasti huomiota virkaanastumisen jälkeen, pääasiassa hänen ulkonäkönsä vuoksi. Venäläisen sanomalehtimedian perusteella Poklonskaja oli melkein pä suurempi sensaatio kuin Krimin liittäminen Venäjään; hänestä kirjoitettiin suuret määrät lehtijuttuja pitkin vuotta 2014. Tutkimukseni aineisto koostuu kolmestatoista ensimmäisen syyttäjävuođen eli maaliskuun 2014 ja huhtikuun 2015 välisenä aikana ilmestyneestä sanomalehtiartikkelista.

Natalja Poklonskaja syntyi vuonna 1980 Ukrainan Sosialistisessa Neuvostotasavallassa, (RIA 2014). Kun Poklonskaja oli 10-vuotias, hän muutti vanhempineen Krimille (KPN 2014). Poklonskaja opiskeli Evpatorian yliopistossa Krimillä (RIA 2014). Ukrainan sisäisen kriisin alkaessa loppuvuodesta 2013 hän työskenteli Kiovan syyttäjänvirastossa, jonne hän jätti eroanomuksen 25. helmikuuta 2014 (RG 2014). Poklonskaja nimitettiin Krimin korkeimman syyttäjän virkaan 11. maaliskuuta 2014 (TASS 2014.) Virkaanimittämisen jälkeen Poklonskaja nousi suureen suosioon ”sulaisen” ulkomuotonsa tähden – häntä ihailtiin jopa Japanissa asti (RG 2014).

---

¹ Aineistoesimerkkien käännökset ovat omiani. Esimerkit on käännetty mahdollisimman sanatarkasti, mutta niin, että alkuperäinen ajatus ja sävy säilyvät tekstissä. Joskus olen muuttanut sanajärjestystä luettavuuden vuoksi, sekä lisännyt suomennokseen olla-verbin, sillä venäjän kielessä olla-verbiä (*быть*) ei käytetä preesensissä.

² Venäjänkielisten sanojen translitteroinnissa olen käyttänyt suomalaista tieteellistä tyyliä (Nikunlassi 2002: 401-402). Poikkeuksen olen tehnyt Natalja Poklonskajan nimessä selkeyden vuoksi: käytän etunimestä muotoa *Natalja*. Kyrillisillä nimi kirjoitetaan venäläisittäin muodossa *Наталья* eli tieteellisesti suomeen translitteroituna *Natal'ja*. (Heittomerkillä ' merkitään venäjästä suomeen translitteroitaessa pienen b-kirjaimen näköistä pehmeää merkkiä *ь*, joka voi vaikuttaa ääntämiseen ja/tai taivutukseen, mutta jota itsessään ei äännetä.)

Tutkimukseni kohdehenkilö Natalja Poklonskaja on syntymänsä ukrainalainen. Kulttuurinen konteksti, johon hän sijoittuu, on kuitenkin myös Venäjä, sillä hän mieltää itsensä venäläiseksi lehtijuttujen perusteella. Hän on kotoisin Itä-Ukrainasta, jossa Venäjän ja venäjän kielen vaikutus on suurempi kuin Ukrainan vaikutus. Hän myös puhuu venäjää äidinkielenään, joten yhteys Venäjään on selkeä. Tämän lisäksi tähdennän, että Krimin liittäminen Venäjään ei ole virallisesti tunnustettu³, mutta kontekstin yksinkertaistamiseksi sijoitan Poklonskajan venäläiseen kulttuuriympäristöön, huolimatta siitä, että hän toimii Krimillä.

Venäjällä politiikassa toimivat naiset työskentelevät lähestulkoon aina perhe- tai sosiaalielämien parissa (Vanhala-Aniszewski 2014: 3), mikä on ikään kuin sukupuolirooleihin liittyvä odotuskin (Kotomanova 2011: 244). Poklonskaja tekee tässä poikkeuksen, sillä hän on koulutukseltaan juristi ja työskenteli pitkään syyttäjänvirastossa. Poklonskaja sai venäläisessä mediassa keväällä 2014 kutsumanimen *njashni prokuror, suloinen syyttäjä*, ulkonäkönsä vuoksi. 34-vuotias nainen korkeassa asemassa on venäläisessä kontekstissa jokseenkin harvinaista, mutta enemmän palstatilaa hän on kylläkin saanut ulkonäkönsä vuoksi. Myös tämän seikan vuoksi Natalja Poklonskaja valikoitui tutkimuksen kohteeksi, sillä korkeassa hallinnollisessa asemassa olevasta miespuolisesta henkilöstä ei vastaavia ulkonäkökeskeisiä juttuja todennäköisesti kirjoitettaisi.

Pyrin tutkimuksellani osaltani kartoittamaan, miten valta-asemassa olevaa naista kuvataan venäläisissä sanomalehdissä. Naisen asemaa Venäjällä on ennestään tarkasteltu esimerkiksi artikkelikokoelmassa *Naisia Venäjän kulttuurihistoriassa* (Rosenholm, Salmenniemi & Sorvari 2014). Eräässä Jyväskylän yliopistossa tehdyssä pro gradussa on analysoitu mies- ja naiskuvia venäläisessä aikakauslehdessä *Krest'janka* (Raski 2014). Venäjällä on tehty tutkimusta siitä, miten naispolitiikkojen ulkonäöstä kirjoitetaan venäläisessä mediassa (Vagenljaitner 2011). Näiden aiempien tutkimusten mukaan näyttää siltä, että naisen asema määrittyy pitkälti perinteisten sukupuoliroolien mukaan, ja naiskuvan rakentaminen mediassa on hyvin ulkonäköpainotteista. Natalja Poklonskajaa, tai sitä miten hänestä kirjoitetaan lehdistössä, ei ole tutkittu, joten sen suhteen tutkimukseni tuottaa uutta tietoa. Oma tutkimukseni vahvistaa kuitenkin aiemman tutkimuksen tuloksia.

Tavoitteeni on selvittää, millaisia representaatioita eri medioiden eri genreä edustavat lehtitekstit rakentavat Natalja Poklonskajasta sekä tarkastella ääniä, jotka luovat näitä representaatioita. Aineistoon valitsemieni haastattelujen avulla analysoin myös Natalja Poklonskajan itsensä rakentamaa identiteettiä. Tarkastelen myös sitä, miten perinteinen

---

³ Helsingin Sanomat 27.3.2014: YK:n yleiskokous tuomitsi Krimin äänestyksen
<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002719891.html>

naiskuva ja perinteiset sukupuoliroolit asettuvat suhteessa luotuihin representaatioihin ja identiteettiin. Teksteissä rakentuvien representaatioiden ja identiteettien kautta kartoitan Natalja Poklonskajan julkista kuvaa määrittäviä ideologioita. Teoreettis-metologisena viitekehysenä työssäni on kriittinen diskurssintutkimus. Tarkastelen kielenkäyttöä yhteiskunnassa, tässä tapauksessa siis venäläisessä sanomalehdistössä, koska minua kiinnostaa kieli vallan välineenä ja merkitysten rakentajana. Miten kielellä rakennetaan todellisuutta ja miten kieli heijastelee sitä? Millaisia merkityksiä kieleen kätkeytyy? Mediat, joista aineisto on kerätty, ovat *Nezavisimaja Gazeta*, *Novaja Gazeta*, *Argumenty i Fakty*, *Komsomol'skaja Pravda* ja *Vetšernjaja Moskva*. Aineistossa on kahdeksan uutista ja kaksi kolumnia, joissa analysoin Natalja Poklonskajasta rakentuvia representaatioita ja ääniä, jotka niitä luovat; lisäksi kolmen haastattelun perusteella tarkastelen Poklonskajan itsensä rakentamia identiteettejä.

Kiinnostukseni naisten asemaan ja venäläiseen naiskuvaan heräsi, kun olin kieliharjoittelussa Venäjällä. Neljän kuukauden aikana Moskovan kupeessa opin paljon venäläisyydestä. Suomeen palattuani päädyin pariksi vuodeksi töihin ihmisoikeusjärjestöön ja näiden ympäristöjen myötä löysin uuden kiinnostuksen kohteiden kombinaation: naisen asema, ihmisoikeudet, sananvapaus sekä venäläinen media. Mielestäni venäläinen media on äärimmäisen mielenkiintoinen konteksti ja analyysin kohde, koska lehdistönvapaus ja sananvapaus poikkeavat siitä, mihin olemme Suomessa totuneet. Venäjä on monilta kohdin länsimaistunut ja nykyaikainen, joiltain osin se on puolestaan konservatiivinen ja hitaasti muuttuva – tämä monikerroksisuus ristiriitoinen luo hedelmällistä maaperää mediatekstin analyysille.

Työ koostuu johdannosta, neljästä luvusta ja päätännöstä. Toisessa luvussa taustoitan tutkimustani tarkastelemalla venäläistä yhteiskuntaa, painottaen sukupuolirooleja, naisen asemaa, kansalaisuutta ja mediaa. Kolmas luku käsittelee tutkimuksen teoriapohjaa, eli kriittistä diskurssintutkimusta ja tutkimukseni avainkäsitteitä, joita ovat representaatio, identiteetti ja ideologia. Neljännessä luvussa esittelen aineiston eli lehtiartikkelit sekä kriittisen diskurssintutkimuksen, joka on siis sekä teoriapohja että menetelmä tutkimukselleni. Näiden menetelmien ja käsitteiden avulla analysoin lehtiartikkeleita. Viidennessä luvussa esittelen analyysini tulokset representaatioista, identiteeteistä ja ideologioista. Kuudes luku, eli päätäntö, kokoaa yhteen tutkimuksen tulokset.

2 VENÄLÄINEN YHTEISKUNTA: NAISKUVA, KANSALLISUUS JA MEDIA

Tässä luvussa taustoitan tutkimustani esittelemällä lyhyesti sukupuolen käsitteen. Tämän jälkeen käyn läpi tutkimukseni kannalta merkittäviä piirteitä venäläisestä kulttuurista, eli naisen asemaa ja sen historiaa ennen Neuvostoliittoa, sen aikana sekä nyky-Venäjällä. Tarkastelen myös perinteisiä sukupuolirooleja, venäläistä isänmaallisuutta ja Krimin niemimaan poliittista tilannetta siltä osin, kuin se liittyy Natalja Poklonskajan urakehitykseen. Pohdiskelen lisäksi mediaa ja sen merkityksen rakentamisen keinoja, venäläisen median erityispiirteitä ja sananvapautta Venäjällä. Nämä aiheet ovat keskeisiä oman työni kannalta, koska tarkastelun kohteena on naiskuva venäläisissä sanomalehdissä.

2.1 Naiskuva ja sukupuoliroolit

2.1.1 Käsite sukupuoli

Käsite *sukupuoli* on kaksimerkityksinen: sillä voidaan tarkoittaa biologista sukupuolta (engl. *sex*) tai sosiaalista sukupuolta (engl. *gender*). Biologista sukupuolta on kuvailtu yleensä luonnolliseksi kaksinapaiseksi asiaksi, joka on selkeästi nähtävissä ihmisen kehossa; sosiaalinen sukupuoli puolestaan nähdään niinä sosiaalisina ja kulttuurisina eroina, jotka miehen ja naisen välillä on. Nämä määritelmät ovat saaneet runsaasti kritiikkiä 1970-luvulta alkaen. (Wodak 1997: 2-3.) Näiden välille ei voida asettaa selvää rajaa eivätkä ne voi sulkea toisiaan pois – biologinen sukupuoli ei määrää sosiaalista sukupuolta tai toisinpäin. Judith Butler pohtii tunnetussa teoksessaan *Hankala sukupuoli* (2006), mikä määrittelee biologisen sukupuolen ja onko kaksinapaisuus muuttumatonta (jos se edes on kaksinapaista), ja onko rakennelma ”biologinen sukupuoli” yhtä lailla kulttuurinen rakennelma kuten sosiaalinenkin sukupuoli (Butler 2006: 55).

Tutkimuksessani keskityn sosiaaliseen sukupuoleen, koska aineistonani on kielellistä materiaalia ja käsittelen mediassa rakentuvaa henkilön julkisuuskuvaa. Olen tässä tutkimuksessa kiinnostunut sukupuolen ilmenemisestä ja tuottamisesta kulttuurissa, eli sukupuolen biologinen ulottuvuus ei ole tarkastelun kohteena. Eri kulttuurisissa konteksteissa sosiaalinen sukupuoli vaihtelee. Konstruktionistisen näkemyksen mukaan sukupuoli on luokittelun ja nimeämisen tuote, eli juurikin kulttuurisen määrittelyn kohde – toisin sanoen sosiaalinen sukupuoli määrittyy sen mukaan, mitkä ovat sosiaalisesti hyväksytyt normit kyseisessä kulttuurissa ja millaiset odotukset kohdistuvat heihin, jotka näyttävät kuuluvan

tiettyyn sukupuoleen (Puustinen, Ruoho & Mäkelä 2006: 19). Ihmiset luonnehtivat eri kulttuureissa tiettyjä piirteitä ”maskuliiniseksi” tai ”feminiiniseksi” ja nämä piirteet voivat näkyä samassa ihmisessä enemmän tai vähemmän. Jos ”oikean” mieheyden tai naiseuden piirteet olisivat universaaleja, ne olisivat kaikkialla samat. (Talbot 2010: 7-8.)

Esimerkiksi suomalaisessa kulttuuriympäristössä ei ole outoa, että nainen nousee pääministeriksi tai presidentiksi. Venäjällä puolestaan naiset eivät yleensä hakeudu korkeisiin poliittisiin asemiin – korkean tason politiikka ja johtavat virat ovat perinteisesti miesten töitä (Parikka 2008: 132-133). Korkeisiin virkoihin määrätietoisesti pyrkivään naiseen saatetaan suhtautua kummeksuen. Nainen Krimin tasavallan korkeimpana syyttäjänä on siis poikkeus sääntöön. Näin ollen sosiaalisella sukupuolella voi olla merkitystä siihen, millaiselle työuralle ihminen päätyy ja miten hän etenee urallaan.

Kulttuuriset piirteet heijastuvat kieleen, esimerkiksi nimeämisen muodossa. Siispä myös sukupuolen käsitteeseen ja sen esittämiseen vaikuttaa myös kieli. Kuten yllä on mainittu, englannin kielessä käsitteet ”biologinen sukupuoli” ja ”sosiaalinen sukupuoli” on erotettu toisistaan: *sex* ja *gender*. Suomen kielessä tätä erottelua ei tehdä, kuten ei venäjässäkään (*sukupuoli; pol*). Suomen kielessä ei erotella yksikön kolmannen persoonan sukupuolta, koska suomessa on vain yksi yksikön kolmannen persoonan pronomini *hän*. Englannin ja venäjän kielissä pronomini taas kertoo, puhutaanko miehestä vai naisesta: *he* ja *she*, *on* ja *ona*. Esimerkkinä voidaan mainita myös se, että useissa kielissä erotetaan naimaton ja naimisissa oleva nainen: puhutaan *neiti* tai *rouva* Niemisestä, mutta miehestä käytetään ainoastaan titteliä *herra*. Miehen puhuttelusta ei selviä aviosääty, naisen puhuttelussa puolestaan selviää – tämä luo asymmetriaa sukupuolten välille. (Talbot 2010: 15.) Tällaiset nimeämiset ovat tavallisia konservatiivisemmissä kulttuureissa, joissa miehen ja naisen asema sekä sosiaaliset roolit ovat tiukemmin määritellyjä (Talbot 2010: 5).

Miehet ja naiset ovat usein eriarvoisessa asemassa ollessaan kielellisen kuvauksen kohteena, kuten on jo todettu aviosäädystä puhuessa. Naisia kuvataan usein ulkonäköön perustuvilla nimityksillä (*blondi, brunette*) tai miesten silmin nähtävän viehättävyyden kautta (*kaunotar*), ja joissain tapauksissa naisen asema perheessä tai parisuhteessa nousee myös näkökulmaksi: *pääministerin vaimo, kahden lapsen äiti* (Talbot 2010: 225). Engelberg (2016: 46-47) toteaa väitöskirjassaan, että ylipäättään sana ”ihminen” on piilomaskuliininen: jos miehiä ja naisia pyydetään kuvittamaan tarinan ”ihminen”, useimmin kuvitukseen piirretään mies kuin nainen – lapset taas piirtävät useammin oman sukupuolensa edustajan samankaltaisessa tehtävässä, mutta naiseksi kasvettaen työtökin piirtävät useammin miehiä. Sekä Engelberg (2016) että Talbot (2010) tuovat esille *-mies/-man* -päätteisten tai niitä sisältävien nimitysten

runsauden. Arkikielessä puhutaan esimerkiksi *virkamiehestä, jokamiehen oikeuksista, postmanista ja businessmanista*. (Engelberg 2016: 10; Talbot 2010: 225). Tätä kutsutaan geneeriseksi eli yleistäväksi maskuliinisuudeksi – puhutaan ”miehestä”, vaikka tarkoite olisi nainenkin tai sukupuolta ei tiedettäisi (Engelberg 2016: 14).

Venäjän kielessä työntekijään tai muuhun toimijaan viittaavat sanat eivät ole geneerisen maskuliinisia, vaan sanat ovat eksplisiittisesti sukupuolen määritteleviä: *pevets/pevitsa* ’laulaja’, *utšitel’/utšitel’nitsa* ’opettaja’, *predstavitel’/predstavitel’nitsa* ’edustaja’. Feminiinimuodot muodostetaan useimmin päätteen *-ца, -tsa* avulla. Jos kyseessä on lainasana tai uudissana, käytetään joskus miespohjaista ammattinimikettä, johon lisätään etuliite *nainen-, ženštšina-*. Naispuolinen syyttäjä on siis *ženštšina-prokuror*, naispuolinen poliitikko taas *ženštšina-politik*. Tosin Poklonskajasta puhuttaessa liitettä *ženštšina-* ei yleensä lisätä, koska hänen vakiintunut lempinimensä on jo aiemmin mainittu ”suloinen syyttäjä” (*njašni prokuror*). Aineistossa käytetään kerran myös sanaa *prokurorša* – maskuliinisen nimityksen perään on lisätty pääte *-ša* kuvaamaan naissukupuolta. Voitaisiin kyllä kysyä sitäkin, miksi Poklonskaja ei ole saanut feminiinimuotoista lempinimeä *няшняя прокурорша* [njašnjaja prokurorša]; nouseehan henkilön sukupuoli esille venäjän kielessä niin persoonapronomeineissa kuin adjektiivin taipumuksessa, sekä verbin preteritissä eli menneen ajan muodossa. Tältä osin venäjän kieli on sukupuolta koskevissa termeissään konservatiivinen.

Sitä voidaan pohtia, miten sosiaalinen sukupuoli vaikuttaa uutisointiin henkilöstä. Nuori ja edustavan näköinen Natalja Poklonskaja nousi virkaannimittämisen jälkeen Venäjällä otsikoihin pääasiassa ulkonäkönsä vuoksi. Mieleen nousee ajatus, olisiko kirjoitettujen juttujen lukumäärä lähelläkään nykyistä, jos kyseinen henkilö olisi miespuolinen. Entä kirjoitettaisiinko meillä Suomessa valtakunnansyyttäjistä näin ulkonäkökeskeisesti?

Suomessa Eveliina Talvitie on tarkastellut teoksessaan *Keitäs tyttö kahvia – naisia politiikan portailta* (2013) suomalaisten naispoliitikkojen urakehitystä ja heihin kohdistuvaa mediakirjoittelua. Teoksessa kerrotaan muun muassa, kuinka Mari Kiviniemen pääministerikaudella huomio kiinnittyi hänen sukupuoleensa (Talvitie 2013: 26-29) ja kuinka Sari Sarkomaan kiinnostusta verojaostoon vähäteltiin, koska ”siellä on hirveästi duunia” (Talvitie 2013: 92). Clare Walsh (2001) on puolestaan tutkinut julkisessa virassa olevia naisia brittityhteiskunnassa. Tarkastelun kohteena ovat esimerkiksi parlamentin naispuoliset jäsenet ja heidän asemansa miesvaltaisessa parlamentissa. Walsh toteaa muun muassa, että naisten täytyy muodostaa keskenään julkisissa tehtävissä ollessaan ”kriittisen otteen ryhmiä”, jotta he saisivat äänensä kuuluviin miesenemmistön keskuudessa. (Walsh 2001: 205-206). Natalja Vagenljaitner (2011) on analysoinut venäläisten naispoliitikkojen ulkonäköön kohdistuvaa

mediakirjoittelua. Esimerkiksi anatomiset tekijät (kasvojen muoto, ruumiinrakenne, jne.), garderobin koostumus sekä henkilön ikä ovat hyvin usein toimittajien huomion kohteena naispuolisesta henkilöstä kirjoitettaessa (Vagenljaitner 2011: 180-181). Miehet eivät kenties olisi vastaavissa asemissa saaneet samanlaista huomiota ulkonäköönsä liittyen taikka kiinnostuksen kyseenalaistamista.

Näiden aikaisempien tutkimusten valossa on mielenkiintoista lähteä analysoimaan tarkemmin sitä, miten Natalja Poklonskajasta kirjoitetaan venäläisessä mediassa. Kyseessä on suhteellisen nuori nainen virassa, jollaiset ovat yleensä vanhempien miesten täyttämiä. Seuraavassa käsitelen vielä tarkemmin naisen asemaa ja naiskuvaa Venäjällä aiemman tutkimuksen pohjalta.

2.1.2 Naisen asema Venäjällä ennen ja nyt

Tässä alaluvussa kartoitan naisen asemaa menneisyydessä ja tässä hetkessä sekä perinteisiä sukupuolirooleja Venäjällä. Keskityn nimenomaan naisen rooliin ja vain heijastelen miehen roolia sitä vasten, koska tutkimani ilmiön keskiössä on venäläinen nainen.

Patriarkaalisuus on luonnehtinut venäläisessä yhteiskunnassa miehen ja naisen välisiä suhteita jo keskiajalta alkaen (Vituhnovskaja 2008a: 126). Näihin suhteisiin liittyvät säännökset koottiin *Domostroi*-nimiseksi kirjaksi 1500-luvulla. Miehellä oli perheessä valta-asema ja rankaisuvallta vaimoon nähden, mutta tästä huolimatta naisella oli melko laajat oikeudet talouden johtoon ja lasten kasvatukseen liittyen. *Domostroi*-kirja toimi yhteiskunnassa ohjenuorana 1800-luvulle saakka, jolloin naisten emansipaatio, eli vallasta vapautuminen alkoi Venäjällä. (Vituhnovskaja 2008a: 127.) Kirja neuvoi niin perhesuhteiden hoitamisessa kuin konkreettisissa arkielämän asioissa, esimerkiksi kasvimaan hoidossa ja oluenpanossa. Erityisen tärkeää kirjan mukaan on säilyttää ulkoinen kuva hyvänä. (Parikka 2008: 105.) ”Domostroilaisuus” on vielä tänä päivänäkin käytetty termi: sillä viitataan yleensä patriarkaaliseen ja urautuneeseen elämäntapaan (Pyykkö 2002: 153). Suomeksi *domostroi* voidaan kääntää ’talonrakennukseksi’.

Neuvostoliiton aikana naiskuva muuttui useaan kertaan. Ihanteellinen nainen on nähty milloin työteliäänä yhteiskunnan rakentajana, milloin miehensä ”koruna”, jonka tehtävänä on olla kaunis ja suloinen – ajoittain taas on ollut ideaali olla kumpaakin sekä kaikkea niiden väliltä (Parikka 2008: 132-33, 140-141; Pyykkö 2002: 139). Vuoden 1917 vallankumouksen jälkeen avioliittolainsäädäntöä muutettiin niin, että liitto on lähtökohtaisesti tasa-arvoinen ja miehen ja naisen oikeudet yhdenmukaistettiin. Esimerkiksi myös abortti laillistettiin. Muutamia vuosia

myöhemmin abortti kiellettiin uudestaan ja avioeroproosessia monimutkaistettiin perheiden vahvistamiseksi. (Pyykkö 2002: 139.)

Todellinen emansipaatio alkoi 1920-luvulla Neuvostoliiton ideologian mukaisesta naisten ja miesten tasavertaisuuden tavoittelusta, ja neuvostoaikana 90 prosenttia naisista kävi töissä (Vituhnovskaja 2008a: 127). Sotien aikana naiset tekivät myös raskaita töitä jopa suhteessa enemmän kuin miehet. Täten senhetkinen naiskuva korosti miehekkäitä ominaisuuksia. (Pyykkö 2002: 139.) Naiset nähtiin periaatteessa tasavertaisena miesten kanssa, mutta he olivat loppujen lopuksi moninkertaisen paineen alla. Kotona naiselle kuului joka tapauksessa perinteisesti kotitöiden teko ja lastenhoito, siinä missä mies vain tuli töistä kotiin ja lepäsi seuraavaa päivää varten. (Vituhnovskaja 2008a: 127-128.)

Neuvostoliitossa valtion hyvinvointi- ja sosiaalipalveluiden merkittävin tekijä oli työ, eikä työttömiä oikeastaan edes ollut. Neuvostoliiton hajottua 1990-luku oli väestöllisestä näkökulmasta katsottuna surkea: eriarvoisuus ja päihteiden käyttö lisääntyivät, ja väestö väheni jopa 700 000 hengellä vuodessa; tällaista väestökriisiä ei ole tapahtunut missään muussa teollistuneessa maassa rauhan aikana. Niinpä Venäjällä on keskitytty perhepalveluiden parantamiseen ja raskaudenaikaisten tukimuotojen lisäämiseen. Tällä tavoin väestökriisiin on saatu apua, ja perhe on noussut äärimmäisen tärkeäksi yhteiskunnan peruspilariksi. Perhepolitiikka on edelleen 2010-luvulla heteronormatiivista ja konservatiivista. (Kulmala 2015: 159.) Helmikuussa 2017 Venäjän presidentti Vladimir Putin allekirjoitti lain, jonka myötä perheväkivallasta annettavat rangaistukset lieventyivät. Taustalla on ”venäläisten perhearvojen lujittaminen”. (HS 2017.) Länsimaisesta näkökulmasta tämä laki näyttyy hyppäyksenä ajassa taaksepäin.

Tänä päivänä naisen asema Venäjällä on kuitenkin myös muutoksessa. Emansipaatio etenee ja yhä useammat naiset ryhtyvät yrittäjiksi, mutta yhä naisen vastuulle katsotaan lapsen- ja kodinhoito (Vituhnovskaja 2008a: 129). Suurimmat syyt Venäjällä naisyrittäjyyden lisääntymiseen, ja toki kaikenlaisen yrittäjyyden lisääntymiseen ovat siirtyminen sosialistisesta järjestelmästä vapaaseen markkinatalouteen sekä globalisaatio. Arvioiden mukaan noin kolmannes yrittäjistä on naisia. Yrittäjyys on monille naisille ennemminkin selviytymisstrategia – edellisen työsuhteen päätyttyä ei ole löytynyt uutta työtä, tai tapa hoitaa työn ja perheen yhdistäminen on naisen itsensä päättävällän alla. Naiset perustavat yrityksiä myös sellaisille aloille, joille he eivät välttämättä ole kouluttautuneet, vaikka korkeakoulututkinto olisikin suoritettuna. (Aaltio & Peltonen 2009: 145-157.) Yksi suuri yrittäjryhmä ovat naiset, jotka matkustavat esimerkiksi Kiinaan ja Turkkiin hakemaan säikeittäin halpoja vaatteita ja muita tavaroita, ja he itse tai muut naiset myyvät ne toreilla – he

ovat siis eräänlaisia nykyajan kulkukauppiaita. (Vituhnovskaja 2008a: 129.) Yksi tekijä tämän suuntaiselle muutokselle oli 1980-luvulla aloitetun perestroikan (suom. 'uudelleen rakentaminen') ja sen jälkeisen ajan uudistukset, kun Venäjän uusriikkaat pääsivät elämään leveästi. Voittajia tässä kuviossa on vain vähän: uusrikkaiden miesten vaimot ja tiettyjen arvoaan nostaneiden ammattien edustajat, esimerkiksi kirjanpitäjät ja ekonomistit. Häviäjiin kuuluu enemmistö naisista, jotka ovat erilaisten vaatimusten ristipaineessa työttömyyden kasvaessa. (Pyykkö 2002: 140-141.)

Perinteisesti naiselle on siis kuulunut kodin- ja lastenhoito ja miehelle ansiotyössä käyminen. Neuvostoliiton aikana ja sen hajoamisen jälkeen naisetkin ovat tehneet töitä kodin ulkopuolella, mutta odotuksenmukaiset tehtävät kotiin ja lapsiin liittyen ovat yhä vanhastaan naisten vastuulla. Yrittäjäyys on luonut uusia mahdollisuuksia naisten työllistymiselle ja myös joustavuutta työajan suhteen, mikä osaltaan helpottaa monesta suunnasta naisiin kohdistuvaa sosiaalista painetta. Näin ollen naisen asema on aika perinteinen, mutta toisaalta ura- ja työmahdollisuuksia on enenevässä määrin.

2.1.3 Sukupuoliroolit

Sen lisäksi, että lasten- ja kodinhoito katsotaan naisten alueeksi, myös muilta osin perinteiset sukupuoliroolit ovat yhä voimissaan Venäjällä. Naisilla on tapana korostaa naisellisuuttaan kauniilla vaatteilla, ja perinteiset sukupuoliroolit miehestä elannon hankkijana ja naisesta lapsista huolehtivana kodinhengittäjänä ovat muutenkin voimissaan (Vituhnovskaja 2008a: 128). Naiselle on sallittua käyttää suuriakin summia ulkonäköönsä, sillä huoliteltuna ja hyvännäköisenä näyttäytyminen on osa toisen osapuolen kunnioitusta (Parikka 2008: 132). Tältä osin on palattu aateliston ja länsimaisen porvariston 1800-luvun ihanteisiin: rahan käyttäminen vaatteisiin, asumiseen, matkustamiseen ja muihin ulkoisiin tekijöihin ja materiaan nähdään hyväksyttävänä (Pyykkö 2002: 142). Suomessa tällainen ”tuhlailu” nähdään useimmiten pröystäilyinä, jota on syytä paheksua. Erona Suomeen voidaan mainita esimerkiksi sekin, että Venäjällä turkikset ovat yhä suosiossa (Parikka 2008: 131). Turkki oli naiselle harvoja sallittuja statussymboleita Neuvostoliitossa (Pyykkö 2002: 140).

Sadan vuoden takaiset naisten roolit ovat jossain määrin tehneet paluuta kuluneina vuosina: kotirouvan ja rakastajattaren hahmot ovat Venäjällä suosittuja populaarikulttuurissa. Heitä edustavat tosielämässä rikkaiden vaimot ja rikkaiden miesten elättämät rakastajattaret. Lapsia ja kotia hoitava kotivaimo ja rakastajatar makean elämän symbolina ovat kumpikin

täysin riippuvaisia miehestä, eli vastakohtia neuvostonaisen ideaalille. (Vituhnovskaja 2008a: 129.) Tällainen asetelma oli hyvin tavallinen tsaarinajalla (Parikka 2008: 135).

Kuten mainitsin johdannossa, politiikassa naisille ovat perinteisesti kuuluneet perhe- ja sosiaaliasiat (Vanhala-Aniszewski 2014: 3). Tämä perustuu venäläiseen sukupuolten järjestykseen (*гендерный порядок*): naiset ovat hoitaneet lapset, kodin ja perheen sosiaaliset suhteet, joten se on ollut ”odotettava” valinta politiikan tehtävissä. Tänä päivänä on kyllä jo epäkorrektia nimittää perhe- ja sosiaalipoliittisia asioita ”naisten asioiksi”, vaikka asian todellinen laita ei ole muuttunut. (Kotomanova 2011: 246.) Vuonna 2011 naisedustajien määrä Venäjän duumassa oli 9,5 prosenttia, kun taas Pohjoismaissa naisia oli 40-43 prosenttia kansanedustajista (Kotomanova 2011: 245).

Naisen asemaa Venäjällä on tarkasteltu esimerkiksi artikkelikokoelmassa *Naisia Venäjän kulttuurihistoriassa* (Rosenholm, Salmenniemi & Sorvari 2014). Artikkeleissa esitellään eri aikakausien vaikuttajanaisia ja tarkastellaan venäläisen naiskuvan muutoksia 1700-luvulta tähän päivään. Tavoiteltava naiseus on muuttunut lukuisia kertoja edellisten satojen vuosien aikana ja usein naiskuvaa luonnehtii ristiriitaiset odotukset. Jyväskylän yliopistossa tehdyssä pro gradussa on tarkasteltu venäläisessä aikakauslehdessä *Krest’janka* rakentuvia mies- ja naiskuvia venäläisessä perheessä (Raski 2014). *Krest’janka*-lehdessä haastateltiin eri-ikäisiä venäläisiä naisia ja tutkimuksen mukaan haastatteluissa rakentuu perinteinen, joskin myös hieman ristiriitoja sisältävä kuvaus sukupuolirooleista. Venäjällä on tehty tutkimusta siitä, kuinka naisen ulkomuodon eri piirteitä nostetaan runsaasti esille mediassa (Vagenljaitner 2011). Julkisessa asemassa olevasta naisesta kirjoitettaessa huomiota kiinnitetään hyvin paljon naisen fyysiseen olemukseen, esimerkiksi pituuteen, ikään, kenkiin, meikin käyttöön ja yleiseen pukeutumistyyliin.

Myös omien kokemusteni mukaan sukupuoliroolit ovat Venäjällä perinteisemmät kuin Suomessa. Katukuvassa etenkin naisellisuus korostuu näyttävien, huimaavan korkeiden saappaiden ja punattujen huulten muodossa. Miehilläkin on useimmiten yllään siistit ja istuvat vaatteet. Venäjällä on myös tapoja, jotka eroavat Suomen tavoista, mitä tulee sukupuolten väliseen kommunikaatioon. Esimerkiksi naisia ei kätellä, eli miehet kättelevät vain toisiaan. Sukupuolen perusteella määräytyviin odotuksiin liittyy myös se, että illanistujaisissa vaimon tai seuralaisen kuulumisia saatetaan kysyä miehen kautta eikä puhuta naiselle suoraan. Nainen ei myöskään ikinä kaada itselleen viiniä, vodkaa tai muita alkoholijuomia, vaan vieressä istuva mies tekee sen.

Naisen ja miehen roolit ovat kauan olleet Venäjällä melko tarkkaan määritellyt. Neuvostoliiton aikana naisiin kohdistuvat odotukset muuttuivat useaan kertaan, naisen

odotettiin olevan niin perinteinen kodinhoitaja kuin raskaan teollisuuden fyysisesti vahva työntekijä. Tämän päivän tyypillinen venäläinen nainen on taas suhteellisen perinteinen – hänen vastuulleen kuuluu lasten- ja kodinhoito sekä hänelle on tärkeää pitää huolta ulkonäöstään. Naisten uramahdollisuudet ovat kehittyneet, mutta kodin velvollisuudet eivät ole kuitenkaan siirtyneet pois naisen vastuulta, joten naiset ovat arjessaan usean tekijän ristipaineessa. Omassa tutkimuksessani selvitän, näkyvätkö Natalja Poklonskajan elämässä samanlaiset naiseuteen liittyvät odotukset.

2.2 Kansallisuus ja Krimin tilanne

2.2.1 Mitä on olla venäläinen – kansallisuus

Isänmaalliseen venäläisyyteen kuuluu olla ylpeä kansalaisuudestaan. Venäjällä käytetään seuraavaa kahta käsitettä kuvaamaan kansallista erityislaatuisuutta: *russkaja duša* ja *širokaja natura*. *Russkaja duša* tarkoittaa venäläistä sielua; venäläinen suhtautuu erityisen tunteellisesti kaikkeen ja on tunteidensa johdattama (Pyykkö 2002: 59-60). *Širokaja natura* merkitsee laveaa luontoa eli venäläisen sielun ”laajuutta” – se tarkoittaa, että turhanpäiväisiin pikkuseikkoihin ei nähdä tarpeelliseksi kiinnittää huomiota, ja että äärimmäisyydet mahtuvat samaan sieluun (Vihavainen 2008: 310; Pyykkö 2002: 41-42). Venäläisen kansan erityisyyksiläisyys on ollut suosittu ajatus niin venäläisten itsensä, kuin myös muiden kansojen keskuudessa (Vituhnovskaja 2008a: 134; Vihavainen 2008: 310). Tässä on vahvasti taustalla Venäjän erityispiirteinen historia: länsimaille tyypilliset tavat ja käytänteet, esimerkiksi feodaalilaitos, roomalainen oikeus ja kristityn yksilön itsenäiseen ajatteluun rohkaissut reformaatio ovat puuttuneet Venäjältä. Myös muun muassa valtavilla etäisyyksillä ja ankaralla ilmastolla halutaan uskoa olleen jonkinlainen vaikutus venäläiseen mentaliteettiin ja tapoihin. (Vihavainen 2008: 310-311.)

Venäläiset tiedostavat itsekkin lavean luontonsa ja kaikki tai ei mitään -ajattelutapansa (Vituhnovskaja 2008a: 131-132). Tapana on heittää aiheesta hurttia huumoria, kuten myös arvostella niin omia maanmiehiä kuin toisia kansallisuuksiakin kovin sanakääntein – länsimainen tapa olla puuttumatta toisten yksityisyyteen ja ominaisuuksiin nähdään Venäjällä välinpitämättömänä ja egoistisena (Vihavainen 2008: 310; Vituhnovskaja 2008a: 117.) Venäjällä käsite ”poliittinen korrektius” on suhteellisen tuntematon, eli muiden kansallisuuksien ominaisuuksista ja puutteista saatetaan tosiaankin keskustella sellaiseen sävyyn, jota länsimaissa ei kehdattaisi käyttääkään. (Vihavainen 2008: 320). Kollektiivisuus eli

tapa ratkaista asiat yhdessä on asia, josta venäläiset erityisesti tunnetaan. Ryhmä tai perheyhteisö on ensisijainen ”yksikkö”, tärkeää on toimia yhdessä ja pitää yllä suhteita muihin ihmisiin (Vituhnovskaja 2008a: 114, 118).

Venäjälläkin tehtiin siirtomaapolitiikkaa useiden Euroopan maiden tapaan; alusmaita ei tosin ollut merten takana, vaan Venäjällä oli hallinnassa kokonainen manner (Turoma 2015: 239). Venäjällä tätä ei tosin nimitetä kolonialismiksi, vaan sukulaiskansojen ja naapurien avunannoksi. Venäjän kansa ei koe, kärjistetyksi ilmaistuna, syyllisyyttä siirtomaiden riistosta, rotusorrosta, naisten syrjinnästä ja muista vastaavista asioista, kuten lännen emämaat omien siirtomaidensa suhteen. (Vihavainen 2008: 319-320.)

Neuvostoliiton hajoaminen vuonna 1991 sekoitti pakan perusteellisesti, mitä tulee kansallistunteeseen ja isänmaallisuuteen, ja moni asia muuttui sen jälkeen. Enää ei ollut yhtenäistä sosialismin aatetta, mutta kansakunta piti jotenkin saada tuntemaan yhteenkuuluvuutta ja vahvuutta neuvostotraumojen jälkeen. Venäjän presidentti Vladimir Putin onkin herättänyt 2000-luvulla uudestaan henkiin nationalismin, joka oli ollut melko pienimuotoista useita vuosia. Nyt hän suitsuttaa venäläisyyttä ja Venäjän kansan erinomaisuutta – tämä on balsamia venäläisten sielujen haavoille. (Geifman & Teper 2014.)

Nationalismi on siis tänä päivänä tärkeä symbolinen pääoma Venäjän politiikassa. Nationalismi voidaan määritellä yhteiskunnalliseksi toiminnaksi, jossa minkä tahansa kansallisuuteen liittyvän tekijän avulla voidaan rakentaa yhteisöllisyyttä. Näitä käsitteitä voivat olla vaikkapa kieli, uskonto, historia ja isänmaa. Siispä nationalismi on melkoisen laava käsite, joka joustaa tarkoituksen mukaisesti ajassa tai paikassa, esimerkiksi elvyttäen historiallisia tarinoita. (Lassila 2015: 188.). Näin ollen mitään uutta Putin ei ole varsinaisesti keksinyt, mutta nationalismin kaivaminen naftaliinista oli erinomainen keksintö kansakunnan itsetunnon pönkittämiseksi ja yhtenäisyyden kasvattamiseksi (Geifman & Teper 2014). Se tosin tulee muistaa, että Venäjä ei koskaan ole ollut perinteisesti selvärajainen kansallisvaltio (Lassila 2015: 189), sillä laajaan maahan mahtuu useita etnisiä ryhmiä ja lukuisten puhuttujen kielten kirjo. Siispä Venäjällä on vallinnut rinta rinnan useita *nationalismeja*, monikossa – etninen, kulttuurinen ja valtioimperiaalinen nationalismi ovat esiintyneet samanaikaisesti yhteiskunnassa. Yhteisymmärrystä näiden suuntausten välillä ei ole vielä löytynyt ja sen myötä yhteistä poliittista perustaa, jota alkaa kehittää, ei ole voitu luoda. (Lassila 2015: 189.)

Isänmaallinen keskimääräinen venäläinen on siis ylpeä kansalaisuudestaan ja oman kansan erityislaatuisuutta ei mitenkään vähätellä tai piilotella. Maan historiassa ei ole ollut kaikkia samoja ”vaiheita” kuin suurimmassa osassa länsimaita; se ja muut historian tapahtumat ovat vaikuttaneet kansan minäkuvaan eri tavoin. Neuvostoliiton hajoaminen merkitsi monelle

suureen tyhjyyteen jäämistä. Tällä hetkellä erilaiset nationalismin haarat neuvottelevat elintilasta ja tämä on osaltaan hidastanut poliittisen yhtenäisyyden muodostumista eri ryhmien välille. Kansallisen yhtenäisyyden kasvattaminen on presidentti Putinin tämänhetkinen tavoite – silläkin kustannuksella, että ulkopolitiiset suhteet huononevat; Krimin liittäminen Venäjään vuonna 2014 on kuvaava esimerkki tällaisesta toiminnasta.

2.2.2 Krimin tilanne

Tässä luvussa esittelen Venäjään vuonna 2014 liitetyn Krimin niemimaan senhetkistä poliittista tilannetta ja siihen vaikuttaneita tekijöitä nähdessä Natalja Poklonskajan urakehitykseen. Tätä tapahtumien ketjua alettiin myöhemmin kutsua Krimin kriisiksi.

Ukrainassa oli ollut enemmän ja vähemmän sisäisesti epävakaa vuodesta 1991 eli itsenäistymisestä alkaen. Jatkuvasti oli käynnissä suuri pohdinta ja kiistely: suuntautuuko länteen vai itään? (Sakwa 2016: 86.) Venäjämielinen Viktor Janukovitš oli valittu presidentiksi helmikuussa 2010 ja hänen toimensa presidenttinä aiheuttivat runsaasti mielenilmauksia. Esimerkiksi hänen edustamansa Alueiden puolue halusi parantaa venäjän kielen asemaa Ukrainassa ja tämä kasvatti kuilua venäjämielisten ja Eurooppaan suuntautumisen kannattajien välillä. Hän myös lahjoi perustuslakituomioistuimen muuttamaan presidentin valtaoikeuksia lokakuussa 2010. (Sakwa 2016: 93-94.) Janukovitš syrjäytettiin vallasta helmikuussa 2014 (Sakwa 2016: 99).

Krimin niemimaa itsessään oli ollut kiistakapulana jo pidempään: Neuvostoliitto luovutti Krimin Ukrainalle vuonna 1954, mikä oli alun alkaenkin kiistanalainen teko, koska enemmistö Krimin asukkaista oli venäjänkielisiä (Sakwa 2016: 37). Yksi syy on myös se, että Venäjän Mustanmeren laivaston sijoituspaikkana oli Ukrainalta vuokrattu Krimillä sijaitseva Sevastopolin tukikohta (Sakwa 2016: 154). Maaliskuun 16. päivänä 2014 Krimillä järjestettiin kansanäänestys, jossa kysyttiin 1) kannattaako äänestäjä Krimin jälleenyhdistymistä Venäjän federaation kanssa, ja 2) kannattaako äänestäjä vuoden 1992 perustuslain palauttamista ja Krimin pysymistä osana Ukrainaa. (Sakwa 2016: 158.)

Jos tarkastellaan, mistä Krimin asujaimisto koostuu, huomataan, että suurin osa heistä on venäläisiä tai venäjänkielisiä, mutta niemimaata asuttavat muutkin etniset ryhmät, esimerkiksi krimintataarit ja ukrainalaiset (Sakwa 2016: 154-158). Enemmistö asukkaista oli liittämisen kannalla, jos äänestystilastoja on uskominen. Kansanäänestyksessä äänesti 83 prosenttia Krimin äänioikeutetuista, joista melkein 97 prosenttia kannatti jälleenyhdistymistä Venäjän kanssa. Äänestystulokseen suhtauduttiin kuitenkin kriittisesti, koska paikalla ei ollut

riippumattomia länsimaisia tarkkailijoita. (Sakwa 2016: 158.) Vaalien medianäkyvyyskin oli puolueellista, sillä Ukrainan tv-kanavat lakkasivat näkymästä Krimillä ja Ukrainan silloista johtoa nimitettiin vaalimainoksissa natseiksi ja fasisteiksi (MTV 2017).

Kun Krimin kriisi alkoi, Natalja Poklonskaja työskenteli Kiovan syyttäjänvirastossa. Hän perusteli Kiovan syyttäjänvirastolle jättämässään eroanomuksessa helmikuussa 2014, että hänestä on ”häpeällistä elää maassa, jossa roistot kulkevat kaduilla”. Eronanomusta ei hyväksytty, joten hän lähti Krimille vanhempiensa luo. (RG 2014.) Silloin Kiovan syyttäjänvirasto julisti hänet rikolliseksi perustuslain vastaisen toiminnan vuoksi (IBT 2014). Omien sanojensa mukaan Poklonskaja tarjosi apuaan Krimin hallitukselle, ja sitten hänet nimitettiin Krimin autonomisen tasavallan korkeimmaksi syyttäjäksi (RG 2014).

Äsken mainitun kansanäänestyksen jälkeen 18. maaliskuuta 2014 Venäjä liitti Krimin itseensä (Sakwa 2016: 159). Kansainvälinen yhteisö tuomitsi liittämisen laittomaksi (MTV 2017). Natalja Poklonskaja oli siis nimitetty Krimin autonomisen tasavallan korkeimmaksi syyttäjäksi jo ennen liittämistä, kun hän oli lähtenyt Kiovasta. Hänet nimitettiin sittemmin myös Venäjän Krimin tasavallan syyttäjäksi. Hän oli jo aiemmin kertonut julkisesti kannattavansa Krimin liittämistä Venäjään. Ei siis ole yllätys, että hän päätyi Euroopan Unionin, Yhdysvaltojen, Kanadan ja muutaman muun tahon ja valtion pakotteiden kohteeksi (RA 2015; TASS 2015).

Ottaen huomioon sen, että venäläiset eivät koe harjoittaneensa kolonialismia, vaan auttavansa ystäviä ja naapurikansoja (ks. alaluku kansallisuudesta 2.2.1.), Krimin miehitys näyttäytyy tavallaan perustellulta: syyksi ilmoitettiin Krimin venäläisten heikentynyt turvallisuustilanne, vaikka merkkejä etnisestä vainoamisesta ei ollut. (Sakwa 2016: 156-157).

Venäläisen Levada-tutkimuskeskuksen teettämän kyselyn mukaan 81% venäläisistä oli sitä mieltä, että Krimin miehityksen myötä ”Venäjä palasi perinteiseen rooliinsa suureksi valtioksi” (Vasilenko 2014: 205). Levada-keskus on Venäjän valtiosta riippumaton tutkimuskeskus (Levada 2017). Ei siis ole mikään ihme, että Venäjän näkökulmasta isänmaallinen Natalja Poklonskaja nauttii suurta suosiota. Poliittisesta näkökulmasta länsimaisittain katsottuna venäjämielinen syyttäjä Krimin niemimaalla on hieman ristiriitainen yhtälö, vaikka syyttäjällä olisikin kansan tuki takanaan.

2.2.3 Venäjän kieli Ukrainassa

Natalja Poklonskajan lapsuuden Ukrainassa, neuvostoajan lopulla, venäjän kieli oli laajemmin käytössä kuin ukraina, etenkin Ukrainan itäisissä osissa. 2000-luvun alkuvuosina useissa osissa

maata jopa yli 80 prosenttia väestöstä käytti venäjää pääasiallisena kielenään, vaikkakin etnisinä venäläisinä itseään piti alle 20 prosenttia väestöstä. Hyvin suuri osa ukrainalaisista on siis käyttänyt pitkään venäjää arkikielenään, mikä on ristiriidassa poliitikkojen tavoitteiden kanssa. Vuonna 1996 hyväksytyn perustuslain myötä ukrainasta tehtiin maan ainoa virallinen kieli ja venäjän kieli luokiteltiin arkisen kanssakäymisen kieleksi. Kaikki viralliset asiakirjat muutettiin ukrainankielisiksi, eli osa väestöstä saattoi jäädä tietämättömäksi niiden sisällöstä. Venäjää luonnehdittiin vähemmistökieleksi, mikä ei ainakaan rauhoittanut ketään, koska niin huomattava osa väestöstä puhuu venäjää. (Sakwa 2014: 96-97.) Ukrainan kieli oli ollut ennen neuvostoaikaa hyvin marginaalisessa käytössä, mutta se elpyi Venäjän vallankumouksen aikoihin, kun Ukraina yritti itsenäistyä ensimmäistä kertaa. Neuvostoliiton vähemmistökielten käyttöä tuettiin aina 1930-luvulle asti, kunnes Stalin kääntyi kansallisia eliittejä vastaan. (Sakwa 2014: 97.) Natalja Poklonskaja on siis hyvä esimerkki ukrainalaisesta, joka puhuu venäjää äidinkielisellä tasolla. Venäjänkielisyys tukee myös Poklonskajan venäjämielisyyttään.

Seuraavaksi esittelen median ominaisuuksia yleisellä tasolla sekä venäläistä sanomalehtimediaa kontekstina. Äsken mainitut poliittiset tapahtumat vaikuttavat myös mediaan ja niistä voidaan uutisoida eri tavoin näkökulmasta riippuen.

2.3 Media ja sananvapaus

Tässä alaluvussa käsittelen tiedotusvälineitä ja sananvapautta, keskittyen printtimediaan ja lehdistön asemaan Venäjällä. Kuten tullaan huomaamaan, venäläinen media ja uutisointi poikkeavat monin tavoin suomalaisista vastaavista. Tarkastelen myös median kielen keskustelunomaistumista eli sitä, miten kielenkäyttö tiedotusvälineissä on muuttunut osittain epävirallisemmaksi ja humoristisemmaksi.

2.3.1 Mediasta ja kielestä

Mediatekstit (joihin voi sisältyä myös puhuttu teksti eli esimerkiksi uutislähettykset) ovat mielenkiintoinen kohde representaation ja identiteetin tutkimisen kannalta. Pietikäisen mukaan (2002: 241) media tahallaan tai tahtomattaan voi vahvistaa tai korostaa joitain ilmiöitä ja näkemyksiä, ja yhtä aikaa jättää huomiotta tai syrjään toisia. Tämä koskee kaikkea tiedonvälitystä ja aihepiirejä, eli median käsittelemät asiat ja median käyttämä kieli voivat vaikuttaa vaikkapa sukupuolen representaatioon tai naisen aseman rakentumiseen.

Osaksi median esittämien asioiden ”valikoivuus” johtuu yksinkertaisesti tilan- tai ajanpuutteesta – yhteen julkaisuun tai lähetykseen ei mahdu määräänsä enempää tietoa. Toisaalta syytä löytyy myös siitä, että keskeisin elementti eli kieli on luonteeltaan konstruoiva: kielenkäytöllä nähdään olevan, ilmaisuvoiman lisäksi, kyky tuottaa vaikutuksia ympäröivään maailmaan. Yhteiskunnallisen asemansa ja näkyvyytensä vuoksi median kielenkäyttö on erittäin vaikutusvaltaista. (Pietikäinen 2002: 241.) Näin ollen mediatekstit voivat muovailta vastaanottajan mielipiteitä erilaisista asioista, kuten myös isomman ihmismassan arvoja (Vanhala-Aniszewski 2006: 1).

Kriittisessä diskurssitutkimuksessa ajatellaan, että tekstin kielelliset piirteet voivat sisältää ideologisia merkityksiä (Fairclough 2011: 25). Fairclough painottaa mediateksteissä käytettyjen sanavalintojen ja lauserakenteiden merkitystä; esimerkiksi se, korostetaanko uutisotsikossa ampumisen kohteeksi joutunutta vai ampujaa (vrt. *Seitsemän mellakoitsijaa ammuttiin ja Poliisi ampui seitsemän mellakoitsijaa*), rakentaa kuvaa todellisuudesta. Kun ampujaa ei erikseen mainita, tapahtuma jää ikään kuin etäisemmäksi ja poliisia ei nähdä ”pahantekijänä” (Fairclough 2011: 26-27). Tällaisen lauserakenteen tavoitteena voi olla estää kielteisten mielikuvien syntymistä instituutiosta nimeltä poliisi, eli huomiota ei kohdisteta siihen faktaan, kuka ampui, vaan mikä oli toiminnan lopputulos eli seitsemän kuollutta. Vastaavia esimerkkejä on myös omassa aineistossani. Eräässä jutussa uutisoitiin esimerkiksi Natalja Poklonskajan uudesta arvonimestä:

Прокурор Крыма теперь настоящий полковник - - Еще одна звездочка в ближайшее время появится на погонах Натальи Поклонской.” (KP 28.3.2014)

Krimin syyttäjä on nyt pesunkestävä eversti - - Vielä yksi tähtönen ilmestyy lähiaikoina Natalja Poklonskajan epoletteihin.

Jutun alun lauserakenteilla tähdennettiin kyseistä tapahtumaa (*on nyt ... eversti, теперь ... полковник; tähtönen ilmestyy, звездочка ... появится*), eikä niinkään sitä, kuka tai mikä taho arvon myönsi.

Tänä päivänä mediatekstit eivät enää toimi ainoastaan tiedonvälittäjän asemassa: ihmiset kuluttavat mediaa eri tavoin, myös tiedonhaun nimissä ja viihteellisyyden vuoksi (Fairclough 2011: 47). Tämä muutos vaikuttaa siihen, miten median kuluttajat vastaanottavat medioiden ideologiat ja valitut representaatiot. Siinä on eroa, etsiikö kuluttaja lisää tietoa tapahtuneesta vai onko hänen tavoitteenaan löytää viihdykettä median kanavista. Kuten yllä on todettu, medialla on valta vaikuttaa valitseviin mielipiteisiin. Siispä se voi vahvistaa esimerkiksi

stereotyyppisiä sukupuolirooleja, tai murtaa sukupuolen perinteisiä representaatioita tuomalla esille siitä poikkeavia tarinoita.

Keskustelunomaistuminen on pitkään meneillään ollut suuntaus median kielessä Fairclough'n ja Vanhala-Aniszewskin mukaan: yleiskielisen ja neutraalin tiedottamisen sijaan on huomattu käytettävän myös maanläheisempää ja epävirallisempaa kieltä uutisteksteissä sekä Isossa-Britanniassa, että Venäjällä (Fairclough 2011: 9; Vanhala-Aniszewski 2007: 9). Venäjänkielissä uutisteksteissä käytetään puhekielisiä ja vitsaileviakin ilmauksia. Neutraalit sanat saattavat vaihtua tunnepitoisiin ja arvottaviin nimityksiin: Euroopasta voidaan puhua venäläisessä lehdistössä esimerkiksi nimillä *vanha maailma* ja *Eurooppa-vanhus*. (Vanhala-Aniszewski 2007: 9, 12.) Lehtien otsikoissa näkee usein myös viittauksia kaunokirjallisiin teoksiin (Pietiläinen 2015: 120). Joitain näitä piirteitä on näkyvissä myös tämän tutkimuksen aineistossa: teksteissä käytetään lempinimiä puheenaiheena olevasta henkilöstä sekä arvottavia sanavalintoja, kuten myös puheenomaisia lauserakenteita.

Yhä useammalla ihmisellä on pääsy yhä useampiin ja erilaisimpiin medioihin. Yksittäinen mediakanava ei voi kertoa kaikesta kaikkea ja asiat voi esittää monella tavalla, eli omilla valinnoillaan mediakanavat ja julkaisut omalta osaltaan määrittelevät puheenaiheita ja ihmismassojen arvoja. Enää mediatekstit eivät ole yksinomaan virallisen tiedon lähteitä, vaan median tehtävänä on myös viihdyttää kuluttajia – virallisuus on vähentynyt ja tyyli on muuttunut kohua herättävämmäksi. Näitä muutoksia voidaan nähdä tämän tutkimuksen aineistossa, joka on kerätty muutamista venäläisistä sanomalehdistä. Seuraavassa alaluvussa esittelen venäläisen sanomalehtimedian ominaispiirteitä.

2.3.2 Venäläinen media ja sananvapaus

Neuvostoliitossa painettujen sanomalehtien rooli oli merkittävä kansalaisten puheenaiheiden määrittäjä myös valtakunnallisella tasolla ja lehtiä luettiin paljonkin päälevikkialueen ulkopuolella. Nykyään paikalliset sanomalehdet ovat tosiaankin vain paikallisesti luettuja ja sanomalehtien levikit ovat vain murto-osan neuvostoaikojen huippulukemista (useilla lehdillä oli silloin 20 miljoonan kappaleen levikki). Yksi syy tähän on muun muassa Internetin saavutettavuuden paraneminen. (Lehtisaari 2015: 111-112.) Televisio on myös merkittävä tiedotusväline, ellei kaikista keskeisinkin tänä päivänä (Lehtisaari 2015: 115).

Kansainvälisen ihmisoikeusjärjestön Amnesty Internationalin mukaan viime vuosina sananvapauden tila on huonontunut Venäjällä (Amnesty International 2017). Myös Toimittajat ilman rajoja -järjestö on arvioinut median vapautta ja tarkastellusta 180 maasta Venäjä oli sijalla

152 vuonna 2015 (Lehtisaari 2015: 110). Enemmistö julkaisuista on valtion omistuksessa ja kontrollissa, mutta on olemassa myös kaupallisia viestimiä, jotka saavat rahoituksensa esimerkiksi mainosmyynnistä (Lehtisaari 2015: 111).

Politiikasta ei kirjoiteta suurissa määrin venäläisessä mediassa, koska päätökset tehdään suljettujen ovien takana pienellä porukalla, onhan vallassa Yhtenäinen Venäjä -puolue. Toki näistä päätöksistä sitten uutisoidaan, kun ne on tehty, vaikkakin yksipuolisesti. Kun kirjoitetaan kansainvälisistä kiistanalaisista asioista, valtalehdillä on tapana esittää asiat niin, että Venäjän asema vahvistuu. (Pietiläinen 2015: 122-123.) Rivikansalaisten mielipidekirjoituksia ei juurikaan julkaista valtalehdissä, vaan mielipideosastolta voidaan lukea asiantuntijoiden ja toimittajien kommentteja. Valtalehdet myötäilevät usein vallanpitäjien näkemyksiä, mutta pienemmissä julkaisuissa saattaa olla myös vaihtoehtoisia näkökulmia. (Pietiläinen 2015: 123.) Eri lehdet kirjoittavat näin ollen eri asioista, joten monipuolisen kuvan saamiseksi täytyy lukea useita eri julkaisuja. Venäläiset itse toisaalta tiedostavat hyvin median välittämän tiedon epätasapainon ja vääristymät, ja useimmiten hyväksyvät sen – jos kansallista yhtenäisyyttä ja ylpeyttä saadaan lisättyä, moniarvoisuuden karsiutuminen tiedonvälityksessä ei niinkään haittaa (Parikka 2008: 280).

Venäläinen sanomalehtimedia on parhaat päivänsä jo nähnyt, jos nykyisyyttä verrataan neuvostoaikoihin. Televisiolla on luultavasti tärkein rooli tiedonvälityksessä tänä päivänä, mutta sanomalehdistöllä on silti yhä paljon painoarvoa. Suurin osa venäläisistä julkaisuista toimii valtion kontrollin alaisuudessa enemmän tai vähemmän. Yksittäinen lehti saattaa kertoa asioista hyvinkin yksipuolisesti – saman asian eri puolet eivät välttämättä tule esille. Koska aineistoni on enimmäkseen suurista lehdistä, voidaan olettaa, että Natalja Poklonskajan isänmaallisuutta on mahdollisesti korostettu lehtiteksteissä – hänen näkemyksensä ovat varmastikin vain hyväksi vallanpitäjien mielestä. Ne, jotka ovat samaa mieltä Poklonskajan kanssa, eivät todennäköisesti esitä kritiikkiä näitä julkaisuja tai Poklonskajan mielipiteitä kohtaan.

3 DISKURSSINTUTKIMUKSESTA

Tässä luvussa läpi tutkimukseni teoriataustaa. Kriittinen diskurssianalyysi on samalla sekä teoriapohja että metodi analyysilleni. Esittelen käsitteet, jotka ovat olennaisia aineiston analyysin kannalta: representaatio, identiteetti ja ideologia. Representaation käsitteen avulla voidaan analysoida kuvaa, jota tietystä asiasta tai henkilöstä, eli tässä tapauksessa Natalja Poklonskajasta rakennetaan. Identiteetin käsite on puolestaan olennainen työkalu silloin, kun tarkastellaan minäkuvaa, jota ihminen luo itsestään. Näiden kahden käsitteen avulla rakentuvien henkilökuvien myötä on mahdollista kartoittaa eksplisiittisiä ja implisiittisiä ideologioita, jotka ohjaavat henkilön toimintaa.

3.1 Kriittinen diskurssintutkimus

Teoreettis-metologisenä viitekehyksenä työssäni on kriittinen diskurssintutkimus. Tarkastelen kielenkäyttöä yhteiskunnassa, tässä tapauksessa siis venäläisessä sanomalehdistössä, koska olen kiinnostunut kielestä vallan välineenä ja merkitysten rakentajana. Millaisia merkityksiä kieleen kätkeytyy ja kenellä ylipäätään on valta määritellä näitä merkityksiä? Miten kielellä rakennetaan todellisuutta ja miten kieli puolestaan heijastelee sitä?

Pietikäisen ja Mäntynen mukaan (2009: 28) kieli merkityksineen ei ole aina samanlainen ja stabiili, vaan kieli on kontekstisidonnaista ja muuttuvaa. Kielellinen aines voi saada erilaisia merkityksiä eri ympäristöissä, ja sitä tutkiakseen täytyy olla tietoinen tilanteesta, jossa kielenkäyttö tapahtuu. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 28-29.) Esimerkiksi Liisa-nimistä henkilöä voitaisiin kutsua lähes millaisella lempinimellä vain, esimerkiksi nimellä Tuoli, jos hän olisi kömpelö ja hänellä olisi tapana kompuroida tuolien kanssa. Tämä lempinimi olisi muodostunut Liisalle ominaisen piirteen myötä arjessa ja kanssakäymisessä. Liisan tuntevat henkilöt tietäisivät Tuolista puhuttaessa, että puhutaan Liisasta, eikä istuimesta, johon sanalla *tuoli* yleisesti viitataan. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 28-29.) Samanlainen kontekstisidonnainen nimeäminen nousee olennaisesti esille omassa tutkimuksessanikin – Natalja Poklonskajan lempinimi venäläisessä lehdistössä on ”suloinen syyttäjä”. Medioita seuraavat henkilöt tietävät, kenestä lehtijutussa on kyse, vaikka Poklonskajan nimeä ei mainittaisi jutun otsikossa.

Diskurssintutkimuksessa nähdään, että kieli on sekä kielellistä että sosiaalista toimintaa. Sen avulla rakennetaan ja muokataan todellisuutta. Ihmiset käyttävät kieltä eri tavoin lukuisissa erilaisissa tilanteissa – se on joustava ja monikerroksinen resurssi. Kielenkäytön tavat

vaihtelevat ympäristön mukaan ja ympäristö muuttuu kielenkäytön seurauksena, ja nämä ovat diskurssintutkijan tarkastelun kohteena. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 12-21.) Kielenkäyttö ei siis ole vain puhujan ja kuuntelijan välistä vuorovaikutusta, vaan se on pikemminkin sosiaalista ja yhteiskunnallista toimintaa, jolla vaikutetaan ympäröivään maailmaan (Vanhala-Aniszewski 2006: 5-6). Koska kiinnostuksen kohteena on kielenkäytön kannalta myös ympäröivä yhteiskunta, diskurssintutkimus liittyy myös muihin tieteenaloihin, esimerkiksi sosiologiaan, psykologiaan ja antropologiaan (Vanhala-Aniszewski 2006: 6).

Diskurssintutkimus on laadullista tutkimusta (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 139). Työssäni tarkastelen lehtiartikkelien merkityssisältöjä. Pietikäisen ja Mäntynen mukaan (2009: 139-141) laadullisen tutkimuksen taustalla on ajatus siitä, kun ihmistä tutkitaan muussa kuin biologisessa mielessä, että tutkija ja tutkittava(t) asia(t) kuuluvat samaan maailmaan, joka muodostuu merkityksistä. Kontekstin merkitys korostuu erityisesti, koska tulkintaan vaikuttavat tutkimuksen merkitysympäristö sekä se ympäristö, jossa tulkinnat tutkittavan asian ympäristöstä on tehty. Omassa työssäni tarkastelen lehtiartikkelien merkityssisältöjä tietyssä kulttuurisessa kontekstissa.

Venäläinen konteksti on mielenkiintoinen tutkimuksen kohde, koska Venäjällä perinteiset miehen ja naisen roolit ovat tiukemmin rajattuja, kuin esimerkiksi Suomessa. Tarkastelen työssäni, millainen merkitys henkilön sukupuolella on tuotettavaan tekstiin ja miten sukupuolta tuodaan esille. Esimerkiksi sukupuoliroolit näyttäytyvät eri tavalla erilaisissa kulttuurisissa konteksteissa, kuten luvussa 2 esitellyn aiemman tutkimuksen pohjalta voidaan huomata. Yleisellä tasolla, monet asiat, jotka ovat Venäjällä aivan tavallisia, saattavat vaikuttaa suomalaisesta kokijasta todella hurjilta tai epälänsimaisilta. Venäläisestä näkökulmasta katsottuna kyseiset asiat pystytään näkemään kulttuuriin kuuluvina asioina ja ominaispiirteinä, joissa ei ole mitään kummallista. Ympäristö, jossa tulkinnat tietystä tilanteesta tehdään, vaikuttaa siis näihin tulkintoihin.

Kriittisyys tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että on olennaista kysyä, *millaisia seurauksia* kielenkäytöllä on yhteiskunnassa. Kuten todettu, kielenkäyttö vaikuttaa ympäristöön ja toisinpäin. Kriittisellä otteella voidaan pyrkiä hahmottamaan esimerkiksi yhteiskunnassa olevia läpinäkymättömiä syy-seuraussuhteita, kulttuurisia ja sosiaalisia rakenteita sekä näiden muodostumista, sekä sitä, millaiset ideologiat ja valtasuhteet ovat vaikuttaneet niiden muodostumiseen (Fairclough 1995: 132). Analyysissa tulee siis ottaa huomioon myös ympäristö, jossa tutkittavat kohteet, eli tässä tapauksessa sanomalehtijutut, ovat syntyneet, ja millaisia vaikutuksia niillä on ympäröivään yhteiskuntaan. Entä kenelle jutut on osoitettu?

Onko kohteena jokin erityinen ryhmä, vai pyritäänkö vaikuttamaan kaikkiin mahdollisiin ihmisryhmiin, joiden saatavilla jutut ovat?

Samasta asiasta on aina olemassa erilaisia näkökantoja, ja yksittäisen kielenkäyttäjän valintoihin sisältyy hänen omia käsityksiään asiasta sekä ympäristön arvoja. Kielenkäyttäjä rakentaa kielenkäytöllään näin kuvaa puheena olevasta asiasta ja ympäröivästä yhteiskunnasta. (Pietikäinen 2002: 248.) Myös se, mitä tekstissä ei ole, voi olla yhtä merkittävää kuin siellä olevat asiat (Fairclough 1995: 5). Omassa aineistossani voitaisiin tarkastella esimerkiksi sitä, suhtaudutaanko Natalja Poklonskajaan positiivisesti ja muutoinkin myötämielisesti, vai osoitetaanko häntä ja hänen toimiaan kohtaan kritiikkiä.

3.2 Representaatio

Representaation käsite on erittäin olennainen, tutkinhan kuvaa, jota Natalja Poklonskajasta luodaan kielen avulla. Sana representaatio merkitsee ”uudelleen esittämistä” (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 56); representaation synonyymina voitaisiin käyttää myös sanaa esitystapa. Representaation tarkastelun avulla voidaan nähdä, miten todellisuutta kuvataan ja millaisin keinoin. Esitystapoja on lukuisia ja niihin vaikuttavat niin asian esittäjä, senhetkinen konteksti kuin asiasta jo aiemminkin esitetyt representaatiot. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 56.) Representaatio on kontekstisidonnainen, eli se on aina yhteydessä diskurssintutkimuksen makrotasoihin, esimerkiksi poliittiseen tilanteeseen (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 57).

Fairclough (2011: 109) toteaa, että se, mikä representaatio asiasta valikoituu, kun asiaa esitetään, on aina valinta; asiat voi esittää monella tavalla. Valittu representaatio sulkee aina pois muita vaihtoehtoja. Voitaisiin siis sanoa, että representaatio muodostuu arvoista ja painotuksista sen mukaan, mikä parhaiten palvelee esitettävää asiaa tai representaation esittäjää.

Toisaalta representaatiota voitaisiin lähestyä käsitteen poliittisesta näkökulmasta. Representaation politiikka muodostuu valtasuhteissa - erilaiset representaatiot ja niiden merkitykset taistelevat tilasta eli siitä, mistä voidaan puhua ja mikä voidaan tehdä näkyväksi. Siispä yhteiskunnassa esillä ovat ne representaatiot ja merkitykset joilla on eniten valtaa. Representaatiosta ne, jotka sitten saavat valtaa, pystyvät vaikuttamaan yhteiskuntaan saamalla aikaan muutoksia. Tai ne voivat estää muutoksia, sillä konservatiivisuuskin on politiikkaa. (Rossi, 2010: 263; Tagg, 1988: 21.)

Sanavalintojen tarkastelu on olennainen osa representaation analyysiä (Fairclough 2011: 109). Sanoilla on erilaisia konnotaatioita, sen voi huomata vertaamalla esimerkiksi sanapareja

venäläinen ja *ryssä*, sekä *ruotsalainen* ja *hurri*. Sanaparien toinen osa on neutraalia yleiskieltä, toinen osa puolestaan herättää kielteisiä miellelyhtymiä. Sana voi myös muuttua ajan myötä luonteeltaan neutraaliksi taikka epäsovinnaiseksi nimitykseksi. Siispä sanavalintojen avulla kielenkäyttäjät rakentaa jälleen todellisuutta tietystä näkökulmasta.

Sukupuolen kohdalla representaation tuottaminen näkyy arkielämässäkin. Toteamukset kuten ”pojat ovat poikia” ja ”tytöt haluavat olla prinsessoja” vahvistavat sukupuolten stereotyyppioita ja rakentavat todellisuutta – edellisellä toteamuksella hyväksytään poikien riehuminen ja kolttoset, koska pojat ”vaan nyt ovat sellaisia” ja jälkimmäisellä puolestaan oletetaan, että kaikkia tyttöjä kiinnostaa prinsessamekkoihin pukeutuminen. Todellisuus voi olla mitä vain, mutta näiden representaatioiden esittäjä valitsee sopivasti yleistävän ilmaisutavan, joka istuu hänen tarkoituksensa.

Representaatioon vaikuttavat sanavalintojen lisäksi muutkin tekijät. Kuka sanoo mitä ja missä tuo oman painoarvonsa representaatiolle, kuten myös representaation esittäjän kuulijakunta. Siksi on olennaista tarkastella myös diskursiivista kontekstia, eli kenelle teksti on tuotettu, sekä yhteiskunnallista kontekstia, toisin sanottuna ympäristöä, jossa teksti tuotetaan – tämän kuvaamiseen Fairclough on luonut kolmitasomallin, joka sisältää tekstuaalisen, diskursiivisen sekä sosiaalisen tason (ks. Fairclough 1992: 72-73). Tässä työssä representaatioita Natalja Poklonskajasta luovat sekä asiantuntijat että ”asiantuntijat”, joiden tavoitteena lienee valaista suurelle yleisölle ”todellista” Poklonskajaa. Näiden äänien luomien representaatioiden vaikutusvalta on suuri, koska suuret venäläiset mediat, joista tutkimuksen aineisto enimmäkseen on, tavoittavat runsaasti kuulijoita.

Tutkimuksessani tarkastelen representaatioita, joita Natalja Poklonskajasta rakennetaan. Tarkastelen myös näiden representaatioiden esittäjiä, eli ääniä, joille annetaan valta esittää representaatioita.

3.3 Identiteetti

Identiteetin käsite on yhteydessä representaatioon – samalla tavoin identiteetti rakentuu kielenkäytössä ja se kuvaa käsitystämme itsestämme, toisistamme ja välisistämme suhteista (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 63). Tässä työssä lähdän näkemyksestä, että representaatio ja identiteetti eroavat toisistaan sen suhteen, kuka niitä luo ja mikä on niiden ”kohde”: representaatio kohdistuu muihin ihmisiin ja asioihin esittäen niitä uudelleen, identiteetti on näkemys ”minusta” tai ”meistä”. Identiteetin määrittely voi olla apuna myös siinä, miten ”muut” erotetaan ”meistä”.

Yksinkertaisimmillaan käsite *identiteetti* vastaa kysymykseen ”kuka minä olen”. Identiteetti on jatkuvaa määrittelyä omasta itsestä tai omasta ryhmästä, ”kuka minä olen”, ”keitä me olemme” (Saastamoinen 2006: 168). Nykykäsityksen mukaan identiteetti ei ole valmis ja annettu, vaan se muodostuu meistä itse kunkin tehdessä identiteettityötä: teemme valintoja esimerkiksi kuluttamisen, opiskeluiden ja työn suhteen. Identiteetti muotoutuu ja vahvistuu näiden valintojen kautta. (Saastamoinen 2006: 168.) Yhden identiteetin sijaan voitaisiin puhua toisaalta identiteeteistä – meillä on eri identiteettejä, joilla on eri painoarvo eri tilanteissa (Pietikäinen 2002: 9). Samalla henkilöllä voi olla esimerkiksi yliopistolla opiskelijan tai tutkijan rooli ja kotona puolestaan vanhemman tai puolison rooli, tai hän on kumpaakin.

Kieli on yksi merkittävimmistä identiteetin rakennusosista. Kieli ja kulttuuri yhdistävät ihmisiä ja toisaalta erottavat; ”me” puhumme samaa kieltä ja ”he” puhuvat toista. Kielen avulla opitaan kulttuuriin ja omaan historiaan liittyviä tarinoita ja niitä opetetaan jälleen eteenpäin. (Pietikäinen 2002: 10-11.) Toisaalta kieltä ei pidä silti nähdä yhtäläisyysmerkkien kanssa kansallisen identiteetin tai etnisyyden rinnalla (Pietikäinen 2002: 15). Esimerkiksi ryhmään ”suomalaiset” voi kuulua muitakin kuin ”suomenkielisiä”. Kuten yllä on mainittu, Krimillä ja Itä-Ukrainassa venäjän kieli on käytetympi kuin ukrainan kieli, vaikka lainsäädännöllä pyritäänkin valtakunnan tasolla päinvastaiseen (ks. alaluku 2.2.3). Krimin tapauksessa venäjänkielisyydellä on suuri merkitys: nimenomaan kielellä on tärkeä rooli identiteetin rakentumisessa.

Kielellä voidaan rakentaa tietenkin myös sukupuoli-identiteettiä – kielenkäyttäjä voi puhua ”meistä naisista” tai ”meistä miehistä”, sulkien ulos ”meistä” muut kuin samaa sukupuolta edustavat henkilöt. Tämä voi muodostua ongelmaksi silloin, kun henkilö, joka ei koe kuuluvansa kumpaankaan sukupuoleen tai kokee kuuluvansa toiseen sukupuoleen kuin biologinen ruumis on määritelty kuuluvan, on näiden määritelmien kohteena. Tulee muistaa myös se, että ryhmän sisälläkin on eroja. Sukupuolittavilla termeilläkin voidaan rakentaa identiteettiä esimerkiksi niin, että naispuolinen henkilö vaatii kutsuttavan itseään vaikkapa luottamushenkilöksi sen sijaan, että käytettäisiin geneerisesti maskuliinista ilmausta luottamusmies; jollekin toiselle naiselle voi taas olla täysin yhdentekevää, onko nimityksessä sana *-henkilö* vai *-mies*. (Ks. alaluku 2.1.1, jossa pohdin sukupuolen käsitettä.)

Sukupuoli-identiteettiä korostamalla voidaan rakentaa omaa identiteettiä. Keinoja sukupuolen korostamiseen ovat vaikkapa pukeutuminen tai harrastukset, tai kielellisin keinoin vaikka niin, miten haluaa itseään puhuteltavan. Jääkiekkoa pidetään miehisenä lajina, joten miespuolinen jääkiekkoilija voidaan nähdä hyvinkin perinteisenä miessukupuolen edustajana, mekkoon pukeutuva sekä kosmetiikkaa käyttävä nainen koetaan ”perinteiseksi naiseksi”, näin

kärjistettynä. Toki ihminen voi ilmaista itseään äsken mainituilla tavoilla niinkin, että taustalla on mieheyden tai naiseuden korostamisen sijaan omat mielenkiinnon kohteet.

Tässä työssä representaation käsite on keskeisemmän tarkastelun kohteena kuin identiteetti. Niihin muiden luomiin representaatioihin, jotka tulevat esille uutisartikkeleista ja kolumneista koostuvassa aineistossa, peilaan Natalja Poklonskajan itsensä rakentamaa identiteettiä haastatteluista koostuvan aineiston avulla. Representaatio voi joissain tilanteissa vaihdella suurestikin representaation esittäjästä riippuen, esimerkiksi representaation esittäjän omien kokemusten tai tavoitteiden mukaan. Itse rakennettu identiteetti saattaa olla monissa tilanteissa samansuuntainen, mutta siitä huolimatta se voi vaihdella suuresti eri olosuhteissa: toisissa tilanteissa on ensisijaista olla ”äiti”, toisissa ”tytär”, ”ystävä” tai ”kollega”.

Seuraavassa luvussa esittelen ideologian käsitteen ja sen, miten se ilmenee kielessä. Representaatioiden ja identiteettien analysointi on olennainen tekijä ideologioiden tarkastelussa. Näin ollen tapa, jolla asioista puhutaan ja nimitykset, joita käytetään puheena olevasta asiasta, kertovat taustalla piilevistä ideologioista; ideologia voi tulla esille myös suoraan eli eksplisiittisesti. Tässä tutkimuksessa tarkastelen ideologioita, jotka ilmenevät muiden rakentamissa representaatioissa sekä Natalja Poklonskajan puheenvuoroissa.

3.4 Ideologia

Käsitettä *ideologia* ei tule ymmärtää vain poliittisena konventiona, vaan sen voi nähdä jokapäiväisen elämän käsitteenä tapahtumiseen ja objekteineen, ja se rakentuu diskursiivisesti ja kielenkäytön avulla (Vanhala-Aniszewski 2006: 11). Vesa Heikkinen (1999: 95-97) toteaa väitöskirjassaan, että valtaa pitävillä on ideologioita, mutta niitä on myös vallan käytön kohteena olevilla ryhmillä, esimerkiksi ammattikunnilla ja organisaatioilla. Ideologiat toimivat esimerkiksi ryhmien itsensä sekä ryhmien välisten suhteiden määrittelijöinä ja todennäköistä on se, että tiettyyn ryhmään kuuluva ihminen omaksuu tietynlaiset ideologiat – mikä on oikein, mikä on väärin. Ideologiat vaikuttavat siihen, miten henkilö toimii tietyissä tilanteissa tietyllä tavalla ja mihin ryhmiin hän kokee kuuluvansa. (Heikkinen 1999: 96-97.) Ideologia siis tuo yhteen ihmisiä ja luo kuvaa ”meistä” ja ”muista”. Samalla tavalla ajattelevilla ryhmittymillä on taipumus liittoutua ”muita” vastaan (Heikkinen 1999: 98). Tämä on samanaikaisesti myös identiteetin rakentumista – määrittellään, kuka kuuluu ”meihin” ja kuka ei.

Fairclough toteaa, että ideologian käsitteen avulla voidaan tarkastella medioissa, esimerkiksi sanomalehdessä, vallitsevia arvoja, joiden mukaan kyseinen media toimii. Voidaan katsoa esimerkiksi lehden suhdetta eri sukupuolen ja eri etnisten ryhmien edustajiin; kuinka

niitä representoidaan ja mikä representaatio ylipäättään on valittu. (Fairclough 2011: 12.) Ideologia rakentuu siis esimerkiksi siitä, millaisen representaation yksilö tai ryhmä esittää asiasta x, mikä on syy valittuun representaatioon ja mikä on sen vaikutus ympäröivään maailmaan (Fairclough 2011: 15). Tällä tavoin asiaa x arvotetaan eri tavoin. Ottaen huomioon sen, millainen poliittinen merkitys kansallisuudella on Venäjällä tällä hetkellä (ks. luku 2.2.1), tämän tutkimuksen kontekstissa voisi odottaa, että isänmaallisuus arvotettaisiin korkealle.

Heikkisen mukaan (1999) ideologioita tarkastellessa on otettava huomioon kielessä olevat implisiittisyys ja eksplisiittisyys. Karkeasti jaoteltuna implisiittisyys on sitä, mikä on ”rivien välissä” ja eksplisiittisyys sitä, mikä taas ei siellä ole eli ilmaistaan suoraan. Selkeätä rajaa ei voida vetää eikä näitä voida pitää kiveen hakattuina, sillä yksi lukija voi ymmärtää nopeasti ”rivien välissä” olevat merkitykset, toinen ei välttämättä. Havainnollistamiseksi voitaisiin puhua siis näiden kahden ääripään välisestä jatkumosta. (Heikkinen 1999: 100-101.) Ideologioita tarkastellessa tulee ottaa huomioon myös merkitysten kerrostuneisuus (Heikkinen 1999: 102). Omassa tutkimusaineistossani selvitän, onko havaittavissa sekä implisiittistä että eksplisiittistä ideologian rakentamista, eli ilmaiseeko esimerkiksi Poklonskaja omia arvojaan niin ”rivien välistä” kuin suoraan kiertelemättäkin. Näiden ilmaisua pyrin tuomaan esille aineistoni analyysissä.

Median ideologioita tutkittaessa on analysoitu niiden vaikutusta median kuluttajiin. Tällainen tutkimus on saanut aiemmin kritiikkiä osakseen siksi, koska se ei ole sisältänyt tarkastelua juuri siitä, miten yleisö itse ”lukee” mediatekstejä. (Fairclough 2011: 47.) Yleisö ei ole homogeeninen massa, joten ei voida olettaa, että ideologiat olisivat muuttumattomia ja kaikkiin samalla tavalla vaikuttavia. Kuten yllä mainittu, tyypillinen venäläinen voisi vastaanottaa Poklonskajan mahdollista isänmaallisuutta koskevan uutisoinnin hyvinkin positiivisesti, tai suhtautua isänmaallisuuden hehkutukseen pienellä varauksella – venäläisen sanomalehtiutisoinnin ominaisuuksia on yhden puolen esittely aiheena olevasta asiasta (ks. kansallisuudesta luku 2.2.1; venäläisestä mediasta luku 2.3.2).

Ideologian käsitteen sijasta voitaisiin käyttää myös diskurssin käsitettä. Diskurssi (engl. *a discourse*) voidaan määritellä esimerkiksi kiteytyneeksi merkityksellistämisen tavaksi, jonka kaikki yhteisöön kuuluvat jäsenet tunnistavat (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 27). Fairclough (2011: 56) määrittelee diskurssin kielenkäytön tavaksi, jota käytetään kuvaamaan todellisuutta tietystä näkökulmasta; esimerkiksi politiikkaa voidaan käsitellä liberaalista tai sosialistisesta perspektiivistä. Mikäli aineistossa on havaittavissa esimerkiksi isänmaallisuuden diskurssi, aion nimittää sitä isänmaalliseksi ideologiaksi, sillä käsitteet ovat osin päällekkäisiä. Diskurssin käsite palvelisi tässä tilanteessa siis aivan yhtä hyvin, mutta tähän tutkimukseen valikoitui

käsitteeksi ideologia, koska analyysin painopiste on representaatioissa – erilaiset ideologiat ovat havaittavissa asian x esittämiseen valittujen representaatioiden kautta.

4 MENETELMÄT JA AINEISTO

4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset tässä työssä ovat seuraavat:

- Millaista representaatiota luodaan Natalja Poklonskajasta venäläisissä sanomalehdissä? Miten havaittuihin representaatioihin kytkeytyy sukupuolen representaatio?
- Miten Poklonskaja rakentaa identiteettiään haastatteluissa? Millainen ääni Poklonskajalle itselleen annetaan lehtiteksteissä?
- Millaisia sukupuoleen ja kansallisuuteen liittyviä ideologioita teksteissä ilmenee?

Tutkimuksessani minua kiinnostaa se, millaista kuvaa Natalja Poklonskajasta luodaan viittaamalla häneen ”suloisena syyttäjänä”. Alustavien havaintojen mukaan kuva hänestä on suorastaan ylistetty. Erittelen analyysissäni tarkemmin, millaisia representaatioita hänestä luodaan, ja onko kuva kuitenkin näin yksioikoinen. Aineistossa nousee esille useita piirteitä hänestä, ja osa niistä on myös ristiriidassa keskenään. Myös se, miksi naisen ulkonäköön keskitytään niin paljon, on mielenkiintoinen kysymys. Tämä liittyy myös venäläiseen naiskuvaan – miten se yhdistyy Poklonskajasta rakennettuun representaatioon?

Lehtijuttujen luoman representaation ja Natalja Poklonskajan itsensä rakentaman identiteetin lisäksi tarkastelen aineistosta löytyviä ideologioita. Tarkastelun kohteena on erityisesti se, nousevatko aineistossa esiin sukupuoleen ja kansallisuuteen liittyvät ideologiat, sillä molempien voisi olettaa olevan relevantteja, kun tarkastellaan nuorta naista korkeassa asemassa poliittisesti herkässä tilanteessa. Kartoitan siis aineistosta arvoja ja käsityksiä, joita representaatiot heijastelevat tästä maailmasta, eli tässä tapauksessa naisen asemasta ja myös kansallisuudesta Venäjällä.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Menetelmänä on kriittinen diskurssianalyysi. Tarkastelen keräämästäni aineistosta kielellisiä keinoja puhuttaessa Natalja Poklonskajasta. Minua kiinnostavat kirjoittajan sanavalinnat: mitä niiden taustalla on? Tarkastelen myös ääniä, joita lehtiteksteissä ilmenee – kuka sanoo ja mitä?

Kartoitan myös isänmaallisuuteen ja kansalaisuuteen liittyvää ideologiaa sekä sukupuoli-ideologiaa. Miten ne ilmenevät teksteissä?

Olen luokitellut aineiston kolmeen kategoriaan: uutiset, kolumnit ja haastattelut. Uutisteksteissä ja kolumneissa tarkastelen representaatioita, joita kirjoittajat luovat Natalja Poklonskajasta. Kolmen haastattelun pohjalta analysoin Poklonskajan itsensä rakentamia identiteettejä suhteessa siihen, miten toimittajat kommentit kehystävät Poklonskajan vastauksia haastatteluissa. Tarkastelen näitä aineiston pohjalta muodostuneita kuvia hänestä – muiden rakentamia kuin myös hänen itsensä rakentamia. Analyysin kohteena ovat sanavalinnat, joilla Poklonskajaa kuvataan ja joita hän itse käyttää, sekä se, millaisen merkityksen nämä rakentuneet representaatiot ja identiteetit saavat ympäristöään vasten. Tarkastelun kohteena ovat erityisesti sanavalinnat, sillä ne ovat olennainen osa kielen kriittistä analyysia ja puheena olevien asioiden luokittelua. On olennaista tarkastella sanavalintoja, sillä ne voivat olla ideologisesti vääristyneitä (Fairclough 2011: 25) tai niihin voi liittyä vahvoja konnotaatioita (esim. sanapari *venäläinen* ja *ryssä*).

Sanavalinnat ovat erityisesti kiinnostukseni kohteena, sillä havaintoni mukaan lähes aina Natalja Poklonskajaa käsittelevissä venäjänkielisissä jutuissa käytetään varta vasten keksittyä adjektiivia *njashni*, joka voitaisiin kääntää ”suloiseksi”. Alun perin muotoa *nja* oleva sana on lähtöisin japanin kielestä, ja se on variantti kissan maukumisesta *mjau*. Sillä voi viitata mihin tahansa suloiseen asiaan tai olentoon. (KP 2014.) Kuultuaan toimittajalta myöhemmin maineestaan Internet-kaunottarena ja lempinimestään ”suloinen syyttäjä” (няшный прокурор [njashni prokuror]), Poklonskaja totesi: ”Я прокурор. И никаких «няш-мяш» не допущу”, [Minä olen syyttäjä, ja mitään söpötys-höpötystä [njash-mjash] en salli]. Venäläinen rap-artisti teki tämän jälkeen kappaleen ”Nyash-Myash”, joka on remix-versio videoidusta lehdistötilaisuudesta.

Olen kiinnostunut sanavalinnoista myös sen vuoksi, miten niiden avulla voidaan rakentaa todellisuutta ja kuinka kielenkäyttäjät tuo niiden avulla ilmi omia arvojaan ja suhtautumistaan erilaisiin asioihin – vaikkapa valinta sanaparin *venäläinen-ryssä* välillä kertoo osaltaan kielenkäyttäjän suhtautumisesta itäisen naapurimaamme kansalaisiin. Esimerkkinä omasta aineistostani voidaan mainita Poklonskajan lempinimi ”suloinen syyttäjä” myös toisesta näkökulmasta: sanaparista ilmenee hänen asemansa, mutta adjektiivi *suloinen* luo ristiriitaa nimitykseen. *Suloinen* on adjektiivi, joka yhdistetään usein lapsiin ja eläimiin, eikä niinkään aikuiseen naiseen. Mielenkiintoista on, miksi lukuisat toimittajat ylläpitävät kuvaa ”suloisesta syyttäjästä”. Toisaalta voitaisiin pohtia sitäkin, kuinka moneen merkittävässä asemassa olevaan

mieheen yhdistetään uutisteksteissä ylipäätään ulkonäköä kuvaavia sanoja, kuten *komea* tai vaikkapa *ruskeatukkainen*.

4.3 Aineisto

Aineistona tutkimuksessa on venäläisten sanomalehtien uutisia, kolumneja ja haastatteluita, jotka olen kerännyt Integrum-tietokannasta.

Integrum on samannimisen yrityksen ylläpitämä venäläinen tietokanta. Ensimmäisenä Suomessa siihen sai käyttöoikeudet Helsingin yliopisto, ja alun perin tietokannan saamisella kompensoitiin Neuvostoliiton velkoja Suomelle. Tietokanta sisältää esimerkiksi lehtitekstejä, kirjoja, erilaisia luetteloita ja tilastoja. Laajan hakutoiminnon avulla tietokannasta voidaan etsiä vaikkapa jonkin tietyn sanan yleisyyttä lehtiteksteissä. Integrum on käytävissä venäjän lisäksi myös englannin kielellä. (Mustajoki 2003.)

Integrumin hakukoneen avulla löysin lukuisista lehdistä Natalja Poklonskajaa koskevia tekstejä. Käytin hakusanoina hänen koko nimeään *Natalja Vladimirovna Poklonskaja* (*Vladimirovna* on slaavilaisen perinteen mukainen patronyymi eli isännimi) sekä etunimi-sukunimi-yhdistelmää. Tietokannasta on mahdollista etsiä henkilöitä myös ammattinimikkeen tai tittelin perusteella, eli tässä tapauksessa hyödynsin hakusanoja *prokuror Kryma, Krimin syyttäjä*.

Aloitin aineiston etsinnän eniten itsenäisistä lehdistä, eli *Nezavisimaja Gazetasta* ja *Novaja Gazetasta*, ja muutamasta ns. asialehdestä. Itsenäisellä lehdellä tarkoitan tässä yhteydessä lehteä, joka on vähiten valtion kontrollissa. Alun perin minua kiinnosti asialehdistä *Kommersant*, mutta päädyinkin valitsemaan haastattelun *Argumenty i Fakty* -lehdestä, joka on luonteeltaan *Kommersantin* kaltainen. Suljin pois välittömästi Kremlin äänitorvet (esimerkiksi *Rossijskaja Gazeta*), koska halusin aineistoksi eniten itsenäisiä lehtiä – Kremlin äänitorvet voisivat korostetusti tuoda esille Natalja Poklonskajan venäjämielisyyttä ja olin kiinnostunut näkemään, rakennetaanko Poklonskajasta myös neutraalimpia representaatioita tämän suhteen. Myöhemmin laajensin etsintää ja löysin erilaisia artikkeleita iltapäivälehti *Komsomol'skaja Pravdasta* sekä *Vetšernjaja Moskva* -kaupunkiutislehdestä. Jälkimmäinen ilmestyy vain Moskovan alueella, mutta se täydentää aineistolähteitani olemalla tyyliltään erilainen ja levikiltään selvästi alueellinen suuriin sanomalehtiin verrattuna.

Artikkeleita löytyi kymmenittäin kaikilla kokeilemillani hakusanoilla. Luonnollisesti samankaltaisia juttuja löytyy useita, koska useissa lehdistä kirjoitetaan samasta asiasta yhtä aikaa, jos tapahtuma ylittää uutiskynnyksen. Valitsin aineistoksi keskenään erilaisia artikkeleita

hieman vaihtelevin teemoin. Lopullinen aineisto koostuu yhteensä 13 tekstistä: 8 uutisartikkelista, 2 kolumnista ja 3 haastattelusta. Pyrkimyksenä oli löytää tekstejä, joissa olisi keskenään hieman vaihtelua. Päädyin tällaiseen määrään tekstejä johtuen kriittisen diskurssintutkimuksen luonteesta – tarkkaan analyysiin ei ole mahdollista ottaa mukaan kaikkea.

Mediat, joista lopullinen aineisto koostuu, ovat *Nezavisimaja Gazeta* (yksi kolumni; esimerkeissä käytetty lyhenne *NeG*), *Novaja Gazeta* (yksi kolumni; *NG*) ja *Komsomol'skaja Pravda* (kahdeksan uutista eri paikallispainoksista, yksi haastattelu; *KP*), *Argumenty i Fakty* (yksi haastattelu; *AiF*) sekä kaupunkiuutislehti *Vetšernjaja Moskva* (yksi haastattelu; *VM*). Valitut mediatekstit on julkaistu maaliskuun 2014 ja huhtikuun 2015 välisenä aikana. Natalja Poklonskajasta kirjoitettiin paljon nimenomaan hänen ensimmäisensä syyttäjävuoitensa aikana, joten sen vuoksi rajasin ajanjakson tällä tavoin. Taulukossa 1 ovat listattuina kaikki lopullisen aineiston artikkelit sekä niiden kirjoittaja, julkaisupaikka, julkaisuaika ja genre.

Artikkelin nimi	Kirjoittaja	Julkaisupaikka	Vuosi	Genre
Прокурор Крыма стала звездой аниме (Krimin syyttäjistä tuli animetähti)	Gulenko, Sergei	<i>Komsomol'skaja Pravda</i>	2014	uutinen
Карт-бланш. Красота спасет Крым. (Carte Blance. Kauneus pelastaa Krimin)	Šumeiko, Kirill	<i>Nezavisimaja Gazeta</i>	2014	kolumni
Прокурор Крыма теперь настоящий полковник (Krimin syyttäjä on nyt pesunkestävä eversti)	Kozlov, Kirill	<i>Komsomol'skaja Pravda</i>	2014	uutinen
«Няшного прокурора» Крыма нет в соцсетях (Krimin ”suloinen syyttäjä” ei ole somessa)	Novikova, Anastasija	<i>Komsomol'skaja Pravda (Omsk)</i>	2014	uutinen
Клип про «няшного прокурора» бьёт рекорды Эминема и Рианны (Клиппи ”suloisesta syyttäjistä” lyö Eminemin ja Rihannan ennätykset)	Aleksandrova, Olga	<i>Komsomol'skaja Pravda</i>	2014	uutinen
Лояльность как оплаченная цель (Lojaalius maksettuna tavoitteena)	Martynov, Kirill	<i>Novaja Gazeta</i>	2014	kolumni
БрюНЯШНИЙ прокурор (brunette-suloinen syyttäjä) (ks. luku 5.1.1.)	Golub, Dmitrij; Tel'pis, Tat'jana	<i>Komsomol'skaja Pravda</i>	2014	uutinen

ПианНИШНИЙ прокурор (piano-suloinen syyttäjä) (ks. luku 5.1.1.)	Golub, Dmitrij	<i>Komsomol'skaja Pravda</i>	2014	uutinen
МодНИШНИЙ прокурор (muodikas-suloinen syyttäjä) (ks. luku 5.1.1.)	Belaja, Diana	<i>Komsomol'skaja Pravda</i>	2015	uutinen
Прокурор Крыма вынесла себе модный приговор (Krimin syyttäjä langetti itselleen muodikkaan tuomion)	Medyntseva, Anastasija	<i>Komsomol'skaja Pravda</i>	2015	uutinen
Прокурор Крыма Наталья Поклонская: сделать все, чтобы к власти не пришли нацисты (Krimin syyttäjä N.P.: tulisi tehdä kaikki, jotta natsit eivät tulisi valtaan)	Buzovkin, Valerij	<i>Vetšernjaja Moskva</i>	2015	haastattelu
Наталья Поклонская: «Популярность важна для актёров. Я – прокурор» (N.P.: “Suosio on tärkeää näyttelijöille. Minä olen syyttäjä”)	Kuznetsova, Tat'jana	<i>Argumenty i Fakty</i>	2015	haastattelu
Наталья Поклонская: Моя сила - в слабости. Женской (N.P.: Voimani on heikkoudessa. Naisellisessa.)	Gulenko, Sergei	<i>Komsomol'skaja Pravda</i>	2015	haastattelu

Taulukko 1. Tutkimusaineistoon sisältyvät artikkelit

Nezavisimaja Gazeta (suom. *Riippumaton sanomalehti*) on yksi suurimmista nykyaikaisista lehdistä Venäjällä. Jutut käsittelevät politiikkaa, kulttuuria ja yhteiskunnallisia asioita. *Nezavisimaja Gazetassa* julkaistaan kuukausittain ”Venäjän 100 johtavaa poliitikkoa” -listaus. (Bogomolov 2009: 20.) *Novaja Gazeta* (suom. *Uusi sanomalehti*) lienee Venäjän tunnetuin liberaali ja yhteiskuntakriittinen lehti. Lehti tunnetaan oppositiolehtenä (Pietiläinen 2015: 119). Yksi tunnetuimmista toimittajista oli vuonna 2006 salamurhattu Anna Politkovskaja, joka kritisoi muun muassa presidentti Vladimir Putinin toimia Tšetšeniassa (Clements 2012: 302). *Komsomol'skaja Pravda* (suom. *Komsomolin totuus*) on Venäjän suurin iltapäivälehti, jolla on myös paikallispainoksia useissa kaupungeissa. (Bogomolov 2009: 19.) *Komsomol'skaja Pravda* on siis eri asia kuin *Pravda*, joka on jossain määrin tunnettu länsimaissakin. *Argumenty i fakty* (suom. *Argumentit ja faktat*) on viikoittain ilmestyvä yhteiskunnallis-poliittinen sanomalehti. Lehdellä on kymmeniä paikallispainoksia niin entisen Neuvostoliiton alueella

kuin Euroopan maissakin, ja sitä luetaan jopa Kanadaa ja Australiaa myöten. Se julkaisee säännöllisesti myös teemanumeroita. Julkaistavan materiaalin painopiste on ajankohtaisissa haastatteluissa, koska lehti painottaa nimensä mukaisesti argumentteja ja faktoja. (Bogomolov 2009: 18.) *Vetšernjaja Moskva* (suom. *Ilta-Moskova*) on Moskovan alueella ilmestyvä kaupunkiutislehti (VM 2017).

Seuraavassa luvussa esittelen tutkimuksen tulokset. Kuten ylläolevasta taulukosta (taulukko 1) voidaan nähdä, usein huomio kiinnitetään lehtijuttujen otsikoissa Poklonskajan ulkonäköön. On siis jossain määrin odotettavissa, että jutuissa kirjoitetaan Poklonskajan ulkonäöstä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Yleisesti aineiston perusteella voidaan sanoa, että hyvin monissa Natalja Poklonskajaa käsittelevissä artikkeleissa keskitytään hänen ulkonäköönsä, vasta sen jälkeen hänen tekoihinsa. Jos puhutaankin ensisijaisesti hänen teoistaan tai asemastaan, silti teksteissä esiintyy usein sana ”suloinen” tai ”kaunotar”, tai tuodaan esille hänen suosionsa anime-piirrosten kohteena. ”Suloinen” ulkonäkö huomioidaan lähestulkoon aina ja useita muita naisellista ulkonäköä kuvaavia adjektiiveja käytetään. Useimmissa aineistopaloissa Natalja Poklonskajaa kutsutaan jo aiemmin mainitulla lempinimellään *suloinen syyttäjä*. Aineiston haastatteluissa tätä ei kuitenkaan tehdä. Tämä johtunee siitä, että Poklonskaja pääsee itse ääneen näissä teksteissä, eikä hänestä kirjoiteta yksikön kolmannessa persoonassa. Muiden rakentamia representaatioita tarkastellessa voidaan lisäksi laittaa merkille, kuinka monille erilaisille äänille annetaan tilaa näissä lehtiartikkeleissa; vain Poklonskajan oma ääni jää hyvin ohueksi. Haastatteluissa hän on äänessä, toki silloinkin haastattelijan kysymysten ohjailemana.

Tässä luvussa esittelen tutkimustulokset niin, että aloitan havaitsemieni representaatioiden esittelyllä – näiden analyysi perustuu aineiston 8 uutiseen ja 2 kolumniin. Olen nostanut esille kolme huomattavinta representaatiota ja lehtiteksteistä valittujen esimerkkien avulla esittelen niiden ilmenemismuodot. Identiteetit-alaluvussa olen analysoinut Natalja Poklonskajan rakentamia identiteettejä, ja samalla tavoin kuin representaatioiden analyysissä, tässäkin havainnollistan esimerkein identiteettien rakentumista. Olen tarkastellut identiteettien rakentumista kolmen Poklonskajan haastattelun pohjalta. Sekä representaatioiden että identiteettien kautta voidaan tarkastella ideologioita, joiden alla Natalja Poklonskaja operoi – luvun lopuksi teen yhteenvedon ideologioista aiempien esimerkkien ja havaintojen avulla.

5.1 Representaatiot

5.1.1 Representaatio 1: kaunotar

Kaikista tyypillisin representaatio, jota Natalja Poklonskajasta rakennetaan, liittyy hänen ulkonäköönsä. Tällä representaatiolla on kolme alakategoriaa, jotka ovat 1) suloinen syyttäjä, 2) japanilaisten ihailun kohde ja 3) tyylinvaihtaja. Nämä ulkonäköön liittyvät representaatiot ilmenevät kaikissa aineiston teksteissä ja joissain niistä tulevat esille kaikki kolme. Tämän tarkemmin en analysoi näiden kategorioiden ilmenemismäärää lehtijutuissa, vaan ne toimivat rakenteellisena ohjenuorana representaatioiden ja identiteettien analyysissä ja analyysin

tulosten esittämisessä. Kuten olen maininnut aiemmin, Vagenljaitner on tutkinut, miten venäläisten naispoliitikkojen ulkonäöstä kirjoitetaan mediassa (2011). Omassa tutkimuksessani huomasin samoja asioita, joita Vagenljaitner on listannut artikkelissaan. Luvussa 2.1.1 esittelin aiempaa aiheeseen liittyvää tutkimusta.

Ensimmäinen kategoria, suloinen syyttäjä, koostuu Poklonskajan ulkonäköön ja hänen ihailuunsa liittyvistä aineiston esimerkeistä. Häntä nimitetään ”suloiseksi syyttäjäksi” (*няшный прокурор*, ks. luku 4.2) myös sellaisissa jutuissa, jotka ovat tyyliltään asiallisia.

- 1) «Няшного прокурора» Крыма нет в соцсетях (KP 1.4.2014)
Krimin ”suloinen syyttäjä” ei ole somessa [sosiaalisessa mediassa - MV]
- 2) Клип про «няшного прокурора» бьёт рекорды Эминема и Рианны (KP 21.4.2014)
Videoklippi ”suloisesta syyttäjistä” lyö Eminemin ja Rihannan ennätykset

Yllämainitut esimerkit ovat artikkeleiden otsikkoja. Otsikoiden tehtävä on kiinnittää lukijan huomio ja saada tämä lukemaan juttu. Tässä tehtävässä sanapari *suloinen syyttäjä* (*няшный прокурор*) onnistuu paremmin kuin pelkkä henkilön nimi, joka on tietenkin neutraali tapa kutsua ihmistä. Venäläisiä poliitikkoja puhutellaan lehtijutuissa yleensä nimellä eli Poklonskajan kutsuminen *suloiseksi syyttäjäksi* on poikkeavaa. Nimitys on sitaateissa luultavasti siksi, koska se ei ole virallinen nimitys, vaikka useat tietäisivätkin sen perusteella, kenestä on kyse. Lainausmerkkien käytöllä voidaan myös korostaa kyseistä ilmausta (Härmänmaa 2004: 100). Lempinimen *suloinen syyttäjä* käytön taustalla voi olla myös median kielen keskustelunomaistuminen, jonka piirteitä on ikään kuin lukijan puhuttelemisen tuttavallisesti: ”Poklonskaja, kavereiden kesken *suloinen syyttäjä*”.

Njashni on uudissana, joka on keksitty varta vasten kuvaamaan Natalja Poklonskajaa. Tällainen sanojen keksiminen ei ole poikkeuksellista – venäjän kieli on vivahteikas ja sen ominaisuuksien vuoksi uusien sanojen luomiseen on lähes rajattomat mahdollisuudet. Venäjän kielessä käytetään runsaasti lyhenteitä sekä erilaisia kutsuma- ja lempinimiä, joten julkisuuden henkilölle luotu ”oma” adjektiivi ei ole mitenkään ennennäkemätön asia. Kutsuma- ja lempinimien käyttö ei silti aina tarkoita humoristista otetta, vaan sillä usein tarkennetaan, kenestä on kyse ja mistä tämä henkilö on useimmille tuttu. *Njashni* (*няшный*), joka kääntyy suomeksi sujuvimmin sanalla ’suloinen’, ei käytettäisi miehestä, vaikka hän olisi kuinka silmää miellyttävä. Miespuoliselle hyvännäköiselle syyttäjälle olisi varmaankin keksitty maskuliinisia ominaisuuksia korostava sana perinteisten sukupuoliroolien mukaan (jos hänen ulkonäkönsä ylipäättään olisi nostettu tapetille).

Kolmen *Komsomol'skaja Pravda* -lehden jutun otsikoissa on leikitelty *njashnij*-sanalla lisäämällä se jo olemassa olevaan adjektiiviin tai substantiiviin:

- 3) БрюНЯШНИЙ прокурор (KP 10.10.2014)
brunette-suloinen syyttäjä
- 4) ПианЯШНИЙ прокурор (KP 12.11.2014)
piano-suloinen syyttäjä
- 5) МодНЯШНИЙ прокурор (KP 22.1.2015)
muodikas-suloinen syyttäjä

Suomennokset esimerkeissä 3, 4 ja 5 ovat viitteellisiä, koska adjektiivit eivät käänny sujuvasti toiselle kielelle. Poklonskajaa kuvaavat sanat on väännetty uuteen uskoon ja näin on saatu ujutettua taas kerran sanapari *suloinen syyttäjä*, *njashnij prokuror*, otsikoihin. Ensimmäinen otsikko, *brjuNJASHNIJ prokuror* (*брюНЯШНИЙ прокурор*), lienee muodostunut sanasta *brjunetka*, joka merkitsee tummatukkaista naispuolista henkilöä. Tämä juttu julkaistiin heti Poklonskajan värjättyä hiuksensa ruskeiksi (ks. samasta artikkelista mm. esimerkit 16, 17, 18). Keskimäinen sanapari on otsikko jutulle, jossa haastatellaan esimerkiksi Poklonskajan entisen musiikkikoulun johtajaa (mm. esimerkit 30, 31, 32). Adjektiivi *piaNJASHNIJ* (*пианЯШНИЙ*) on johdettu oletettavasti flyygeliä tarkoittavasta sanasta *фортепиано* (*fortepiano*), koska Poklonskajan opiskeltava instrumentti musiikkikoulussa oli flyygeli. Kolmannen sanaparin, *modNJASHNIJ prokuror* (*модНЯШНИЙ прокурор*), otsikoimassa jutussa on kerrattu Poklonskajan kampauksien ja pukeutumistyylin historiaa (mm. esimerkit 19, 20, 21), ja tämä sana on johdettu sanasta *модный* (*modnij*), 'muodikas'. Vaikka tutkimukseni ei olekaan kvantitatiivista, huomautan, että sanaa *njašnij* on käytetty kaksitoista kertaa aineistona olevissa teksteissä. Tämä kertoo myös osaltaan sanan tunnettuudesta tässä kontekstissa.

Nezavisimaja Gazetan artikkeli on osa lehden juttusarjaa nimeltään *Kart-Blanš* (*Carte Blanche*). Artikkelin otsikko on *Kauneus pelastaa Krimin*, eli lähtökohta kyseiselle jutulle on ulkonäkökeskeinen. Artikkelissa kerrotaankin heti Poklonskajan ulkonäöstä ja siitä, kuinka se vastaa japanilaisten anime-piirroksissa ihannoitua tyyliä:

- 6) идеал своих аниме: огромные выразительные, порой гневные глаза, прическа, общая красота лица.
(NeG 25.3.2014)
heidän animensa ideaali: suuret eloiset, ajoittain kiukkuiset silmät, kampa, yleinen kasvojen kauneus.

Poklonskajan ulkonäön kuvataan olevan juuri sellainen, millaiseksi hahmot piirretään japanilaisissa piirroksissa (*suuret eloisat ... silmät, kamraus, огромные выразительные ... глаза, прическа*). Kun mainitaan ajoittain kiukkuiset silmät (*порой гневные глаза*), kirjoittaja saattaa viitata siihen, että ulkonäöstään huolimatta Poklonskaja ei ole ihan pehmo – suloisen ulkokuoren takana on jotain ”kovempaa”. Nuoruudestaan ja ”suloisesta” ulkonäöstään huolimatta Poklonskaja on rautainen ammattilainen. Tämä lienee se mihin toimittaja pyrkii, puhutaanhan artikkelin otsikossa Krimin pelastamisesta, jolloin sisusta olisi hyötyä. *Yleinen kasvojen kauneus (общая красота лица)* on seikka, jonka korostaminen oli alkanut välittömästi virkaan nimittämisen jälkeen.

Myös seuraavilla tavoilla kuvataan hänen ulkonäköään ja viehättävyyttään:

- 7) Жители Страны восходящего солнца углядели в Наталье черты своих аниме – огромные глаза, идеальный овал лица, скошенная прямая челка, светлые волосы (KP 22.3.2014)
Nousevan auringon maan asukkaat näkivät Nataljassa heidän animensa piirteitä – suuret silmät, ideaali kasvojen ovaali muoto, vino otsatukka, vaaleat hiukset

Tässä *Komsomol'skaja Pravda* -iltapäivälehdessä uutistekstissä kerrataan Poklonskajan ulkonäöstä samat asiat, joita muissakin yhteyksissä toistellaan ja tuodaan esille näiden ulkonäöllisten piirteiden yhteys japanilaiseen mangaan. Kyseinen teksti sisältää useita puheenomaisia ja tuttavallisia piirteitä: esimerkiksi Poklonskajan puhuttelu *Nataljaksi*, eli etunimellä on tuttavallista (Härmänmaa 2004: 99-100). Japanista on käytetty arvottavaa sanavalintaa *nousevan auringon maa (страна восходящего солнца)*, tämä on jälleen yksi merkki median kielen keskustelunomaistumisesta (Vanhala-Aniszewski 2007: 12). Japanin kutsuminen *Japaniksi* olisi neutraalein kutsumistapa, mutta tekstin yleiseen tuttavallisuuteen ja epämuodollisuuteen peilattaessa kutsumanimi *nousevan auringon maa (страна восходящего солнца)* ei riko koheesiota.

- 8) хрупкая голубоглазая блондинка (KP 21.4.2014)
hentorakenteinen sinisilmäinen blondi

Esimerkki 8 on *Komsomol'skaja Pravda* -lehden uutisesta, jossa kerrotaan ennätystä rikkovasta videoklipistä. Poklonskajaan viitataan substantiivilla *blondi (блондинка)*. Venäjän sana *blondinka* viittaa naispuoliseen vaaleahiuksiseen henkilöön (-ka -päätte kertoo, että puhutaan naisesta). *Blondinkan* edessä on kaksi adjektiivia, jotka kuvailevat Poklonskajan fyysisiä ominaisuuksia, *hentorakenteinen (хрупкая)* ja *sinisilmäinen (голубоглазая)*. Sitä

voidaan pohtia, kuinka usein miestä kuvattaessa käytettäisiin samoja adjektiiveja. *Hentorakenteinen mies* ja *sinisilmäinen mies* ovat aika harvoin nähtyjä sanapareja mediateksteissä, koska miehen ulkonäköä harvemmin kuvaillaan. Miehellä ei myöskään ole tavoiteltavaa olla *hentorakenteinen*, ja *sinisilmäisyys* puolestaan on asia, johon ei itse voi vaikuttaa.

- 9) опасная комбинация ума и красоты (KP 1.4.2014)
älyn ja kauneuden vaarallinen yhdistelmä

Komsomols'kaja Pravdan toimittaja nimittää Poklonskajaa *älyn ja kauneuden vaaralliseksi yhdistelmäksi* (*опасная комбинация ума и красоты*) uutisessa, jossa kerrotaan, ettei Poklonskaja ole jäsenenä sosiaalisissa medioissa. Mikä tekee *älyn ja kauneuden yhdistelmästä* (*комбинация ума и красоты*) *vaarallisen* (*опасная*)? Äly itsessään voi olla terävä ase ja erinomainen puolustuksen apuväline, mutta kauneus ei itsessään yleensä ole kovin vaarallista. Kun älyyn yhdistetään kauneus, voidaan kirjoittajan mukaan saada niin toimiva paketti sekä sisäisesti että ulkoisesti, että sitä voidaan pitää *vaarallisena yhdistelmänä* (*опасная комбинация*). Tosin tässä ei tarkenneta sitäkään, ketä tai mitä tämä *vaarallinen yhdistelmä* uhkaa – ehkäpä se voisi olla yleisesti Poklonskajan vahvuus tai ase?

- 10) Засветившись в интернете как «няшная» любимца анимешников, позже она стала чуть ли не образцом сочетания красоты, ума и патриотизма. (KP 12.11.2014)
Hän tuli ensin huomioiduksi Internetissä animeharrastajien ”suloisena” lemmikkinä, myöhemmin hänestä tuli enemmän tai vähemmän kauneuden, älyn ja patriotismin yhdistelmän esikuva.

Jälleen virkkeen verran kerrataan Poklonskajan suosiota animeharrastajien keskuudessa. Adjektiivi *njashnij* (*няшный*) on taas kerran valittu kuvaamaan Poklonskajaa. Sana *ljubimtsa* (*любимца*) on feminiiniimuoto sanasta *ljubimets* ’lemmikki, suosikki’. Sanakirjan määritelmät sanalle ovat: 1) ihminen, jota erityisesti ihailaan, 2) yleisön / yleinen lemmikki (TSRJA s.v. *любимец*). Tässä tuodaan jälleen esiin Poklonskajan suosio suuren yleisön edessä. Tämä esimerkki on *Komsomol'skaja Pravdan* uutisesta, jossa on haastateltu Poklonskajan tuntevia tai tunteneita ihmisiä (samasta tekstistä myös muun muassa esimerkit 26 ja 31). Sitten puhutaan ominaisuuksien *yhdistelmästä*, (*сочетание*) tällä kertaa *älyyn ja kauneuteen* (*ум и красота*) yhdistetään *patriotismi* (*патриотизм*). Natalja Poklonskaja edustaa hänestä kirjoittavien henkilöiden mielestä kaikkea tätä. *Esikuvaksi* (*образец*) nostaminen tekee tästä yhdistelmästä positiivisen ja tavoiteltavan: esikuva on henkilö, josta voidaan ja halutaankin ottaa mallia.

Poklonskajan ikää ei mainita läheskään kaikissa jutuissa (kuudessa tekstissä kolmestatoista) mikä on sinänsä yllättävää, koska tärkeiden virkojen haltijat ovat Venäjällä useimmiten vanhempia miehiä (ks. alaluku 2.1.1.). Voitaisiin odottaa, että näin nuorena naisena korkeassa virassa työskentely olisi huomiota herättävää niin, että ikäkin tuotaisiin esille useammin. Eräässä *Komsomol'skaja Pravda* -iltapäivälehdessä uutisartikkelissa ikä kuitenkin tuodaan esille:

11) 34-лентя красавица (КР 22.1.2015)

34-vuotias kaunotar

Heti tämän iän ilmauksen jälkeen toimittaja puhuttelee Poklonskajaa substantiivilla *kaunotar* (*красавица*), jolla korostetaan ulkonäön miellyttävyyttä. Sanakirja määrittelee sanan seuraavasti: 1. ihminen kauniilla ulkomuodolla, 2. jokin tai mikä tahansa hyvin kaunis (TSRJA s.v. *красавец*). Sana *kaunotar* nivoutuu tekstiin sujuvasti, sillä esimerkki 11 on uutisesta, jossa kerrotaan Poklonskajan pukeutumistyylistä ja sen historiasta.

Aineiston analyysin perusteella on selkeästi nähtävissä, että Natalja Poklonskajan ulkonäkö on yksi syy sille, miksi hänestä on tullut niin suosittu. Jos Krimin korkeimman syyttäjän tehtävään olisi valittu keski-ikäinen mies, joita on virastoissa ja politiikassa kolmestatoista tusinassa, samankaltaista hälinää ei varmaankaan olisi noussut hänen ulkomuodostaan. Huomio olisi todennäköisesti hänen Venäjä-myönteisyydessään ja hänet tunnettaisiin siitä. Toki koko viran vastaanottaminen oli tietyllä tapaa kyseenalainen teko, johtuen Krimin tapahtumista, eikä virkaan nimitetyn henkilön sukupuolella ole suurtakaan merkitystä siitä näkökulmasta katsottuna. Voidaan tosin pohtia, olisiko tämä ”suloisen” ulkonäön suitsutus keino johdattaa yleisön huomio pois Krimiin liittyvien asioista niiden kyseenalaisuuden vuoksi. Venäläiseen keskimääräiseen suhtautumistapaan nähden tämä on epätodennäköistä, sillä Krimin miehitystä pidettiin jokseenkin oikeutettuna ja siihen ollaan tyytyväisiä (ks. alaluku 2.2.1).

Useassa jutussa nousee jollain tasolla esiin Poklonskajan olevan ”älyn ja kauneuden vaarallinen yhdistelmä”. Hänen ulkonäkönsä tulkittaneen jonkinlaiseksi vahvuudeksi. Todellisuudessa kauneus ei itsessään ole vahvuus samalla tavalla kuin äly, mutta miehissä syyttäjänvirastomaailmassa ja sellaiseen tottuneessa mediassa kauneus herättäne huomiota.

Alakategoria numero kaksi kaunotar-representaation alla on ”japanilaisten ihailun kohde”. Kuten jo mainittu, Poklonskaja on erityisesti japanilaisten suosiossa, sen lisäksi, että hän on maanmiestensä ihailun kohde. Japanilaiset ovat *Nezavisimaja Gazetan* artikkelin

mukaan perustaneet ihailijakerhoja Poklonskajalle ja he kirjoittavat rakkaudentunnustuksia ”suloiselle syyttäjälle”:

12) «Такому прокурору я расскажу все, что знаю, и даже то, чего не знаю!» (KP 22.3.2014)

Tällaiselle syyttäjälle kerron kaiken minkä tiedän, ja jopa senkin, mitä en tiedä!

13) «Готов совершить любое преступление, чтоб меня допросила Наталья» (NeG 25.3.2014)

Olen valmis tekemään minkä tahansa rikoksen, jotta Natalja kuulustelisi minua

14) «Не очень разбираюсь, что происходит в Крыму, но я точно поддерживаю Наталью» (NeG 25.3.2014)

En ole kovin perillä siitä, mitä tapahtuu Krimillä, mutta varmasti tuen Nataljaa

Oikeuteen ja oikeudenkäyntiin liittyvä tematiikka yhdistää näitä rakkaudentunnustuksia. Huomionarvoista on se, että Poklonskajaa ja hänen toimiaan kohtaan Krimillä ei osoiteta mitään kritiikkiä: esimerkiksi 14 puhuja *ei ole kovin perillä siitä, mitä Krimillä tapahtuu (не очень разбираюсь, что происходит в Крыму)*. Krimin tapahtumat keväällä 2014 olivat kyseenalaisia, mutta tämä ei (ainakaan venäläisten toimittajien kirjoittamissa teksteissä) hetkauta tai edes kiinnosta Poklonskajan japanilaisia ihailijoita. Ihailija suorastaan lankeaa polvilleen syyttäjä Poklonskajan edessä julistaessaan: *minä kertoisin kaiken minkä tiedän, ja jopa senkin, mitä en tiedä (я расскажу все, что знаю, и даже то, чего не знаю)*. Tosiasiassa on vaikeaa kertoa sellaista, mitä ei tiedä, mutta ”suloinen syyttäjä” saanee ihailijoiden mielestä kuulusteltavasta henkilöstä sellaisenkin olemattoman tiedon ulos. Näiden lehtitekstien mukaan japanilaiset ovat niin ihastuneita kyseiseen syyttäjään, että ovat haaveissaan *valmiita tekemään minkä tahansa rikoksen (готов совершить любое преступление)* joutuakseen Poklonskajan kuulusteltavaksi (*допросить*): tarkoitus pyhittää keinot lienee tässä kantava ajatus.

Näihin kietoutuvat myös anime-piirroksot, joita ihailijat piirtävät Poklonskajasta.

15) сотни аниме, картинок, мультиков с красавицей прокурором (NeG 25.3.2014)

sadoittain animea, piirroksia, kuvia joissa on kaunotar-syyttäjä

Tosiasiassa toimittajat käyttävät hieman eri termiä kuin pitäisi: *anime* on nimitys japanilaiselle animaatiolle ja sanalla *manga* viitataan samalla tyylillä piirrettyihin sarjakuviin (Valaskivi 2009: 7), koska Poklonskajasta ei oikeastaan ole tehty animea, vaan manga-piirroksia. Manga-kuvien piirtäminen on jokseenkin odotettua, koska anime ja manga ovat olennainen osa

japanilaista populaarikulttuuria jokaisessa ikäryhmässä (Valaskivi 2009: 16). Internet on mahdollistanut fanikuvien esittelyn yhä suuremmille samoista asioista kiinnostuneiden ihmisten joukoille sekä ennen kaikkea harrastajien tiiviin keskinäisen yhteydenpidon ja yhteisöjen rakentumisen (Valaskivi 2009: 49-50).

Voidaan todeta kahden edellisen kategorian perusteella, että Poklonskaja on saanut suurta huomiota osakseen ulkonäkönsä vuoksi. Siksi ei lainkaan yllätä se, että myös hänen tyylin vaihdoksestaan uutisoidaan. Nimesin kolmannen kaunotar-representaation alla ilmenevän alakategorian ”tyylinvaihtajaksi”. Virkaanimittämivuoden 2014 syksyllä Poklonskaja värjäsi hiuksensa vaaleista ruskeiksi. Sitä puitiin lehdistössä perusteellisesti tavalla, joka hipoo ennemminkin naistenlehtityyliä. Pelkän ulkonäön lisäksi huomion kohteeksi nousivat nyt myös Poklonskajan tyylin muutos sekä pukeutumis- ja hiustyylien historia.

16) Неожиданно самой обсуждаемой новостью в интернете вчера стала смена имиджа Натальи Поклонской. (KP 10.10.2014)

Odottamatta illan keskustelluimmaksi uutiseksi Internetissä nousi Natalja Poklonskajan imagon muutos

Tämä voi olla globaalissa mittakaavassa liioittelua, mutta venäjänkieliset uutissivustot ja keskustelufoorumit ovat varmasti olleetkin täynnä keskustelunavauksia ja uutisia aiheesta, kun ruskeatukkainen Poklonskaja on nähty julkisuudessa. Kohu ei itsessään yllätä, kun ottaa huomioon Poklonskajaan kohdistuneen valtaisan hehkutuksen virkaanastumisen jälkeen, mutta hiusvärikohtaan mittakaava on järjestyttävä. Kaikesta päätellen Poklonskajan ulkonäössä ei muuttunut muu kuin hiusten väri, mutta *Komsomol'skaja Pravda* -iltapäivälehti nimittää tätä muutosta *imagon muutokseksi (смена имиджа)*. Hiusvärin tummennuttua Poklonskajan koko henkilökuvana on muuttunut. Samassa uutistekstissä asiaa kommentoidaan myös näin:

17) Мы в шоке от такой резкой смены, говорит один из прокурорских работников. - Думаю, что так ей хочется выглядеть серьезнее, все-таки должность обязывает. (KP 10.10.2014)

- Olemme shokissa tällaisesta räikeästä muutoksesta, sanoo yksi syyttäjänviraston työntekijöistä. - Luulen, että hän haluaa näyttää vakavammalta, kuitenkin virka velvoittaa.

Kuten toimittajan työkuvaan kuuluu, tämä on lähtenyt selvittämään tapahtuman taustoja ja silminnäkijöiden kommentteja. Tässä tapauksessa ”silminnäkijäksi” nostetaan syyttäjänviraston työntekijä, joka kertoo heidän kaikkien olevan *shokissa tällaisesta räikeästä muutoksesta (в шоке от такой резкой смены)*. *Shokki (шок)* on varmastikin hieman totuutta suurenteleva ilmaus, mutta hiusvärin muuttumisen huomioarvo ja yllättävyys korostuvat tämän

sanavalinnan avulla. Työntekijä arvelee, että Poklonskaja haluaa näyttää vakavammalta, kuitenkin virka velvoittaa (*хочется выглядеть серьезнее, все-таки должность обязывает*). Työntekijän näkemys on, että nuorena vaaleahiuksisena naisena Poklonskaja haluaisi ehkä näyttää vakavasti otettavammalta ja ratkaisu siihen olisi hiusvärin muuttaminen tummaksi. Vaaleahiuksisuus yhdistetään usein nuoruuteen ja sitä myötä kokemattomuuteen, ehkä myös jonkinlaiseen osaamattomuuteen, ottaen huomioon vallitsevat blondistereotypiat. Ja kutsuttiinhan Poklonskajaa eräässä lehtitekstissä *sinisilmäiseksi blondiksi (голубоглазая блондинка*, esimerkki 8).

Samaan juttuun on pyydetty jopa perhepsykologin kommenttia aiheeseen:

- 18) - Наталье 34 года. Это тот возраст, когда женщина ещё молода, но уже начинает задумываться: чего я добилась? Поклонская – известная, успешная, на высокой должности. И «няшный» образ белокурой девчонки кажется уже неуместным. (KP 10.10.2014)
- Natalja on 34-vuotias. Se on se ikä, kun nainen on vielä nuori, mutta alkaa jo miettiä: mitä olen saavuttanut? Poklonskaja on tunnettu, menestynyt, korkeassa virassa. Ja ”suloinen” vaaleatukkaisen tyttösen olemus ei tunnu enää sovelialta.

Asiantuntijan kommentin pyytäminen tarkoittaa syiden hakemista tapahtuneelle. Psykologi on ihmismielen asiantuntija, eli hän voisi tietää syyn tällaiseen suureen muutokseen. Eri henkilöiltä kerätyillä kommentteilla haetaan vakuuttavuutta ja korostetaan tapahtuman, eli hiusten värjäyksen, shokeeraavuutta. Kun lainataan jonkin asiantuntijan sanoja tai tukeudutaan asiantuntijan näkemykseen, sillä saadaan lisää vakuuttavuutta asialle – asiantuntijuus luo tällaisessa tilanteessa itsestään selvän auktoriteettiaseman, eli asia tulee uskoa, koska asiantuntija se-ja-se sanoo näin (Van Leeuwen 2007: 94-95). Psykologi puhuttelee Poklonskajaa etunimellä. Tällä hän on luovinaan läheisempää suhdetta Poklonskajaan kuin mikä se todellisuudessa on (kun luultavasti suhde ei ole yhtään minkäänlainen), mikä voisi oikeuttaa kertomaan henkilöstä aivan kuin hänet tuntisi hyvin.

Hiusten värjäminen ei yleensä ole shokeeraava tapahtuma, mutta koska Poklonskajan ulkonäköä on ruodittu ja hehkutettu kuukausikaupalla, tällainen näkyvä muutos herättää keskustelua. Tässä herää kysymys, miksei Natalja Poklonskajalta itseltään ole kysytty syitä muutokseen? Yksi syy voisi olla, että toimittaja ei näe mielekkääksi mennä kysymään Poklonskajalta suoraan ”miksi värjäsitte hiuksenne?”, koska sellainen olisi tylsää ja liian helppoa. Kyseessä oleva sanomalehti on kuitenkin *Komsomol'skaja Pravda* eli suuri iltapäivälehti – tämän genren lehdillä on usein pyrkimys sensaatiomaisuuteen ja suurellisiin

juttuihin esimerkiksi juurikin hiusvärin muuttumiseen liittyen. Yleiselläkin tasolla yllättävien tapahtumien kulusta tai taustoista lähdetään etsimään tietoa julkisuuden henkilön lähipiiriltä.

Oltuaan joitain kuukausia tummatukkainen, Poklonskaja palasi takaisin vaaleaan hiusväriin. Tämän muodonmuutoksen myötä iltapäivälehti *Komsomol'skaja Pravda* intoutui selvittämään Poklonskajan ulkonäön historiaa. Lehtijutun alaotsikossa tiivistetään kysymys seuraavalla tavalla:

19) Как Наталья Поклонская из девочки-припевочки с косичками превратилась в секс-символ России (KP 22.1.2015)

Miten Natalja Poklonskaja muuttui palmikkopäisestä tyttöisestä Venäjän seksisymboliksi

Palmikkopäinen tyttönen (девочка-припевочка с косичками) luo positiivisen mielikuvan kiltistä ja kunnollisesta työstä. Perinteisesti pikkutyttöjen hiukset ovat palmikoilla ja aikuisten naisten ei, joten tällä korostetaan kontrastia sen välillä, mitä Poklonskaja oli ennen ja mitä hän on nyt. Tämä viaton pieni *tyttönen (девочка-припевочка)* on kasvettuaan noussut aikuisten naisten kategoriaan, ja hänestä on kuoriutunut *seksisymboli (секс-символ)*. Seksisymboli on tunnetusti huomion kohteena ulkonäkönsä, ei tekojensa vuoksi – eli juuri niin kuin Poklonskaja enimmän aikaa.

Huomion arvoinen seikka on sekin, että kutsumalla Poklonskajaa nimenomaan *Venäjän seksisymboliksi (секс-символ России)*, toimittaja katsoo Poklonskajan venäläiseksi (eihän muun maan kansalaista tituleerattaisi samalla tavalla oman maan *miksi-tahansa*). Tämä luokittelu lienee tarkoituksenmukaista, ja samanaikaisesti Poklonskajan tavoitteen täyttymistä (ks. isänmaallisen identiteetin analysointi luvussa 5.2.1); onhan Poklonskaja tehnyt pesäeron Kiovaan ja Ukrainaan. Näin ollen ainakin tämä venäläinen toimittaja laskee Poklonskajan ”meihin”. Näin sujuvasti Krimistä on tullut myös ainakin tämän toimittajan ajatuksissa osa ”meidän suurta Venäjää”, joka valloitti Krimin koska voi ja siitä tulee perusvenäläisen olla ylpeä.

Samassa *Komsomol'skaja Pravdan* Poklonskajan menneisyyttä käsittelevässä jutussa selvitetään Poklonskajan ulkonäköä aina lapsuuteen saakka. Lapsuudessaan ja nuoruudessaan Poklonskaja opiskeli flyygelinsoittoa musiikkikoulussa. Musiikkikoulun johtaja Leont'evalta on kysytty Poklonskajan lapsuudesta, eli oikeastaan siitä miten Poklonskajalla oli tapana pukeutua. Tällä luultavasti taustoitetaan tätä kohun nostattanutta ulkonäön muutosta ja todetaan, että ulkonäköä on muutettu ennenkin. Johtaja Leont'eva muistelee entisen oppilaansa pukeutumista ja hiustyylejä:

20) 34-vuotias kaunotar ei ensimmäistä kertaa yllättänyt ihailijoitaan imagon muutoksella. Se kaikki alkoi jo lapsuudessa:

- Наташенька на уроки по фортепиано ходила с аккуратными косичками, хвостиками, у нее была длинная челка до бровей, - рассказала «КП» директор музыкальной школы, в которой училась будущий прокурор, Нина Леонтьева. - В старших классах она стала распускать свои русые волосы. Но одевалась Наташа всегда скромно. В основном носила юбочки и закрытые кофточки. (КР 22.1.2015)

34-vuotias kaunotar ei ensimmäistä kertaa yllättänyt ihailijoitaan imagon muutoksella. Se kaikki alkoi jo lapsuudessa:

- Natašenka kävi pianotunneilla hiukset huolellisilla palmikoilla, saparoilla, ja hänellä oli pitkä otsatukka kulmakarvoihin asti, kertoi KP:lle johtaja Nina Leont'eva musiikkikoulusta, jossa tuleva syyttäjä opiskeli. – Lukiossa hän löysäsi ruskeat hiuksensa. Mutta Nataša pukeutui aina vaatimattomasti. Yleensä hänellä oli hame ja suljettuja (napitettuja?) puseroita.

Musiikkikoulun johtajan kutsuessa entistä oppilasta lempinimillä *Natašenka (Наташенька)* ja *Nataša (Наташа)*, hän tuo esille läheisen suhteensa Poklonskajaan. Venäjällä lempinimien käyttö on paljon yleisempää kuin esimerkiksi Suomessa, mutta niitä käytetään vain oikeasti läheisten ihmisten kesken. Jokaisesta nimestä on useita lempinimiä, joilla on oma tyyliarvonsa. (Mustajoki 2008: 34)

Johtaja Leont'eva kuvaa Poklonskajalla olleen *huolelliset palmikot ja osatukka kulmakarvoihin asti (с аккуратными косичками ... у нее была длинная челка до бровей)*. Se on aika tavallinen kampauskampani alakouluikäisillä tytöillä, tai on ainakin ollut sitä 1980-luvulla. Ehkäpä myöhemmin Poklonskaja on itse halunnut alkaa vaikuttaa ulkonäkönsä ja on lakannut pitämästä hiuksiaan leteillä, sillä *hän alkoi löysätä ruskeat hiuksensa (она стала распускать свои русые волосы)*. Yhteenvetona Poklonskajan pukeutumistyylistä Leont'eva toteaa, että *Nataša pukeutui aina vaatimattomasti (одевалась Наташа всегда скромно)*. Leont'eva sanoo Poklonskajan *pukeutuneen hameeseen ja napitettuihin puseroihin (носила юбочки и закрытые кофточки)*. Tämä voi olla vaatimattomuutta mutta myös olosuhteiden sanelemaa, sillä 1980-luvun Ukrainan sosialistisessa neuvostotasavallassa ei omaisuudella koreiltu. Sitä paitsi istuun hameen käyttäminen perinteisiin sukupuolirooleihin. Silti loppujen lopuksi, meillä on vain Leont'evan sana siitä, pukeutuiko Poklonskaja todellisuudessa tällä tavoin.

Sama pukeutumishistoriaa käsittelevä juttu jatkuu Poklonskajan nykyisen tyylin esittelyllä. Ensin kerrotaan hänen virka-asustaan ja muista julkisuudessa nähdystä vaatteista ja sen jälkeen analysoidaan hänen käyttämiään asusteita.

21) На Украине произошел антиконституционный переворот и захват власти. Это просто хаос! - эти знаменитые слова в марте прошлого года шатенка Поклонская произносила уже в строгом прокурорском мундире. Но прошло немного времени, и она сменила скучную форму на стильные платья до колен и пиджачки черного, красного и даже ярко-желтого цвета. Начала экспериментировать с прическами. Летом - блондинка, осенью - шатенка, то прическа «улитка», то распущенные до плеч волосы. А на спартакиаде в Сочи прокурор качала пресс в синем спортивном костюме.

А вот с бижутерией Поклонская не экспериментировала. Часы со светлым ремнем, две золотые цепочки, одна из которых с кулоном, а на безымянных пальцах обеих рук - золотые кольца. К слову, еще год назад колечка на правой руке у нее не наблюдалось. (КР 22.1.2015)

Ukrainassa tapahtui perustuslain vastainen vallankaappaus. Se on yksinkertaisesti kaaos! Nämä merkitykselliset sanat viime vuoden maaliskuussa julisti vaaleanruskeahiuksinen Poklonskaja asiallisessa syyttäjän virka-asussaan. Jonkin ajan kuluttua hän vaihtoi ikävän uniformun tyylikkäisiin polvipituisiin hameisiin sekä mustiin, punaisiin ja jopa kirkkaankeltaisiin jakkuihin. Hän alkoi kokeilla erilaisia kampauksia. Kesällä blondi, syksyllä vaaleanruskeat hiukset, välillä ”simpukkakampau”, välillä hiukset hajallaan. Ja Sotšin urheilukisoissa syyttäjä teki vatsalihasliikkeitä sinisessä urheiluasussa.

Mutta asusteissa Poklonskaja ei tee kokeiluja. Rannekello vaalealla hihnalla, kaksi kultaista kaulaketjua joista toisessa riipus, ja kummankin käden nimettömässä sormessa kultaiset sormukset. Täytyypä sanoa, vielä vuosi sitten hänen oikeassa kädessään ei ollut havaittavissa sormusta.

Usein naispuolisten julkisuuden henkilöiden vaatevalinnat ovat keskustelun aiheena. Tässä ulkonäön analysointi muistuttaa naistenlehtityyliä. Naistenlehdille on ominaista tarkastella julkisuuden henkilöiden, etenkin naispuolisten, pukeutumista, kampauksia ja muita tyylin yksityiskohtia. Myös muut elämän osa-alueet kuin yhteiskunnallinen vaikuttaminen tai politiikka ovat yleensä naistenlehtien teemoja. (Ruoho & Saarenmaa 2011: 12.) Toimittaja kertaa Poklonskajan vaatteiden ja hiustyylien muuttumista. Toisaalta, jos Poklonskajalla olisi aina samat tai samanlaiset vaatteet, siitäkin kirjoitettaisiin todennäköisesti. Se voitaisiin nähdä joko kielteisesti tyyliin jämähtämisenä, taikka positiivisesti ”tavaramerkin” luomisena – se olisi asia, josta hänet tunnettaisiin.

Tekstissä kerrotaan, että ensimmäisessä lehdistötilaisuudessa Poklonskajalla oli yllään *asiallinen syyttäjän virka-asu (строгий прокурорский мундир)*. Ensivaikutelma on tärkeä, joten luultavasti sen vuoksi Poklonskaja pukeutui viralliseen asuun. Myöhemmin hän alkoi toimittajan mukaan käyttää myös vapaampia asuja: *tyylikkäitä hameita ja mustia, punaisia ja jopa kirkkaankeltaisia jakkuja (стильные платья до колен и пиджачки черного, красного и даже ярко-желтого цвета)*. Tästä voisi päätellä, että Poklonskaja on ulkonäöstään huolehtiva nainen: hän haluaa näyttää tyylikkäältä julkisuudessa. Toisaalta tämä voi olla

venäläisen tapakulttuurin vaikutusta: naisilla on, yleisesti ottaen, tapana korostaa naisellisuuttaan; lisäksi vaatteiden kauneus ja muu ulkoinen ovat venäläisille merkitsevämpää kuin vaikkapa suomalaisille (Vituhnovskaja 2008a: 128). Näin ollen laajemmassa kontekstissa Poklonskajan ulkonäön herkeämätön tarkkailu ja analysointi mediassa ei välttämättä ole ylireagointia. Joka tapauksessa, ulkonäköä tarkastellaan hyvin perusteellisesti, ja Poklonskajan varsinaiset teot jäävät hyvin vähälle huomiolle.

Sotšin urheilukisoista puhuessaan toimittaja ei suinkaan tarkoita alkuvuonna 2014 järjestettyjä Sotšin talviolympialaisia, vaan saman vuoden marraskuussa pidettyjä syyttäjänvirastojen välisiä urheilukisoja. Myös Natalja Poklonskaja otti osaa näihin kilpailuihin (Vzgljad 2014). Hieman erikoiselta kuulostaa, kun toimittaja mainitsee erikseen Poklonskajan *sinisen urheiluasun (синий спортивный костюм)* kyseisessä tapahtumassa: kyllähän yleensä valitaan eri vaatteet urheiluun kuin edustamiseen ja virantoimitukseen syyttäjänvirastossa. Ellei sitten toimittajan tarkoitus ole ollut korostaa Poklonskajan garderobin värikkyyttä mainitsemalla värit, joita Poklonskaja on ainakin joskus käyttänyt julkisuudessa.

Käytettyjen vaatteiden värien lisäksi toimittaja käy läpi suurennuslasin kanssa Poklonskajan asusteet. Sen sijaan, että vaikkapa todettaisiin Poklonskajan pukeutuvan ”tyylikkäästi”, analysoidaan hänen käyttämänsä korutkin; toimittajan mukaan Poklonskaja ei leikittele koruilla. Hänellä on ilmeisesti tietyt korut, jotka ovat käytössä päivittäin, *rannekello vaalealla hihnalla, kaksi kultaista kaulaketjua joista toisessa riipus (часы со светлым ремнем, две золотые цепочки, одна из которых с кулоном)*. Mainituilla koruilla lienee tunnearvoa, joten ne ovat aina mukana; rannekellon käyttöä perustelee varmastikin sen hyödyllisyys. Ortodoksisessa perinteessä kihla- ja vihkisormusta pidetään oikean käden nimettömässä, tämän vuoksi toimittaja nostaa esille kyseisen sormen sormustilanteen. Poklonskajan tiedetään eronneen lapsensa isästä (RG 2014), mutta sormuksen ilmaantuminen oikean käden nimettömään voisi kertoa parisuhdestatuksen muuttumisesta. Poklonskaja haluaa pitää yksityiselämänsä pois julkisuudesta, mutta kaikkiahan julkisuuden henkilöiden suhdekuviot kiinnostavat, eli miksi toimittaja ohittaa näin kevyesti mahdollisesti muuttuneen sormustilanteen? Hän ei nimittäin jatka aiheesta tämän otteen jälkeen.

Voidaan siis todeta, että Poklonskajan pukeutuminen ennen ja tänään on perusteellisesti kartoitettu muutamien venäläistoimittajien toimesta ja huomattavan usein naispuolisen julkisuuden henkilön ulkonäkö tai rooli tyyppillisen naissukupuolen edustajana nousee huomion kohteeksi. Poklonskajallakin on ura, ja hänen ansionsa tuodaan esiin kyllä useimmiten, muttei ilman pientä ”tytöttelyä”:

22) Ещё одна звёздочка в ближайшее время появится на погонах Натальи Поклонской. -- Генпрокурор России Юрий Чайка присвоил девушке класный чин старшего советника юстиции --. (КР 28.3.2014)

Jälleen yksi tähtimerkki ilmestyy lähiaikoina Natalja Poklonskajan epolettiin. -- Venäjän yleinen syyttäjä Juri Tšaika myönsi neidille vanhemman oikeusneuvoksen arvon --.

Pian virkaanimittämisen jälkeen Pокlonskaja nimitettiin myös *vanhemmaksi oikeusneuvokseksi* (класный чин старшего советника юстиции). Samassa virkkeessä toimittaja puhuttelee Pокlonskajaa sanalla *neiti*, mikä luo melkoisen kontrastin uuteen nimitykseen. Sanakirja määrittelee sanan *neiti* (девушка) seuraavasti: 1. naispuolinen henkilö, iältään varhaisnuoruudesta nuoruuteen. -- 2. Henkilö, joka on saavuttanut aviollisen iän mutta ei ole vielä naimisissa. 3. Nuori naistyöntekijä, sisäkkö motelleissa (vanh.) 4. Viittaus nuoreen naiseen (puhek.). (TSRJA s.v. девушка). Sanalla *neiti* toimittaja saattaa tosin ivailakin Pокlonskajalle, koska tämä on niin nuori. Tai sitten *neiti* voi yhtä lailla viitata ihan vain Pокlonskajan aviosäätyyn – tiedetäänhän hänen ainakin eronneen entisestä aviomiehestään eli rouva hän ei ainakaan ole ollut jutun julkaisuhetkellä.

Yhteenvetona voidaan siis todeta, että kolme mainittua alakategoriaa kaunotar-representaatioissa nousevat kaikki selkeästi esille: 1) suloinen syyttäjä, 2) japanilaisten ihailun kohde ja 3) tyylinvaihtaja. Pокlonskajan kauneudesta kirjoitettiin ensimmäisen syyttäjävuoden aikana lukuisia juttuja sekä hänen suosionsa Japanissa nostettiin esille useita kertoja. Hiusvärin muutoskin osoittautui kohua herättäväksi. Useat eri äänet rakentavat representaatioita Pокlonskajasta: eri toimittajat kirjoittavat näkemyksiään ja he ovat kysyneet eri henkilöiltä, esimerkiksi musiikkikoulun johtaja Leont’evalta, perhepsykologilta sekä syyttäjänviraston työntekijältä, kommentteja Pокlonskajan henkilökuvaan. Kuten voidaan näiden aineistoesimerkkien pohjalta todeta, tämän representaation osalta oma työni vahvistaa aiemman tutkimuksen tuloksia: julkisessa asemassa olevan naisen ulkonäkö nousee hyvin usein puheenaiheeksi mediassa (esim. Vagenljaitner 2011; Talvitie 2013).

5.1.2 Representaatio 2: Isänmaallinen ja uskonnollinen

Tähän representaatiokategoriaan, jota voitaisiin tavallaan kutsua perinteikkääksi, kuuluvat alakategoriat 1) isänmaallisen ja 2) uskonnollisen naisen representaatiot. Natalja Pокlonskajasta rakentuu teksteissä selkeästi patriootinen ja uskonnollinen kuva. Muut äänet muistuttavat hänen olevan ylpeä Venäjän kansalaisuudestaan ja korostavat ortodoksisen uskon tärkeää osaa elämässään.

Natalja Poklonskajan suosiota on ulkonäön lisäksi eittämättä nostattanut myös hänen isänmaallisuutensa. Isänmaallisuuden olen nimennyt tämän perinteikkyyden representaation alakategoriaksi numero 1. Hän on tuonut esille useissa yhteyksissä venäjämielisyytensä. Hän on esimerkiksi ilmaissut olevansa hyvillään Euroopan Unionin ja Yhdysvaltojen asettamista pakotteista ja matkustusrajoitteista, sillä ne lisäävät hänen mukaansa kotimaanmatkailua Venäjällä (Sputnik News 2015). Nationalismi on kasvattanut suosiotaan Venäjällä viime vuosina ja Putinin hallinto on sitä erityisesti lietsonut. Krimin liittäminen Venäjään nosti hallinnon asemaa kotimaassa odotetusti, vaikka se ei ollutkaan Krimin liittämisen motiivina. Toki etnillis-kansallista taustaa Krimin miehitykselle löytyy, sillä siitä näkökulmasta katsottuna Venäjän on suojeltava ”venäläistä maailmaa” eli aluetta, jolla Venäjän tulee ajaa venäjänkielisten etuja. (Sakwa 2016: 163.) Jo ennen nationalismin uudelleenlansseerausta venäläiset ovat nähneet kuitenkin jo pitkään olevansa täysin omaa laatuaan: on olemassa jo aiemmin mainitut käsitteet *russkaja duša*, venäläinen sielu ja *širokaja natura*, laeva luonto, joka venäläisillä on. Nämä tekijät erottavat heidät muista maailman kansoista. (Vihavainen 2008: 310-311; ks. alaluku kansallisuudesta 2.2.1.). Natalja Poklonskaja korostaa tätä erityislaatuisuutta välillä suoraan ja välillä implisiittisesti.

Kun Kiovassa venäjämieliset ja länteen suuntautuvat joukot osoittivat mieltään Maidanin aukiolla maaliskuussa 2014, Natalja Poklonskaja osoitti puolensa toimittajan mukaan seuraavasti:

- 23) В разгар майдана написала рапорт об увольнении: «Мне стыдно жить в стране, где по улицам разгуливают бандиты!» И... предложила свою помощь правительству Крыма. (KP 22.3.2014)
Maidanin ollessa parhaimmillaan hän kirjoitti irtisanoutumisilmoituksen: ”Minusta on häpeällistä asua maassa, jossa kaduilla hilluvat bandiitit!” Ja... tarjosi apuaan Krimin hallitukselle.

Venäjämielisenä Poklonskaja näkee, että länsimieliset ovat roistoja. Hän irtisanoutui virastaan Kiovan syyttäjänvirastossa ennen Krimin liittämistä Venäjään ja tarjosi apuaan Krimin hallitukselle. Hänet nimitettiin 11. maaliskuuta Krimin autonomisen tasavallan syyttäjäksi. Tästä voidaan päätellä, että Natalja Poklonskaja ei halua tukea Eurooppaan suuntautumisen kannattajia, vaan kokee Venäjän olevan hänelle isänmaa. Esimerkin viimeisessä virkkeessä *Ja... tarjosi apuaan Krimin hallitukselle (И... предложила свою помощь правительству Крыма)* toimittaja jättää taidepaussin kolmen pisteen muodossa sanan *ja (u)* jälkeen. Kolmen pisteen käyttäminen tällaisessa lauseyhteydessä voi tarkoittaa, että *avun tarjoaminen Krimin hallitukselle* oli merkittävä, yllätyksellinen käänne taikka sitten täysin odotettavissa oleva asia.

Kirjoittaja voi vihjata lukijalle, että kaikkea ei kerrota, tai kirjoittaja ikään kuin nostattaa tunnelmaa. Kirjoittaja voi myös tarkoituksella olla lukitsematta mitään tiettyä tulkintaa ja täten tarkka tulkinta se jää lukijan itsensä vastuulle. Kolmen pisteen käyttö tällä tavoin on yleistä kaunokirjallisessa tekstissä tai tuttavallisessa viestinnässä. (Eronen 2006.)

Esimerkissä 23 Poklonskaja kutsuu *kaduilla hillujia* sanalla *roisto* (*бандит*). Sanakirja antaa sanalle seuraavan merkityksen: ”jengin / rikollisjoukon jäsen, aseellinen ryöstäjä, roisto” (TSRJA s.v. *бандит*). Poklonskaja nimeää tällä tavalla ihmisryhmän eli länsimieliset ukrainalaiset, jotka toimillaan pyrkivät lähentämään Ukrainaa kohti Eurooppaa. Nyt se on Poklonskaja itse, joka luo tässä representaatiota itselleen edulliseen tapaan: he, jotka eivät kannata länteen suuntautumista eivät ole bandiitteja, eli implisiittisesti venäjämieliset ovat hyviä ihmisiä. Voimme todeta nyt senkin, että tämä on samalla identiteetin rakentamista; ihmisryhmien jakamista ”meihin” ja ”muihin”, ”hyviin” ja ”pahoihin” ihmisiin.

Eräässä toisessa *Komsomol'skaja Pravdan* jutussa toimittaja muistuttaa lukijoita, mistä Natalja Poklonskaja onkaan tunnettu.

24) Напомним, прокурор Крыма прославилась на весь мир благодаря жесткой пророссийской позиции и миловидной внешности. (KP 28.4.2014)

Muistutan, että Krimin syyttäjää ylistettiin hänen tiukan venäjämielisen näkökantansa ja sievän ulkomuotonsa tähden.

Sievän ulkomuodon lisäksi Poklonskajaa on *ylistetty tiukan (venäjämielisen) näkökantansa tähden* – tästä Poklonskaja on tunnettu, todetaan jälleen ja tämä todistaa taas isänmaallisuuden olevan suosiossa Venäjällä. Voidaan siis päätellä, että Natalja Poklonskajan isänmaallisuus on laajalti tunnettu asia. Se voitaisiin lukea perinteisyydeksi, jota on myös uskonnollisuus. ”Isänmaallinen ja uskonnollinen” -representaation toinen alakategoria on siis ”uskonnollinen nainen”.

Myös Poklonskajan uskonnollisuus lienee joissain määrin tunnettu fakta, vaikka se tulee esille muiden luomissa representaatioissa vähemmän kuin hänen omassa identiteettityössään (ks. alaluku 5.2.2). Ortodoksisuus on Venäjän valtauskonto. Uskonnollisuuden nostaminen keskiöön ei ole yllättävää venäläisessä kontekstissa, sillä ortodoksisella kirkolla on tärkeä rooli yhtenäisyyden luomisessa ja perinteisten arvojen ylläpitämisessä. Yli 70 prosenttia venäläisistä pitää itseään ortodoksina, vaikka ei säännöllisesti harjoittaisikaan uskoa. (Kahla 2015: 197.)

Ikonit, jotka Natalja Poklonskaja itsekin mainitsee itselleen tärkeiksi (ks. alaluku uskonnollisen identiteetin rakentamisesta 5.2.2.) ovat olennainen osa uskon harjoittamista.

Komsomol'skaja Pravdan toimittaja on käynyt haastattelemassa esimerkiksi pappia, joka on tuntenut Poklonskajan pitkään.

25) Наталья Владимировна – верующий человек, почитает царскую семью, рассказал «КП» отец Савел. (KP 12.11.2014)

Natalja Vladimirovna on uskovainen, kunnioittaa syvästi tsaariperhettä, kertoi isä Savel KP:lle.

Isä Savel on pappi, joka ilmeisesti tuntee Poklonskajan entuudestaan. Venäjällä etunimi + isännimi -yhdistelmällä puhuttelu on kunnioittavaa, mutta ei äärimmäisen etäistä. Pelkällä etunimellä voidaan kutsua ystäviä ja perheenjäseniä, mutta esimerkiksi työyhteisöissä etunimen ja patronyymin käyttö yhdessä on usein luontevin tapa. Se kertoo myös arvostuksesta, joka syntyy iän ja/tai aseman perusteella, joten nuorista henkilöistä sitä ei yleensä käytetä (Mustajoki 2008: 35). Syyttäjän virka nostaa Poklonskajan asemaan, jossa häntä puhutellaan näin. Isännimi, patronyymi, muodostetaan suoraan henkilön isän nimen mukaan: esimerkiksi Natalja Poklonskajan patronyymi on Vladimirovna ('Vladimirintytär'), koska hänen isänsä nimi on Vladimir.

Isä Savel kuvailee Poklonskajaa *uskovaiseksi, joka kunnioittaa syvästi perhettä (верующий человек, почитает царскую семью)*. Sanakirjan mukaan *uskovainen (верующий)* merkitsee ihmistä, joka ”tunnustaa Jumalan olemassaolon”. (s.v. *верующий*). Viimeinen tsaariperhe Romanovit, eli Nikolai II perheineen on luettu pyhiksi (Mel'kov & Nikol'skij 2013: 7). Olennainen osa ortodoksisuutta ovat kirkon pyhinä kunnioittamat ihmiset, joita kansa ei ole hylännyt heidän kuolemansa jälkeen ja joilta kansa voi rukoilla apua. Asiasta puhuessa käytetään nimenomaan ilmaisua ”lukea pyhäksi”, ei ”julistaa pyhäksi”. (Berglund 2016: 64, 66.)

Myös pappi on eräänlainen ihmismielen asiantuntija – siksi hänenkin näkemystään on kysytty. Todennäköisesti on lähdetty liikkeelle siitä, että Natalja Poklonskaja hartaana ortodoksina on voinut kääntyä isä Savelin puoleen elämän suurissa kysymyksissä. Siispä jälleen hyödynnetään asemansa vuoksi auktoriteettia omaavaa ihmistä: asiantuntijana toimii tällä kertaa pappi, jota kannattaa kuunnella hänen asemansa vuoksi (van Leeuwen 2007: 94-95).

Uskonnollisuus ei tule esille kovinkaan suuresti aineistossa löytyvistä representaatioista, mutta se on tärkeä Natalja Poklonskajan identiteetin rakennusosa, kuten tullaan huomaamaan (uskonnollisen identiteetin analysointi alaluvussa 5.2.2.). ”Isänmaallisen ja uskonnollisen naisen” representaation rakentamiseen osallistuvat uutisjuttujen ja kolumnien pohjalta vain eri toimittajat ja isä Savel – moniäänisyys korostuu aiemmin esitellyssä ”sulaisen syyttäjän”

representaatiossa huomattavasti enemmän. Uskonnollisuus ja isänmaallisuus voidaan lukea suhteellisen perinteisiksi piirteiksi. Tutkimustulosten loppuosassa tulen toteamaan, että Natalja Poklonskaja on monista kohdin myös perinteinen nainen. Nämä kaikki kolme tekijää kietoutuvat toisiinsa.

5.1.3 Representaatio 3: uranainen

Kolmatta ja viimeistä keskeistä representaatiota nimitän uranaisen representaatioksi. Sen alla ilmenevät alakategoriat olen nimennyt seuraavasti: 1) ahkera uranainen, 2) lahjakas flyygelinsoittaja, 3) keskiluokan tyypillinen ja epätyypillinen edustaja. Natalja Poklonskajasta luodaan useissa teksteissä myös ahkeran ja työteliään uranaisen representaatiota. Muutamissa aineiston artikkeleissa tulee esille hänen musikaalinen lahjakkuutensa ja luonteensa vaatimattomuus. Näistä kertoo esimerkiksi johtaja musiikkikoulusta, jossa Poklonskaja opiskeli flyygelinsoittoa. *Komsomol'skaja Pravdan* toimittaja on etsinyt haastateltavaksi myös Poklonskajan kampaajan, joka hänkin kertoo näkemyksensä Poklonskajan persoonasta. Kampaaja kertoo omasta näkökulmastaan niin syyttäjän työkiireistä kuin tämän asemasta salongin asiakkaana.

Monissa lehtijutuissa kerrataan Natalja Poklonskajan uravaiheita. Näin tapahtuu esimerkiksi *Nezavisimaja Gazeta* -lehden kolumnissa vuodelta 2014:

26) Но самое восхитительное: не за красоту Поклонская назначена на должность, от которой отказались четверо мужчин. (NeG 25.3.2014)

Mutta viehättävintä on: kauneus ei ollut se minkä vuoksi Poklonskajaa nimitettiin virkaan, josta kieltäytyi neljä miestä.

Jopa urasta kerrottaessa ei voida olla sivuamatta hänen ulkonäköään. Tästä voitaisiin päätellä, että naisella on mahdollisuus saada työpaikka ulkoisten avujensa perusteella. Miksi sitä paitsi käytetään sanaa *viehättävin*, kun sille voisi olla neutraalimpiakin vastineita? Tämä toisaalta rakentaa koheesiota tekstissä – kyseisen tekstin kirjoittaja käyttää useita muitakin ulkonäön miellyttävyyttä kuvailevia sanoja (mm. esimerkit 6, 15).

Komsomol'skaja Pravdan toimittaja puolestaan on haastatellut artikkelissa vuodelta 2015 Poklonskajan kampaajaa, joka kertoo Poklonskajan tekevän paljon töitä:

27) Но даже всего, даже сидя в кресле, разговаривает по телефону, решает какие-то вопросы. Откладывает его в сторону, только когда фен включаю. -- Мобильник все время разрывается от звонков. (КР 4.4.2015)

Mutta yleensä, jopa tuolissa istuessaan, hän puhuu puhelimesta, ratkaisee kaikenlaisia kysymyksiä. Hän siirtää puhelimen syrjään vain silloin, kun käytän fööniä. -- Kännykkä pakahtuu puheluista kaiken aikaa.

Tätä representaatiota tukee Poklonskajan oma identiteettityökin: eräässä haastattelussa hän kertoo samankaltaisesta tilanteesta (ks. alaluku 5.2.3.). Usein kampaajalla käynti nähdään hemmotteluna arjen keskellä ja kampaaja saattaa toimia ikään kuin terapeutin roolissa. Suuren paineen ja kiireen alla työskentelevä Poklonskaja voisi rentoutua hiustenlaiton lomassa ja avautua mieltään painavista asioista. Luultavasti tällaisella olettamuksella on hakeuduttu haastattelemaan Poklonskajan kampaajaa. Tämä toisaalta korostaa Poklonskajan työteliäisyyttä, kun hän tekee töitä jopa kampaajan tuolissa istuessaan.

Kampaaja kertoo haastattelussa muitakin detaljeja Poklonskajan kampaajakäynneistä. Poklonskajalla on seuranaan turvamies, hän saattaa tulla paikalle kiireisenä matkallaan kohti tärkeitä neuvotteluja ja muiden asiakkaiden varattuja aikoja saatetaan siirtää. Toimittaja kirjoittaa, miten Natalja Poklonskaja päätyi kyseisen salongin asiakkaaksi:

28) То есть зашла не так, как обычно заскакивают женщины после работы – челочку подровнять. С вооруженной охраной. Что неудивительно, ведь на хрупкую женщину совершено несколько покушений. -- Если и были клиенты с дюжими охранниками, то только мужчины. (КР 4.4.2015)

Se ei siis mennyt ihan niin miten naiset tavallisesti hyppelivät paikalle töiden jälkeen – otsatukan siistiäkseen. Aseella varustetun vartijan kanssa. Mikä taas ei ole yllättävää, onhan hentorakenteista naista kohtaan tehty uhkauksia. -- Jos on ollutkin asiakkaita raavaiden vartijoiden kanssa, niin vain miehiä.

Tämä esimerkki muistuttaa hieman sähkösanomaa tai puhetta ylipäätään: suhteellisen lyhyitä, ytimekkäitä lauseita, joita ei ole yhdistetty konjunktioilla tai lauseenvastikkeilla. Tämä on Vanhala-Aniszewskin mukaan ominainen piirre venäläisen median kielen keskustelunomaistumiselle, jolla pyritään osoittamaan tuttavallisuutta lukijan suuntaan tiukan asiallisen tiedottamistyylin sijasta. Lauseenvastikkeet ja pitkät yhdylauseet ovat ominaisia venäjän kielelle ja voidaan todeta, että niiden kustannuksella on lisätty ”raflaavuutta” julkisen diskurssin teksteissä, eli tässä tapauksessa mediateksteissä. (Vanhala-Aniszewski 2003: 20.) Sana *hyppelhtiä* (*заскакивать*) ei ole lähtökohtaisesti kovinkaan virallinen, joten sekin tuo tekstiin epämuodollista sävyä. Se, että tuodaan esille vartijan läsnäolo tilanteessa, luo representaatiota myös merkittävästä ja tärkeästä henkilöstä. Kampaajan mukaan vain miehillä

on ollut vartijoita mukanaan, eli Poklonskaja on siinä mielessä poikkeuksellinen asiakas – hän on naispuolinen henkilö, jolla on vartija mukanaan.

Seuraavassa esimerkissä kampaaja kertoo Poklonskajan vuoksi mahdollisesti tehtävistä järjestelyistä.

29) Иногда появляется нежданно-негаданно, когда нужно срочно сделать укладку перед ответственной встречей или для съемок. В таких случаях просим других клиентов подождать или перенести их визит. Ни разу не было, чтобы кто-то поворчал или отказался уступить - Поклонскую в Крыму очень уважают. (КР 4.4.2015)

Joskus hän ilmaantuu paikalle äkkiarvaamatta, jolloin täytyy viipymättä tehdä kampaus ennen tärkeää tapaamista tai kuvausta. Tällaisissa tapauksissa pyydämme toisia asiakkaita odottamaan tai siirtämään käyntiään. Ei kertaakaan, että joku olisi ärähtänyt tai kieltäytynyt luovuttamasta aikaansa – Poklonskajaa ihaillaan Krimillä kovasti.

Ilmeisesti Poklonskaja on selvästikin pidetty henkilö Krimillä, koska kampaamon muut asiakkaat eivät *ärähdä tai kieltäydy luovuttamasta aikaansa (поворчать или отказаться уступить)*, jos Poklonskaja ilmaantuu tiukalla aikataululla varustettuna salonkiin. Voi olla niinkin, että ylläpitääkseen positiivista kuvaa Poklonskajasta kampaaja kertoo optimistisemmän version tarinasta – voihan kuitenkin olla, että odottamaan joutuva asiakas saattaisi olla hieman pahoillaan sovitun aikansa muuttumisesta.

Toisaalta auktoriteetteihin ja sääntöihin suhtaudutaan Venäjällä hyvin eri tavoin kuin Suomessa – miliisejä pelätään melkein enemmän kuin rikollisia (Vituhnovskaja 2008a: 123-124). Miliisit saattavat pysäyttää kansalaisia ja jaella sakkoja hyvin mielivaltaisestikin, koska yksittäisellä miliisillä on laajat valtuudet (Parikka 2008: 149). Tämä yhdistettynä yleiseen välinpitämättömyyteen ja aseman väärinkäyttöksiin on sekä luontevampaa että luotettavampaa etsiä apua omasta suhdeverkostostaan (Parikka 2008: 267; Vituhnovskaja 2008a: 124). Tällä viitataan siihen, että vaikka laki ja järki olisivatkin kansalaisen puolella, ongelmatilanteissa sekä muutenkin asioiden sujuvoittamiseksi pieni lahjus lainvartijalle tai viranomaiselle turvaa selustan paremmin. Toisissa tilanteissa lääkäri ottaa lapsensa opettajan hoitoon jonojen ohi, eli lahjus ei ole aina rahamuotoinen (Parikka 2008: 267). Toisaalta, lakia jätetään kyllä noudattamatta hyvällä omatunnolla, kun sopiva tilaisuus tulee: ihmisten mielestä on esimerkiksi täysin oikeudenmukaista ostaa musiikkikaupasta piraattilevyjä halvalla siksi, kun elintaso on muutenkin matala (Vituhnovskaja 2008a: 124-125).

Voidaan pohtia, ihaillaanko Poklonskajaa Krimillä ulkonäön vuoksi (mikä ei olisi mikään yllätys) vai nähdäänkö hänet Krimin pelastajana, koska lähti Kiovasta tarjotakseen apuaan Krimin hallitukselle? Jos pääasiallinen syy on jälkimmäinen, tämä kertoo Poklonskajan vaikutusvallasta, jonka hän on saavuttanut isänmaallisuutensa tähden. Artikkelista ei käy ilmi, missä kaupungissa Poklonskaja asuu ja käy kampaajalla.

Äsken esitellyssä alakategoriassa 1 luodaan kuvaa ahkerasta uranaisestä. Alakategorialle numero 2 olen antanut nimen ”lahjakas flyygelinsoittaja”. Poklonskajan entisen musiikkikoulun johtajaa Nina Leont’evaa on haastateltu *Komsomol’skaja Pravdaan*, kun on kartoitettu Poklonskajan henkilökuvaa ja taitoja, tässä tapauksessa flyygelinsoiton suhteen. Johtaja Leont’evan näkemyksiä kysyttiin myös toisessa haastattelussa (esimerkki 20). Samassa artikkelissa tulee ilmi toisaalta useita representaatioita (esimerkit 25 ja 31).

30) Это сейчас она известна как жесткий человек, но для меня Наташа - все та же вежливая, скромная девочка-тихоня, которая пришла к нам в 1988 году, рассказала «КП» Нина Леонтьева, директор музыкальной школы, в которой училась Наталья Поклонская. (КР 12.11.2014)

Hänethän tunnetaan nyt kovana ihmisenä, mutta minulle Nataša on kohtelias, vaatimaton, kiltti tyttönen, joka tuli meille vuonna 1988, kertoi KP:lle johtaja Nina Leont’eva musiikkikoulusta, jossa Natalja Poklonskaja opiskeli.

Leont’eva kutsuu entistä oppilastaan jälleen lempinimellä *Nataša*. Leont’eva toteaa ensin, että Poklonskaja *tunnetaan kovana ihmisenä (известна как жесткий человек)*. Täällä Leont’eva viitanee lukuisiin lehtijuttuihin, joissa kerrotaan Poklonskajan määrätietoisestä toiminnasta Krimin puolesta. Leont’eva itse tunsi Poklonskajan *kohteliaana, vaatimattomana tyttösenä (вежливая, скромная девочка-тихоня)*. Julkisuuskuva on Leont’evan mukaan erilainen kuin Poklonskajan todellinen luonne. Tämä palvelee toimittajaa ja suurta yleisöä juuri niin kuin pitääkin: Poklonskajan henkilökohtaisesti tunteva henkilö kertoo, millainen tämä todellisuudessa on ja näin yleisö saa kokea lähentyvänsä Poklonskajan kanssa. Tai siis Leont’eva kertoo ainakin sen, millainen Poklonskaja oli Leont’evan näkemyksen mukaan lapsuudessaan ja nuoruudessaan. Sanakirja määrittelee nämä positiiviset adjektiivit seuraavalla tavalla: *вежливый*, suom. kohtelias: säädyllisyysääntöjä noudattava, hyvätapainen, huomaavainen (TSRJA s.v. *вежливый*); *скромный*, suom. vaatimaton: 1. hillitty arvojensa, meriittiensä ilmaisemisessa, ei leuhka. 2. Hillitty, pidättyväinen, eleetön, säädyllinen (TSRJA s.v. *скромный*).

Johtaja kehuu Poklonskajan musikaalista lahjakkuutta flyygelin soitossa:

- 31) Помню, она очень любила играть сложные этюды, произведения Моцарта. Когда Наташа сдавала выпускной экзамен, я даже всплакнула - так чувственно и красиво она играла. (KP 12.11.2014)
- Muistan, että hän todella rakasti soittaa monimutkaisia etydejä, Mozartin teoksia. Kun Nataša suoritti pääsykoetta, minä jopa aloin itkeä – niin tunteellisesti ja kauniisti hän soitti.

Johtaja Leont’eva ylistää entisen oppilaansa soittotaitoja. Hänen mukaansa Poklonskaja *rakasti soittaa monimutkaisia etydejä* (любила играть сложные этюды). Poklonskajan voitaisiin päätellä olevan lahjakas, tai ainakin työteliäs soittaja, sillä monimutkaiset ja haastavat kappaleet vaativat soittajaltaan enemmän. Leont’eva kertoo myös, että Poklonskajan suoritus pääsykokeissa sai hänet *jopa itkemään* (я даже всплакнула) Kuva Poklonskajasta on siis erittäin positiivinen. Todellisuudessa ei voida tietää, oliko hän keskimääräistä lahjakkaampi flyygelinsoitossa, vai kuuluuko entisiä oppilaita aina kehua? Tässä voi olla taustalla sekin, että korkeassa auktoriteettiasemassa olevaa henkilöä ei aleta kritisoida, kun suuren lehden toimittaja tulee haastattelemaan.

Toimittaja kysyy, miksi ”suloinen koululainen ei sitten jatkanut konservatorioon, vaan päättyi lain vartijaksi”. Johtaja Leont’eva vastaa:

- 32) Наташа очень любила музыку, всегда с интересом занималась. Узнав, что она стала главным прокурором Крыма, мы очень удивились. -- Я думаю, что она стала юристом, потому что в 90-е годы это было очень модно. В то время большинство выпускников хотели быть успешными адвокатами или экономистами. Её мечта сбылась! (KP 12.11.2014)

Nataša todella rakasti musiikkia, harjoitteli aina mielenkiinnolla. Kun saimme tietää, että hänestä on tullut Krimin korkein syyttäjä, me todella hämmästyimme. -- Luulen, että hänestä tuli juristi, koska 90-luvulla sellainen oli hyvin muodikasta. Tuohon aikaan enemmistö korkeakouluihin hakijoista halusi olla menestyviä juristeja tai ekonomisteja. Hänen unelmansa kävi toteen!

Epäselväksi jää, kehen tarkalleen johtaja Leont’eva viittaa puhuessaan *meistä* (мы). Mahdollista on, että hän viittaa musiikkikoulun ihmisiin tai heidän kotikylänsä asukkaisiin. Vaihtoehtoisesti hän hakee pelkästään vakuuttavuutta sanoilleen, koska kuulostaahan se perustellummalta, kun ”me kaikki ajattelimme asiasta näin”. Leont’evan mielestä Poklonskaja oli kuten muutkin nuoret: teki sitä, mikä oli *hyvin muodikasta* (очень модно) eli tässä tapauksessa hakeutui oikeustieteelliseen. Tämä antaa Poklonskajasta itsestään hieman tyhjäpäisemmän kuvan, mikä melko lailla riitelee kaikkea muuta hänestä kirjoitettua vastaan. Yksi mahdollisuus on, että hän hakeutui kohti taloudellisesti turvatumpaa ammattia kuin mitä muusikon ammatti voisi olla. Ellei hän sitten mennyt opiskelemaan juristiksi, koska haaveili

siitä ilman, että musiikkikoulun johtaja tiesi asiasta. Tämähän on tietenkin mahdollista, koska Leont'eva musiikkikoulun johtajana näkee oppilaansa yleensä itselleen tutuimmassa kontekstissa, eli tässä tapauksessa kyseisen opinahjon oppilaana jokin instrumentti kädessä.

Poklonskajasta rakentuva lahjakkaan flyygelinsoittajan representaatio on erittäin positiivinen. *Novaja Gazetan* kolumnissa (9.6.2014) pohditaan venäläistä keskiluokkaa tai pikemminkin sen olemattomuutta. Teksti ei suoranaisesti liity Poklonskajaan itseensä, mutta hänet mainitaan siellä keskiluokan edustajan malliesimerkkinä. Tämä ”keskiluokan tyyppillinen ja epätyypillinen edustaja” on siis uranaisen representaation alakategoria numero 3. Esimerkeissä 33 ja 34 voidaan havaita hieman kriittisyyttä, mutta sekään ei silti kohdistu suoraan Poklonskajaan itseensä. *Novaja Gazeta* tunnetaan valtion toimia kritisoivana päivälehtenä.

- 33) Социологи создали портрет типичного представителя нашего среднего класса: это молодая женщина-госслужащая, живущая в крупном городе, имеющая высшее образование, работающая по специальности и удовлетворенная своими доходами, социальным статусом, перспективной карьеры и ростом возможностей для предпринимательства. Вообще-то у социологов получился светлый образ Натальи Поклонской, прокурора Крыма. (NG 9.6.2014)

Sosiologit loivat tyyppillisen meidän keskiluokkamme edustajan muotokuvan: nuori valtionvirassa oleva nainen, joka asuu keskisuudessa kaupungissa, on korkeasti koulutettu, työskentelee asiantuntijatehtävissä ja on tyytyväinen tuloksiinsa, sosiaaliseen statukseensa, merkittävään pitkän tähtäimen uraansa ja mahdollisuuksiin kasvattaa yrittäjyyttä. Yleisesti, sosiologit määrittelivät Krimin syyttäjää Natalja Poklonskajan selkeän hahmon.

Tässä kirjoittaja ei siis suoraan representoi Natalja Poklonskajaa, vaan viiteryhmää johon tämä kuuluu ja kirjoittaja vain nostaa esimerkiksi Poklonskajan, joka nyt sattuu olemaan juuri kuvatus kaltainen. Tältä osin Poklonskaja on siis tyyppillinen keskiluokan edustaja: hän on julkisuudessa olevien tietojen mukaan *nuori valtionvirassa työskentelevä nainen, asuu keskisuudessa kaupungissa ja on korkeasti koulutettu (молодая женщина-госслужащая, живущая в крупном городе, имеющая высшее образование)*. Toimittaja kuvailee keskiluokkaa myös seuraavasti hieman kriittisin sävyin:

- 34) Наш, по версии Института социологии, средний класс состоит из госслужащих, большинство которых лояльны властям, не хотят перемен и не видят для себя смысла заниматься повышением квалификации. - - Наш «средний класс», состоящий из таких Поклонских, ничего не создает, но

сидит на кормлении. Единственным продуктом его деятельности является «порядок», понятий как бесконечное воспроизведение текущей социальной модели в будущее. (NG 9.6.2014).

Meidän keskiluokkamme, Sosiologisen Instituutin mukaan, koostuu valtion työntekijöistä, joista enemmistö on lojaaleja vallalle, eivät halua muutosta eivätkä näe syytä sitoutua kasvattamaan ammattitaitoaan. -- Meidän ”keskiluokkamme”, joka koostuu tällaisista Poklonskajista, ei luo mitään, mutta istuvat ruokittavina. Ainut tuote heidän toiminnastaan on ”järjestys”, ymmärrettynä tämänhetkisen sosiaalisen mallin päättymättömänä jäljitelmänä tulevaisuudessa.

Osa tässä esimerkissä mainituista piirteistä kuvaavat Poklonskajaa osuvasti. Hän on *valtion työntekijä (госслужащий)* ja muissa esimerkeissä on tullut ilmi esimerkiksi Poklonskajan olevan *lojaali vallalle (лояльны властям)*. Jutun mukaan keskiluokan edustajat *eivät halua muutosta eivätkä näe syytä sitoutua kasvattamaan ammattitaitoaan (не хотят перемен и не видят для себя смысла заниматься повышением квалификации)*. *Tällaiset Poklonskajat (такие Поклонские)* ovat siis tyytyväisiä tämänhetkiseen asemaansa eivätkä nouse kapinaan, koska siitä voisi seurata muutos, joka tiputtaisi heidät hyvästä asemastaan, antaa kirjoittaja ymmärtää.

Näin ollen, Sosiologisen instituutin mukaan, keskiluokkaa ovat valtion palveluksessa olevat hyväosaiset, jotka pitävät nykytilannetta hyvänä ja ovat lojaaleja vallanpitäjille. Tämä keskiluokan määritelmä on aika lailla päinvastainen kuin länsimaissa, joissa keskimääräinen keskiluokkainen ihminen, esimerkiksi, haluaa edistää demokratiaa ja on kiinnostunut uralla etenemisestä. Venäjällä on kyllä laaja potentiaalinen keskiluokka: maassa on paljon sellaisia, jotka kuuluvat keskiluokkaan koulutuksensa perusteella, mutta käytännössä elävät työväenluokkaisesti. Presidentti Putinin kaudella tämän potentiaalisen keskiluokan olosuhteet ovat tosin parantuneet ja mahdollisuuksia urakehitykseen ja palkkatason nousuun on. (Kivinen 2015: 139.)

Kuten olemme huomanneet, sen lisäksi, että useat edellä mainitut piirteet pätevät Poklonskajan kohdalla, hän myös eroaa viiteryhmästään työuransa suhteen. Hän on edennyt korkeaksi syyttäjäksi ja sen jälkeen lähti poliittiselle uralle Venäjän duuman edustajaksi (TASS 2016); kunnianhimoa uran suhteen siis löytyy. Tosin tämä ura on sellainen, joka ei riitele vallanpitäjien näkemyksiä vastaan eikä siinä ole aineksia kapinaan – Poklonskaja siirtyi juuri sellaiseen asemaan, joka miellyttää isänmaallisuutta suitsuttavia vallanpitäjiä, onhan hänen puolueensa Yhtenäinen Venäjä.

Kolmannessa keskeisessä representaatioissa Poklonskajasta siis rakennetaan työteliään uranaisen ja lahjakkaan pianistin representaatiota. Lisäksi hänet määritellään samanaikaisesti

sekä tyypilliseksi että epätyypilliseksi keskiluokan edustajaksi. Kaiken kaikkiaan aineistoni perusteella häntä kuvaillaan representaatioissa ihailluksi kaunottareksi, sekä isänmaalliseksi ja uskonnolliseksi naiseksi (eli suhteellisen perinteiseksi). Rakentuneet representaatiot hänestä ovat hyvin positiivisia ja ajoittain jopa ylistäviä. Lehtijuttuja kirjoittaneiden toimittajien lisäksi monet muutkin äänet osallistuvat näiden positiivisten ja ihailevien representaatioiden rakentamiseen – hänet läheltä tuntevat tai aiemmin tunteneet ihmiset (esimerkiksi syyttäjänviraston työntekijä, musiikkikoulun johtaja) sekä täysin tuntemattomat asiantuntijat (esimerkiksi perhepsykologi) osallistuvat henkilökuvan määrittelyyn. Seuraavassa alaluvussa tarkastelen vastapainoksi identiteettityötä, jota Natalja Poklonskaja tekee haastatteluissa.

5.2 Identiteetit

Olen kerännyt aineistoksi myös kolme Natalja Poklonskajan haastattelua. Haastattelut ovat *Vechernjaja Moskva* -uutissivustolta, *Argumenty i Fakty* -sanomalehdestä ja *Komsomol'skaja Pravda* -iltapäivälehddestä. Näiden avulla kartoitan identiteettiä, jota Natalja Poklonskaja luo itsestään. Kuten mainitsin luvun 5 alussa, haastatteluissa ei käytetä hänestä nimitystä ”suloinen syyttäjä”, mikä johtunee siitä, että Poklonskaja on äänessä itse, eikä hänestä puhuta yksikön kolmannessa persoonassa. Esimerkkejä ja aineistoa on vähemmän kuin representaatioiden käsittelyssä, sillä tutkimukseni pääpaino on siinä, mitä muut kirjoittavat hänestä. Tarkoitukseni ei ole suoranaisesti vertailla teksteissä ilmeneviä representaatioita ja identiteettejä, mutta tuon esille niiden yhteneväisyydet ja mahdolliset erot.

Periaatteessa haastattelun kohde pääsee kertomaan vapaammin ajatuksiaan kuin lehtiartikkeli, koska vastaukset ovat usein suoria lainauksia. Kuitenkin loppujen lopuksi teksti on toimittajan: haastattelu itsessään rakentuu siitä, mitä toimittaja kysyy ja teksti sen jälkeen siitä, mistä hän päättää kirjoittaa haastattelun pohjalta. Sekin on siis jälleen valinta, miten toimittaja representoi puhetta uutistekstissä. Voidaan tarkastella, miten haastateltavan lausunto esitetään artikkelissa: onko kyseessä suora lainaus siitä, mitä haastateltava on sanonut vaikkapa Krimin liittämisestä Venäjään, esimerkiksi ”Poklonskaja: ’Se oli lahja kaikille krimiläisille’” (ks. esimerkki 36), vai ilmaistaanko haastateltavan ajatus lauserakenteella ”Poklonskaja totesi, että se oli lahja kaikille krimiläisille”? (Fairclough 1995: 54-55.)

Olen kartoittanut Poklonskajan haastatteluissa antamien vastausten perusteella hänen minäkuvansa rakentumista. Haastatteluissa nousi vahvimmin esille kolme erilaista identiteettiä, joita Poklonskaja rakentaa itsestään: hän on 1) isänmaallinen, 2) uskonnollinen ja 3) uranainen.

5.2.1 Identiteetti 1: isänmaallinen

Natalja Poklonskajan kunnioitus ja arvostus Venäjää kohtaan nousee esille useissa kohdissa. Hän tuo hyvin selkeästi ja arastelematta esille venäjämielisyytensä. Tästä aiheesta toimittajatkin kysyvät häneltä, ja toisaalta hän kertoo kysymättäkin kantansa. *Komsomol'skaja Pravdan* haastattelussa vuodelta 2015 toimittaja kyselee Poklonskajalta useista eri aiheista, kuten töistä, kauneudesta ja perheestä (haastattelijan puheenvuorot esimerkeissä lihavoitu).

35) **В прошлом году именно в день вашего рождения, 18 марта, Владимир Путин в обращении к Федеральному собранию объявил о присоединении Крыма к России. Для вас это был подарок?**

То был подарок всем крымчанам. Никакие годы, никакое время не сотрет его значимости. Пусть пройдет 20, 30 лет, 20 столетий, а это событие уже написано в нашей истории золотыми буквами. (KP 19.3.2014)

Viime vuonna juuri syntymäpäivänänne, 18. maaliskuuta, Vladimir Putin ilmoitti puheessaan liittoneuvoston kokoontumisessa Krimin liittämistä Venäjään. Oliko se Teille lahja?

Se oli lahja kaikille krimiläisille. Mitkään vuodet, mikään aika ei pyyhi pois sen merkitystä. Kuluu 20, 30 vuotta, 2000 vuotta, ja tämä tapahtuma on jo kirjoitettu historiaamme kultaisilla kirjaimilla.

Krimin niemimaa liitettiin Venäjään sattumoisin Natalja Poklonskajan syntymäpäivänä 18. maaliskuuta. Päivää ei varmastikaan ole syntymäpäiväsankarin perusteella päätetty, mutta silti toimittaja voi ajankohdan vuoksi kysyä, kokeeko Poklonskaja sen lahjana. (Haastattelu oli tehty Poklonskajan syntymäpäivänä ja julkaistu sitä seuraavana päivänä.) Epäitsekäänä ja isänmaallisena ihmisenä Poklonskaja näkee asian koskevan kaikkia Krimillä asuvia ja liittämisen olevan ennen kaikkea positiivinen asia. Hän sanoo sen olevan *lahja (подарок)* kaikille krimiläisille. Lahjahan on usein odotettu, joskus yllättäväkin, mutta ainakin tässä tapauksessa erittäin miellyttävä sellainen. Krimiläisten joukossa voi tietysti olla sellaisiakin, jotka eivät äänestäneet Venäjään liittymisen puolesta, mutta tämän mahdollisuuden Poklonskaja sivuuttaa.

Poklonskaja toteaa liittämisestä, että *mitkään vuodet, mikään aika ei pyyhi pois sen merkitystä (Никакие годы, никакое время не сотрет его значимости)*. Krimin liittämisen vuosipäivästä voisi tulla jälleen yksi kansallinen juhlapäivä. Sellainen ei lainkaan yllättäisi, sillä venäläiset juhlistavat näkyvästi esimerkiksi voitonpäivää 9. toukokuuta toisen maailmansodan voiton kunniaksi (Vituhnovskaja 2008b: 100). Tosin jo kolmantena Krimin miehityksen vuosipäivänä, 18. maaliskuuta 2017, juhlallisuudet olivat melko vaatimattomat aiempiin

nähdessä (MTV 2017). Pramealta kuulostaa myös se, kuinka *tämä tapahtuma on jo kirjoitettu historiaamme kultaisilla kirjaimilla (это событие уже написано в нашей истории золотыми буквами)*; Poklonskaja näkee jo nyt tapahtuman olleen suuri virstanpylväs Venäjän historiassa.

Argumenty i fakty -lehden haastattelussa venäjämielisyys ja isänmaallisuus nousivat myös esille.

36) Наверняка вы с дочкой разговаривали, объяснили ей, что происходит. Она задавала вам вопросы, увидев вас в телевизоре, например?

Она не только общается со мной на все эти темы. Она и на парад 9 мая ездила в Севастополь, видела ветеранов войны, президента страны, стояла и флажками махала. Она всё это видит, понимает, и я стараюсь её воспитывать так, чтобы она стала патриотом своей страны. (AiF 22.10.2014)

Varmaankin olette puhunut tyttären kanssa, selittänyt hänelle mitä tapahtuu. Onko hän kysynyt teiltä kysymyksiä, kun on nähnyt Teidät televisiossa, esimerkiksi?

En pelkästään puhu hänen kanssaan näistä aiheista. Hän meni myös 9. toukokuuta paraatiin Sevastopolissa, näki sodan veteraaneja, maan presidentin, seisoi ja heilutti lippuja. Hän näkee sen kaiken, ymmärtää, ja minä yritän kasvattaa hänet niin, että hänestä tulisi maansa patriootti.

Paraatilla Poklonskaja tarkoittaa voitonpäivän kunniaksi useissa kaupungeissa järjestettävää voitonpäivän paraattia. Poklonskaja siis osallistui tyttäriin juhlistuksiin Sevastopolissa. Poklonskaja toteaa, että hän *ei pelkästään puhu tyttärensä kanssa näistä aiheista (она не только общается со мной на все эти темы)*, ja kertoo, mitä hänen tyttärensä tekee. Poklonskaja pitää ilmeisimmin hyvin tärkeänä, että tytär *näki veteraaneja ja maan presidentin (видела ветеранов войны, президента страны)*, Vladimir Putinin, sekä *heilutti lippuja (флажками махала)*. Nämä mainitut asiat liittyvät isänmaalliseen tematiikkaan jossain määrin toki Suomessakin. Eroja voidaan nähdä esimerkiksi sen suhteen, mikä funktio on presidentin näkemisellä – Suomessa presidentti tulee usein tervehtimään kansalaisia ja vaikkapa tutustumaan pienen paikkakunnan perinteisiin, Venäjällä presidentti näyttäytyy ja ikään kuin muistuttaa isänmaallisuudesta ja Venäjän suuruudesta, ja saattaa esimerkiksi ”tarkistaa” sotilaallisen kaluston kunnon. Poklonskajan tavoite tyttärensä kasvattamiseen *patriootiksi (патриот)* on hyvin eksplisiittistä isänmaallisuutta. Poklonskaja haluaa siis siirtää isänmaallisuutensa lapselleen. Perusarvot opitaan kotona, siispä pienestä pitäen osallistuminen voitonpäivän juhlistuksiin ehdollistaa näille aatteille.

Esimerkki 37, jota tarkastelen seuraavaksi, on samasta *Argumenty i Fakty* -sanomalehden haastattelusta kuin esimerkki 36. Poklonskaja vastaa toimittajan kysymykseen lomanvietosta sekä ylistää Venäjän upeutta:

37) Отдыхаем в рабочем режиме, сейчас просто не имеем права подвести руководство страны. И потом, у нас есть прекрасный Крым. И вообще вся страна. Недавно была в Екатеринбурге – какие там красоты! А монастыри! Галина Яма, Храм-на-крови. Мечтаю поехать на Сахалин. Очень хочу посмотреть всю Россию – она огромная и красивая. (AiF 22.10.2014)

Lomailemme työvalmiudessa, nyt yksinkertaisesti meillä ei ole oikeutta pettää maan hallintoa. Ja sitten, meillä on upea Krim. Ja muutenkin koko maa. Hiljattain olin Jekaterinburgissa – mitä kauneutta! Ja ne luostarit! Galina Jama, Kirkko veren päällä. Haaveilen matkasta Sahaliniin. Haluan todella nähdä koko Venäjän – se on valtava ja kaunis.

Poklonskaja ylistää Venäjän kauneutta ja luonnehtii Krimiä *преaksi (прекрасный)*. Krimillä oli juuri liittämisen jälkeen paljon töitä Venäjän federaation alaisuuteen siirryttäessä, luultavasti siksi Poklonskaja kollegoineen *lomailee työvalmiudessa (отдыхаем в рабочем режиме)*. *Pettää maan hallinto (подвести руководство страны)* on mielenkiintoinen ilmaus tässä kohdassa – yhteys on hieman epäselvä, vaikka heidän pitääkin olla työvalmiudessa. Ehkäpä työhön ehtimättömyys tiukan tilanteen tullessa voitaisiin nähdä eräänlaisena pettämisenä.

Poklonskaja mainitsee muutaman paikan, jotka ovat jääneet hänen mieleensä tai joihin hän haluaisi mennä: *Jekaterinburg, Sahalin*. Matkailumahdollisuudet ovat parantuneet huomattavasti hänen saatuaan Venäjän passin (oletettavasti on saanut), sillä mikäpä muu rajoittaisi kotimaan matkailua kuin työntäyteiset viikot. Verrattuna esimerkissä 36 ilmenevään eksplisiittiseen isänmaallisuuteen, tällainen kotimaan ylistäminen on puolestaan implisiittistä isänmaallisuutta, rivien välistä ilmenevää ideologiaa.

Natalja Poklonskaja tekee useissa yhteyksissä selväksi pesäeron Ukrainaan ja sen hallitukseen. Hän sanoo *Vetšernjaja Moskva* -lehden haastattelussa puhuneensa avoimesti kannastaan ennen eroaan Kiovan syyttäjänvirastosta:

38) Я прямо тогда открыто сказала всем: «Все что произошло в Киеве – это расцвет нацизма! Так нельзя. Мне стыдно за наше общество. Мне стыдно за наше поколение. Мне стыдно за тех руководителей, которые там сидят и руководят непонятно чем и кем. Нацистами? Теми людьми, которые убивали наших дедов?». Я свою позицию высказала сразу. Собрала вещи и уехала. Приехала к родителям в Крым, потом обратилась к правительству Крыма с просьбой, чтобы меня приняли, и предложила свою помощь. Хоть бюллетени печатать. На тот момент я не знала, что

буду занимать такую должность. Буду делать все для того, чтобы наш Крым процветал и не было того беспредела, который устроили в Киеве. (VM 23.3.2014)

Minä sanoin silloin avoimesti kaikille: ”Kaikki mitä Kiovassa tapahtui, on natsismin kukkeutta! Niin ei saa olla. Tämä on häpeällistä yhteiskuntamme puolesta. Minusta on häpeällistä olla tätä sukupolvea. Minusta on häpeällistä olla näiden esimiesten alaisena, jotka istuvat ja päättävät ymmärtämättä kenestä ja mistä. Natseja? Ne ihmiset, jotka tappoivat isoisämme?” Tein asemani selväksi heti. Keräsin tavarani ja lähdin. Tulin vanhempieni luokse Krimille, sitten käännyin Krimin hallituksen puoleen pyynnöllä, että ottaisivat minut ja tarjosin apuani. Edes tiedotusilmoituksia painattamaan. Sillä hetkellä en tiennyt, että tulen olemaan tässä virassa. Teen kaikkeni sen eteen, että meidän Krimimme kukoistaa eikä olisi sellaista äärimmäisyyttä, jollaista Kiovassa järjestettiin.

Poklonskaja on koko ajan ollut määrätietoisena varma omasta suhtautumisestaan Kiovan tapahtumiin ja *teki selväksi oman asemansa heti (я свою позицию высказала сразу)*. Kun asiat alkoivat mennä niin kuin menivät, hän toimi saman tien: pakkasi tavaransa ja lähti Krimille. Poklonskaja halusi osoittaa puolensa ja *kääntyi Krimin hallituksen puoleen pyynnöllä, että ottaisivat hänet ja tarjosi apuaan (обратилась к правительству Крыма с просьбой, чтобы меня приняли, и предложила свою помощь)*. Sillä, että *Krim kukoistaisi (Крым процветал)* Poklonskaja implikoi, että *natsit ja bandiitit eivät hilluisi kaduilla* (ks. esimerkki 23), vaan että siellä vallitsisi venäjämielinen ilmapiiri. Poklonskaja luo tässä selvää vastakkainasettelua – *natsit ja bandiitit ovat niitä, jotka eivät kuulu hänen ”puolelleen”*. Tässä muotoutuu jälleen venäjämielinen identiteetti – *venäjämieliset ovat ”me” ja natsit ja bandiitit ovat ”heit”, ”muita”*.

Samasta haastattelusta *Vechernjaja Moskva* -lehdessä kuin äskeinen esimerkki, on myös seuraava:

39) **Ваши пожелания читателям «ВМ».**

Я желаю всем мирного неба, процветания. И чтобы каждый имел свою четкую гражданскую позицию и хорошо жил в такой великой стране – России.

Kertokaa terveisenne ”VM”:n lukijoille.

Toivon kaikille onnea, kukoistusta. Ja että jokaisella olisi tarkka mielipide Venäjän kansalaisena ja he eläisivät hyvin tässä suurenmoisessa maassa – Venäjällä.

Natalja Poklonskaja toivoo sanomalehden lukijoille kaikkea hyvää. Hän asettaa myös pienet odotukset heille. *Tarkalla mielipiteellä kansalaisena (четкая гражданская позиция)* Poklonskaja viittaa varmaan johonkin sen suuntaiseen, että jokainen hoitaa ns. isänmaalliset

velvollisuutensa ja muistaa osoittaa isänmaallisuutta. Poklonskaja kehottaa ihmisiä myös *elämään hyvin tässä suurenmoisessa maassa – Venäjällä (хорошо жить в такой великой стране – России)*. Tarkempaa määrittelyä *hyvin elämiselle (хорошо жить)* Poklonskaja ei esitä. Hän käyttää virkkeessä tarkalleen sanaa *великий* [velikij], joka merkitsee suurta tai suurenmoista siinä merkityksessä, kun puhutaan hallitsijasta (esimerkiksi *Pietari Suuri*) tai esimerkiksi Suuresta isänmaallisesta sodasta (Великая Отечественная война [velikaja otetšestvennaja vojna]). (TSRJA s.v. *великий*.) *Velikij*-adjektiivi on siis suurmiesten ja suurten, vaikuttavien asioiden adjektiivi – sellainenhan Venäjänmaa on. Poklonskaja käyttää sanaa *jokainen (каждый)* eli hän sisällyttää kaikki kansalaiset tähän – näin ollen kansalaisten toiminnan isänmaansa suhteen tulisi olla mahdollisimman yhtenäistä.

Kaiken kaikkiaan Poklonskaja korostaa Venäjän tärkeyttä ja hyvyyttä. Hän ilmaisee sekä suoraan että epäsuorasti, että Venäjän kansalaisen tulee olla ylpeä maastaan ja toimia sen hyväksi. Tyttären kasvattaminen patriootiksi on myös isänmaallisuuden ja oman maan tukemista ”ruohonjuuritasolla”.

5.2.2 Identiteetti 2: uskonnollinen nainen

Poklonskaja tuo lehtijutuissa esille uskonsa Jumalaan. Tämä on asia, joka tulee ilmi sekä jonkin toisen henkilön luomassa representaatioissa (ks. esimerkki 27), että Poklonskajan itsensä haastatteluissa rakentamassa identiteetissä. Hän itse korostaa uskoaan enemmän kuin toiset ihmiset.

Komsomol'skaja Pravdan haastattelussa vuodelta 2015 toimittaja toteaa, että Poklonskaja on tosiaan kaiken ajan töissä. Kuka auttaa kodinhoidossa?

40) Здесь дай Бог здоровья моей маме, бабушке и дедушке. Они меня просто спасают. Ну и дочка. Хотя и маленькая, но тоже помогает убираться, понимает, что маме некогда. (KP 19.3.2015)

Tässä Luoja siunatkoon äitini, isoäitini ja isoisäni. He kerta kaikkiaan pelastavat minut. Ja tytärkin. Vaikka onkin pieni, hänkin auttaa siivoamisessa ja ymmärtää, että äidillä ei ole aikaa.

Venäläiseen uskonnolliseen tapaan Poklonskaja kiittää Luojaa perheestään, joka auttaa arjen pyörittämisessä. Huomionarvoinen seikka tässä esimerkissä on se, että mieheltä ei kovinkaan todennäköisesti kysyttäisi kodinhoidosta, sillä Venäjällä perinteisesti ja vielä tänäkin päivänä naisen vastuulla on kodin- ja lastenhoito, mies käy kodin ulkopuolella hankkimassa elannon (ks. alaluku naisen asemasta 2.1.2 ja sukupuolirooleista 2.1.3). Venäläisestä näkökulmasta ei ole mitään outoa siinä, että miestä ei mainita auttajien joukossa – Poklonskaja luettelee

auttajikseen *äitinsä, isoäitinsä, isoisänsä (мама, бабушка, дедушка)* ja jopa *tyttärensä (дочка)*. Suomalaisittain se, ettei miestä sisällytetä tukijoukkoihin, kuulostaa hieman erikoiselta. Suoranaisesti tämä ei liity uskonnollisuuteen, mutta uskonnollisuus ja perinteinen naiskuva näyttävät kietoutuvan yhteen.

Samassa *Komsomol'skaja Pravdan* haastattelussa vuodelta 2015 Poklonskaja kertoo ikonien tärkeydestä itselleen.

41) Цветов куча, уже несколько багажников отвезли в наши православные храмы к иконам Пресвятой Богородицы, царской семьи и святителя Луки - покровителя земли крымской. Ведь сегодня, 18 марта, праздник - день обретения его мощей. Это неспроста. (KP 19.3.2015)

Kasan kukkia [jotka sai syntymäpäivämuistamiseksi], melkeinpä lasteittain, veimme ortodoksisiin kirkkoihin Jumalansynnyttäjän, tsaariperheen ja krimiläisen maan suojelejan pyhän Lukan ikoneille.

Ikoneilla on tärkeä rooli ortodoksisessa perinteessä. Niiden edessä rukoillaan ja ne nähdään siunauksen erityisinä kanavina (Berglund 2008: 63-64). Poklonskaja sanoo vieneensä syntymäpäivämuistamiseksi saamansa kukat ikoneille ja näin hän osoittaa epäitsekkyyttä, suuremman hyvän puolesta. Jumalansynnyttäjän ikoni on tunnetuimpia ihmeitätekeviä ikoneita (Flinckenberg-Gluschoff 2015: 97). Viimeisten Romanovien, eli tsaariperheen, kanonisoinnista kerroin luvussa 5.1.2. Pyhän Lukan ikoni on tärkeä krimiläisille – se on Poklonskajan mukaan *krimiläisen maan suojeleja (покровителя земли крымской)*, sen mainitseminen ei siis yllätä. Samassa haastattelussa kysytään myös siitä, mikä oli päivän tärkein lahja. Poklonskaja kertoo, miten työyhteisö muisti häntä:

42) А еще мне мои ребята подарили несколько икон – царской семьи и святителя Николая Чудотворца. Они знают, что для меня это очень важно. (KP 19.3.2015)

Ja pojat jopa antoivat minulle muutaman ikonin – tsaariperhettä kuvaavan ja pyhä Nikolaos Ihmeidentekijän ikonin. He tietävät, että minulle sellainen on todella tärkeää.

Pojilla (ребята) Poklonskaja viittaa kollegoihinsa syyttäjänvirastossa. Sanaa voidaan käyttää vaikkapa tutusta ihmisjoukosta tai kaveruksista; esimerkiksi englannin sana *guys* on merkitykseltään samansuuntainen. He antoivat Poklonskajalle syntymäpäivälahjaksi *muutaman ikonin, tsaariperhettä kuvaavan ja pyhä Nikolaos Ihmeidentekijän ikonin (несколько икон – царской семьи и святителя Николая Чудотворца)*. Nikolaos Ihmeidentekijää kunnioitetaan erityisesti matkustavien suojelejana ja lasten ystävänä

(Flinckenberg-Gluschoff 2015: 59). Tsaariperheen ikonin mainitseminen uudelleen samassa haastattelussa korostaa sen tärkeyttä. Ikonit ovat Poklonskajalle tärkeitä ja tämä lienee tunnettu asia työyhteisössä, koska hän sai niitä syntymäpäivälahjaksi. Ortodoksisuus on siis merkittävä tekijä Poklonskajan identiteettityössä.

Poklonskaja tuo avoimesti esille uskon tärkeyden itselleen. Hän mainitsee ikonit kahteen kertaan samassa haastattelussa (esimerkit 41 ja 42), mikä korostaa niiden tärkeyttä, mutta kontekstin huomioiden se ei ole yllättävää. Suomalaisessa kontekstissa kovinkaan moni ei korostaisi uskonnollisuuttaan tällä tavoin, mutta kuten yllä on todettu, uskonnollisuudella on suurempi rooli Venäjällä. Isänmaallisuuden ja uskonnollisuuden kietoutuessa yhteen voidaan todeta Poklonskajan olevan melko perinteinen nainen.

5.2.3 Identiteetti 3: uranainen

Poklonskaja kertoo kampaajakäynneistä *Komsomol'skaja Pravdassa* 19. maaliskuuta 2015 julkaistussa haastattelussa. Hän tuo esille olevansa kiireinen ja puhuvansa puhelimesta kampaajan tuolissakin. Poklonskajan kampaaja kertoo samasta asiasta *Komsomol'skaja Pravdan* haastattelussa, ja sitä analysoin uranaisen representaatiota käsittelevässä luvussa (ks. alaluku 5.1.3.). (Poklonskajan haastattelu ilmestyi lehdessä 19.3.2015 ja kampaajan haastattelu 4.4.2015.)

43) Когда у парикмахера сидите, тоже изучаете документы?

Пробовала – не получается. Но на телефонные звонки постоянно отвечаю. Только, когда фен работает, не могу общаться. (KP 19.3.2015)

Kun istutte kampaajan tuolissa, käyttekö silloinkin asiakirjoja läpi?

Yritetty on – ei onnistu. Mutta puheluihin vastaan jatkuvasti. Vain silloin, kun fööni on käytössä, en voi keskustella.

Työn määrää korostetaan jälleen. Poklonskaja toteaa, että *vain silloin, kun fööni on käytössä, en voi keskustella (только, когда фен работает, не могу общаться)*. Tästä päätellen hän siis hoitaa työasioita puhelimitse lähes koko sen ajan, kun istuu kampaajan tuolissa. Täytyy sanoa, että hieman oudolta kuulostaa: hiusten käsittelyn aikaanahan puhelin ja sitä pitelevä käsi ovat yleensä pään vieressä. Käytännöllisesti ajateltuna asiakirjapinin selaaminen, kun asiakirjat ovat sylissä tai pöytätasolla, voisi olla helpompaa kampaajan työskennellessä? Saman

haastattelun loppupuolella Poklonskaja tuo jälleen esille työntäyteisen elämänsä, tällä kertaa pitkien työpäivien muodossa.

44) С вами работают одни мужчины. Не сложно с ними управляться?

Наоборот! Мне кажется, они в моем присутствии как-то подтягиваются, чувствуют ответственность. Я сижу работаю до часа ночи иногда. Был бы мужчина на моем месте, может и ушли бы подчиненные домой. А раньше женщины уходить им неудобно. Поэтому я только в выигрыше. (КР 19.3.2015)

Työskentelette vain miesten kanssa. Eikö se ole monimutkaista työskennellä heidän kanssaan?

Päinvastoin! Minusta tuntuu, että he lisäävät läsnäoloaan minun kanssani, tuntevat vastuullisuutta. Joskus työskentelen kello yhteen asti yöllä. Jos joku mies olisi asemassani, hän menisi varmaan käskettynä kotiin. Ennen naista lähteminen on heille epämieluisaa. Tämähän on minulle vain voitto.

Toimittaja yrittää luoda sukupuolten välistä vastakkainasettelua esittämällä olettamuksen sisältävän kysymyksen: *Eikö se ole monimutkaista työskennellä heidän [miesten] kanssaan (He сложно с ними управляться)*. Poklonskaja toteaa, että asia on *päinvastoin (наоборот)*. Poklonskaja kokee, että hänen kanssaan ollessaan miespuoliset kollegat *lisäävät läsnäoloaan, tuntevat vastuullisuutta (как-то подтягиваются, чувствуют ответственность)*. Poklonskaja implikoi, että ilman naisen läsnäoloa miehet saattavat tehdä työnsä hutiloiden olematta läsnä hetkessä ja että he eivät kokisi vastuun tunnetta. Esimiehenä tämä on kyllä Poklonskajalle *voitto (в выигрыше)*; onhan se hyvä asia, kun alaiset ovat tunnollisesti töissä.

Ennen naista lähteminen kotiin voisi olla epämieluisaa miehille siksi, koska se voisi kertoa ”heikkoudesta”. Sukupuoliroolien mukaisia odotuksia on se, että miehet työskentelevät kovasti ja naiset eivät niinkään, eli naisen työskentely pidempään luo jonkinlaista ristiriitaa näihin odotuksiin peilattaessa. Ylipäätään nainen hierarkian yläpäässä on Venäjällä harvinaisempaa, kuten aiemmin olen todennut.

Vechernjaja Moskvan haastattelussa toimittaja puolestaan kysyy, mitä kirjoja Poklonskaja lukee.

45) Какие книги читаете?

В последнее время – законодательство Российской Федерации. (VM 24.3.2014)

Mitä kirjoja luette?

Viime aikoina Venäjän federaation lainsäädäntöä.

Poklonskajan vastaus on hieman yllättävä. *Venäjän federaation lainsäädäntö (законодательство Российской Федерации)* ei ole sellainen *kirja (книга)*, jota toimittaja

tässä hakee kysymyksellään. Venäjän alaisuuteen siirryttäessä pitää toki opiskella kyseisen maan lainsäädäntöä. Poklonskaja on ilmeisesti niin kiireinen, ettei ehdi lukea kuin työhön liittyviä asioita. Toki tässä tulee taas alleviivatuksi se, että hänellä työtä riittää – tällaiseen kysymykseen vastattaisiin useimmiten ehkä kaunokirjallisella teoksella.

Natalja Poklonskajan kertomukset työajoistaan ja -määrästään ovat samansuuntaisia kuin muiden kertomana: työtä riittää ja sitä tehdään ahkerasti. Poklonskaja lienee työtä pelkäämätön, mutta vääjäämättä työn määrä lisääntyy, kun vaihdetaan valtiota. Epäilen kyllä, että työtuntien kerronnassa julkisuuteen niitä on pyöristetty aavistuksen ylöspäin.

Identiteetit ovat melko yhtenäisiä edellisessä luvussa esiteltyjen representaatioiden kanssa. Isänmaallisuus korostuu erityisesti, mutta myös uskonnollisuus tulee esiin. Tietoisesti Natalja Poklonskaja rakentaa utteran uranaisen identiteettiä, joka sekin ilmenee representaatioissa. Joissakin aineiston niissä osissa, joita en ole erikseen nostanut esimerkeiksi, nousee esiin Poklonskajan itsensä ilmaisema vaatimattomuus ja oikeudenmukaisuus. Tämä on yhteneväistä identiteettityön kanssa. Selkeästi olennaisimmiksi itseään määrittäviksi tekijöiksi Poklonskaja nostaa isänmaallisuuden ja työteliäisyyden. Keskeisin ero teksteissä rakentuvien representaatioiden ja identiteettien välillä on se, että representaatioissa korostuu Poklonskajan ulkonäkö, identiteeteissä puolestaan ei.

5.3 Ideologiat

Tekstin ideologioita voidaan tarkastella tekstissä rakentuvien representaatioiden kautta seuraavien kysymysten avulla: 1) mikä representaatio on valittu, 2) kuka tämän valitun representaation esittää ja 3) mihin valitulla representaatiolla pyritään. Ideologioiden havaitsemiseksi tulee tarkastella myös identiteettiä, jota henkilö luo itsestään – mitä asioita hän tuo esille itselleen tärkeinä? Mihin ihmisryhmään hän tuntee kuuluvansa? Keiden hän katsoo olevan ”meitä”, ja ketkä puolestaan ovat ”heit”?

Seuraavassa esitän siis yhteenvedon representaatioista ja identiteeteistä. Kokoan yhteen päätelmät ja esimerkeissä esille nousseet seikat ja kuvaan, kuinka Natalja Poklonskaja toimii kahden ideologian alla – isänmaallinen ideologia sekä kaksijakoinen sukupuoli-ideologia.

5.3.1 Isänmaallinen ideologia

Isänmaallinen ideologia, jonka alla Natalja Poklonskaja näyttää toimivan, tulee ilmi esimerkiksi hänen suhtautumisestaan omaan kotimaahan eli Venäjään. Hän toteaa Krimin liittämisen

Venäjään olevan hyväksi kaikille ja sen olevan niin merkittävä tapahtuma, että sitä juhlitaan vielä aikojenkin kuluttua (esimerkki 35). Hän ylistää kotimaanmatkailua ja äiti-Venäjän helmojen alle kätkeytyjä hienouksia. Hän pyrkii *kasvattamaan tyttärestäänkin patriootin*, isänmaan rakastajan (esimerkki 36). Voidaan siis todeta, että isänmaallinen ideologia tulee esiin hyvin eksplisiittisesti eli suoraan, Poklonskajan mielipidettä ei tarvitse ”rivien välistä” päätellä. (Ks. eksplisiittisestä ja implisiittisestä ideologiasta Heikkinen 1999: 100-101.) Tämä isänmaallinen ideologia käy ilmi sekä representaatioista, joita muut luovat Poklonskajasta kirjoittaessaan hänestä, sekä identiteeteistä, joita Poklonskaja itsestään rakentaa.

Tällä ajattelutavalla Poklonskaja kosiskelee tahtomattaankin suuria ihmismassoja, eli tämä ideologia vetoaa kansalaisiin ja nostattaa Poklonskajan suosiota. Poklonskaja ei näytä haalivan ”kannattajia” ideologialleen (hän puhuu haastatteluissa myös vaatimattomuuden ja oikeudenmukaisuuden puolesta), mutta tuo lukuisissa yhteyksissä esille asian tärkeyden itselleen. Toisaalta Poklonskaja antaa ymmärtää hyvin vahvasti, että *kaikkien* venäläisten tulisi kuitenkin jakaa tämä ideologia.

Kuten todettu, isänmaallisuus ilmenee vahvasti sekä representaatioissa että identiteeteissä. Tässä ei nyt varmuudella tiedetä, tuliko ensin muna vai kana; onko Natalja Poklonskaja suuressa suosiossa rehellisen isänmaallisuutensa vuoksi, vai voiko olla, että hän rakentaa määrätietoisesti isänmaallista imagoaan vastaamaan kansan toiveita ja odotuksia? Poliitikassa tämänkaltaisen imagon luomisesta on hyötyä ja se on ainakin Venäjällä poliitikkojen maailmassa hyväksyttyä (Vagenljaitner 2011: 181), mutta korkeimman syyttäjän viralla ei ole tekemistä politiikan kanssa. Poklonskaja itsekkin toteaa haastattelussa, että ”прокуроры вне политики”, ”syyttäjien olevan politiikan ulkopuolella” (AiF 22.10.2014). Toisaalta, pari vuotta myöhemmin, syksyllä 2016 pidetyissä Venäjän duuman vaaleissa, Poklonskaja valittiin duuman edustajaksi Yhtenäinen Venäjä -puolueen riveistä (TASS 2016). Varmaa on, ettei isänmaallisuus ollut ainakaan haitaksi tässä vaalitaistossa.

5.3.2 Sukupuoli-ideologia

Sukupuoli-ideologia, jota voitaisiin luonnehtia jokseenkin kaksijakoiseksi, on selkeästi läsnä aineistossa. Tekstit ovat hyvin ulkonäkökeskeisiä ja keskittyään nimenomaan *naiskauneuteen*. Toimittajat nimittävät kirjoittamissaan uutisissa Poklonskajaa esimerkiksi ”suloiseksi syyttäjäksi” ja ”kaunottareksi”, eli nimeämiset ovat hyvin sukupuolittuneita ja ulkonäköä korostavia. Tämä kaksijakoinen sukupuoli-ideologia ilmenee hieman implisiittisemmin kuin isänmaallinen ideologia ja se ei korostu samalla tavalla Poklonskajan itsensä luomissa

identiteeteissä kuin muiden rakentamisessa representaatioissa. Hän ei kommentoi haastatteluissa ulkonäköään, vaikka toimittaja sanoisikin siitä jotain.

Joissain jutuissa kirjoitetaan myös perinteisestä naiseudesta. Perinteiset sukupuoliroolit nousevat esille esimerkiksi siinä vastauksessa, jossa Poklonskaja kertoo saavansa kodinhoitoapuaan vanhemmiltaan ja tyttäreltään, eikä mainitse miestä auttajien joukossa. Yksi syy voi olla sekin, että miestä ei ole (eronnut tyttärensä isästä), mutta yhtä hyvin myös se, että kodinhoito ei ole miehen tehtävä venäläisessä kodissa. Miehen perinteinen velvollisuus on käydä hankkimassa elantoa kodin ulkopuolella, eli apua siltä suunnalta ei perinteisesti ole ollut odotettavissa.

Poklonskaja on venäläisittäin perinteinen naissukupuolen edustaja oikeastaan kaikilta muilta osin kuin urakehitykseltään. Hän pitää huolta ulkonäöstään ja pukeutuu tyylikkäästi. Hän ei hakeutunut syyttäjäksi omien sanojensa mukaan, mutta hän ei kuitenkaan kieltäytynyt virasta, kun sitä hänelle tarjottiin. Siitä kuitenkin kieltäytyi neljä miestä ennen häntä, mikä viittaa siihen, että korkeimman syyttäjän virka olisi ensisijaisesti miehelle varattu.

Poklonskaja kuitenkin haastaa perinteisen naiskuvan sen suhteen, että naiseus olisi heikkous miehissä syyttäjänvirastossa.

46) Вы очень разносторонняя личность, а оружием вы владеете?

У меня оружие одно - женственность. Женская «как будто бы слабость» - наша главная сила. (КР 19.3.2015)

Te olette hyvin monipuolinen persoona, vaan mikä on aseenne?

Minulla on yksi ase – naiseus. Naisellisuus ”muka heikkoutena” – se on tärkeä voimamme.

Poklonskaja nimeää naiseuden tärkeimmäksi aseekseen. *Naisellisuus ”muka heikkoutena”* on hänen mielestään *naisten tärkeä voima*. Tämä toteamus kulkee täysin eri latuja kuin kaikki muut seikat tässä tutkimuksessa. Poklonskaja useimmiten korostaa perinteistä naiseutta, kuten muutkin äänet, jotka hänestä kertovat. Poklonskaja ja muut antavat ymmärtää, millainen perinteisen naisen tulisi olla, vaikka suoraan sitä ei sanallisteta. Tämä kommentti on siis ristiriidassa aineiston yleisen (kaksijakoisen) sukupuoli-ideologian kanssa. Toisaalta, myös Poklonskajan eteneminen urallaan korkeaan asemaan on ristiriidassa perinteisen sukupuoliroolien kanssa.

Poklonskaja ei avaa toteamusta *naisellisuudesta ”muka heikkoutena”* (женская «как будто бы слабость») yhtään enempää, eli perusteluja tälle ei saada. Onko taustalla pientä länsimaalaista feminismin kipinää, vai onko naiseus ilman mitään feminismin vivahdetta

Poklonskajan silmissä muutoin yhtä hyvä asia kuin perinteinen ”mieheys” tai ”miesten tapa hoitaa asiat”? Poklonskaja viittaa siihen suuntaan, että naiseutta pidettäisiin jonkinlaisena heikkoutena – tarkoittaako hän, että ehkä näin ei pitäisi ajatella, vaan naiset ovat tasa-arvoisia? Toisaalta, mitään muita esimerkkejä aineistossa ei ole tämän suuntaiseen ajatteluun viitaten, joten on vaikea lähteä tulkitsemaan, mitä Poklonskaja tällä vastauksella pohjimmiltaan tarkoittaa.

Yhteenvedona voisi todeta, että Natalja Poklonskaja elää kahden eri ideologian mukaisesti: hän operoi sekä isänmaallisen että (kaksijakoisen) sukupuoli-ideologian alla. Nämä ovat merkittävimpiä hänen toimintaansa ohjaavia asioita tutkimusaineiston perusteella, ja tästä ovat tietoisia myös muut ihmiset hänen ympärillään. Poklonskaja korostaa isänmaallisen toiminnan tärkeyttä ja jollain tasolla odottaa muiden toimivan samalla tavalla. Kuten aiemmin todettu, hän on melko perinteinen nainen kaikilta muilta osin paitsi työuransa puolesta, sillä hän pääsi nuorena naisena korkeaan asemaan Krimin syyttäjäksi ja pari vuotta myöhemmin ensi yrittämällä duuman edustajaksi. Oletettavasti perinteiset naisen tehtävät, kuten kodinhoito, eivät ole hävinneet mihinkään, joten kaksijakoinen sukupuoli-ideologiakin on hänen elämässään vahvasti läsnä.

6 PÄÄTÄNTÖ

Tutkimukseni tavoitteena on ollut selvittää, miten nuoresta julkisessa asemasta olevasta naisesta kirjoitetaan venäläisessä sanomalehtimediassa ja miten puolestaan tämä henkilö itse rakentaa identiteettiään. Näiden havaittujen representaatioiden ja identiteettien avulla kartoitan teksteissä ilmeneviä ideologioita. Tutkimuksena tavoitteena on ollut löytää vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Millaista representaatiota luodaan Natalja Poklonskajasta venäläisissä sanomalehdissä? Miten havaittuihin representaatioihin kytkeytyy sukupuolen representaatio?
- Miten Poklonskaja rakentaa identiteettiään haastatteluissa? Millainen ääni Poklonskajalle itselleen annetaan lehtiteksteissä?
- Millaisia sukupuoleen ja kansallisuuteen liittyviä ideologioita teksteissä ilmenee?

Natalja Poklonskajan representaatioiden rakentamiseen osallistui aineistossa runsas joukko eri ääniä: lukuisat toimittajat kirjoittivat mielipiteitään ”suloisesta syyttäjistä” ja näkemyksiä Poklonskajan henkilökuvasta kysyttiin niin entisen musiikkikoulun johtajalta, alaisilta kuin perhepsykologiltakin, kampaajaa ja pappia unohtamatta. Poklonskajan kauneutta ylistettiin jutussa toisensa perään ja häntä kuvailtiin muun muassa ahkeraksi ja kiireiseksi uranaiseksi. Kaiken kaikkiaan erittelin aineistosta kolme representaatiota, jotka ovat 1) kaunotar, 2) isänmaallinen ja uskonnollinen nainen sekä 3) uranainen. Ensimmäisen representaation alla on nähtävissä kolme alakategoriaa, jotka nimesin seuraavasti: 1) suloinen syyttäjä, 2) japanilaisten ihailun kohde ja 3) tyylinvaihtaja. Toinen representaatio, nimensä mukaisesti, sisältää analyysit isänmaallisen ja uskonnollisen naisen representaatioista. Kolmannessa representaatioissa ”uranainen” luokittelin havaintoni kolmeen kategoriaan, jotka ovat 1) ahkera uranainen, 2) lahjakas flyygelinsoittaja sekä 3) keskiluokan tyyppillinen ja epätyypillinen edustaja.

Näissä lehtijutuissa Poklonskajalle itselleen ei annettu mahdollisuutta kommentoida tai osallistua näihin keskusteluihin ja hänestä luodut representaatiot ovat hyvin positiivisia. Hänestä luodaan suorastaan ylistettyä kuvaa ja häntä kohtaan ei osoiteta kritiikkiä. Kuva Poklonskajasta on melko väritynyt – on jokseenkin epätodennäköistä, että jostakusta ihmisestä voisi olla ainoastaan positiivista sanottavaa jokaisella, jolta asiasta kysytään. Tietysti isänmaallisuutta saatetaan värittääkin, palveleehan kyseinen piirre vallanpitäjiä.

Representaatioiden lisäksi analyysin kohteena oli kolme Natalja Poklonskajan haastattelua, joista tarkastelin hänen itsensä rakentamia identiteettejä. Hän tuo esille samoja arvoja kuin hänestä luoduissa representaatioissa tulee ilmi: isänmaallisuus ja uskonnollisuus. Näiltä osin representaatiot ja identiteetit ovat yhteneväisiä. Natalja Poklonskajalla on isänmaallisuuteen liittyen selvästikin oma visionsa, jonka mukaan hän määrätietoisesti ja ahkerasti toimii. Hän tuo esille venäjämielisyytensä ja näkee täten hyvänä asiana Krimin liittäminen Venäjään, ja tämän seikan tiedotusvälineetkin huomioivat. Hän tuo mielipiteensä esille hyvin suorasti. Myös uranaisen ahkeruus ja työmäärä korostuvat jokaisen osapuolen kerronnassa. Kenties luodakseen kuvaa itsestään vaatimattomana ihmisenä itsensä suhteen hän ei puhu omasta ulkonäöstään mitään, eikä oikeastaan kommentoi muiden mielipiteitä siitä, mutta muiden rakentamat representaatiot ihaillusta kaunottaresta ja tyylinvaihtajasta korostetun näkyviä.

Oman tutkimukseni tulokset ovat samansuuntaisia aiemman aiheesta tehdyn tutkimuksen kanssa – julkisessa asemassa olevan naisen ulkonäkö on usein lehdistön huomion kohteena (esim. Vagenljaitner 2011; Talvitie 2013). Vagenljaitnerin mukaan (2011:180-181) naisen koko olemus (aina iästä kenkiin ja hiusten väristä asusteisiin saakka) nousee huomion kohteeksi naispolitiikosta kirjoittaessa. Suomessakin lehdistö kiinnitti suurta huomiota naispuolisen pääministerin ulkonäköön sekä sukupuoleen ylipäätään, toteaa Talvitie (2013: 26-29). Kuten olen todennut aiemmin, Poklonskaja ei ole urakehityksensä osalta perinteinen venäläinen nainen – ovathan korkean tason politiikka sekä johtavat virat yleensä miesten pelikenttää Venäjällä (Parikka 2008: 132-133).

Tutkimuksessani totesin, että korkeassa asemassa olevasta naispuolisesta henkilöstä kirjoitettaessa huomio painottuu henkilön ulkonäköön. Ansiot työelämässä tuodaan esille, mutta ikään kuin sivulauseessa. Tutkimukseni tuo uutta tietoa nykypäivän median representaatioista laajemminkin. Karttuneesta tiedosta voi olla hyötyä muillekin venäläisestä naiskuvasta kiinnostuneille ja venäläistä sanomalehtimediaa tutkiville.

Olen melko tyytyväinen tutkimukseeni. Aineiston suhteen olisin voinut laajentaa ajanjaksoa jo aiemmin – vuoden 2014 aikana julkaistut tekstit jäivät jokseenkin yksipuolisiksi sisällön suhteen. Siispä laajensin aikahaarukkaa puolentoista vuoden päähän virkaanastumisesta. Myös useammasta eri sanomalehdestä tekstejä olisi voinut etsiä. Lopulta koossa oli ajanjaksolta maaliskuu 2014 - huhtikuu 2015 erityyillisistä jutuista koostuva aineisto, jossa ei käsitelty pelkästään ”suloista” ulkomuotoa.

Jatkotutkimusta voisi lähteä tekemään moneen suuntaan: esimerkiksi isänmaallisuutta voitaisiin tutkia suhteessa Poklonskajan konkreettisiin tekemisiin – tai suhteessa siihen, miten

näitä esitetään sanomalehdistön mukaan. Tutkimuksen aikana vastaan tuli lukuisia uutisia syksyltä 2016 syksyyn 2017, jotka kertoivat Poklonskajan toimista Venäjän duumassa. Myös esimerkiksi yhden julkaisun, vaikkapa Kremlin äänitorvena tunnetun *Rossijskaja Gazetan* rakentama kuva Poklonskajasta viime vuosien aikana voisi olla hedelmällinen saman teeman suhteen. Luultavasti tässä julkaisussa ei osoitettaisi Poklonskajan isänmaallisuutta ja venäjämielisyyttä kohtaan kovinkaan kritiikkiä. Naiskuva sanomalehtimediassa tai venäläisessä mediassa ylipäätään on mielenkiintoinen tutkimuskohde, kun huomioidaan kulttuurinen konteksti. Esimerkiksi entinen voimistelija, Jelena Kabajeva, jonka on huhuttu olevan presidentti Vladimir Putinin salainen naisystävä, on melko kiinnostavassa asemassa. Hän on menestynyt nuori naisurheilija, joka on mediassa enemmän tai vähemmän yhdistetty valtion päämieheen – millaisia representaatioita hänestä rakennetaan sanomalehdistössä? Myös oppositiolehtenä tunnetun *Novaja Gazetan* toimittajien keskimääräistä kriittisempien lehtiartikkelien analyysi vaikkapa *Komsomol'skaja Pravdan* juttujen tarkastelun rinnalla voisi tuottaa mielenkiintoisia tuloksia, kun aiheena olisi esimerkiksi juuri Natalja Poklonskaja tai joku muu palstatilaa saanut tunnettu nainen.

Tutkimukseni kertoo melko yleismaailmallisesta ilmiöstä, joka on aiemminkin todettu – julkisuudessa olevan naisen ulkonäkö päättyy hyvin usein lehtien otsikoihin. Yksi kysymys pohdittavaksi olisi se, että löytyisikö yhdestäkään maailman miehestä näin kattavaa ulkomuodon analyysiä. Lopuksi voin todeta ja sulkea ympyrän: Natalja Poklonskajan saamasta huomiosta voidaan päätellä, että hän todellakin oli Krimin miehitystä suurempi sensaatio.

7 LÄHTEET

- Aaltio, I., Peltonen, H. 2009: Naisyrittäjyys muuttuvan Venäjän olosuhteissa. – Kansikas, J., Kyrö, P., Seikkula-Leino, J., Römer-Paakkanen, T., Aaltio, I., & Peltonen, H. O. (2009). *Yrittäjyyskasvatuksen muotoutuva maisema: Yrittäjyyskasvatuksen identiteettiä rakentamassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 145-159.
- Amnesty International 2017: Sananvapaus ja ihmisoikeudet Venäjällä. <https://www.amnesty.fi/tyomme/teemat/sananvapaus-ja-ihmisoikeudet-venajalla/>. Viitattu 26.1.17
- Berglund, K. 2008 [2006]: Ortodoksinen usko ja perinteet. – teoksessa Vihavainen, T. (toim.) 2006: *Opas venäläisyyteen*. Helsinki: Otava. 45–69.
- Bogomolov, A.N. 2009: *Новости из России-2009. Русский язык в средствах массовой информации*. Москва.
- Clements, B. E. 2012: *A history of women in Russia: From earliest times to the present*. Bloomington (Ind.): Indiana University Press.
- Engelberg, M. 2016: *Yleispätevä mies: Suomen kielen geneerinen, piilevä ja kieliopillistuva maskuliinisuus*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Eronen, R. 2006: Merkeillä on väliä. – *Kielikello*, 2/2006.
- Fairclough, N. 1992: *Discourse and Social Change*. Polity Press.
- Fairclough, N. 2011: *Media discourse*. Bloomsbury Academic.
- Fairclough, N. 1995: *Critical discourse analysis. The critical study of language*. London: Longman.
- Flinckenberg-Gluschkoff, M. 2015: *Ikonit puhuu: Tietoa ikonien kielestä ja tehtävästä*. Helsinki: Maahenki.
- Geifman, A., Teper, Y. 2014: Russia's New National Identity under Putin's Regime. – *BESA Center Perspectives Paper* 29.12.2014, No. 279.
- Heikkinen, V. 1999: *Ideologinen merkitys kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä*. Helsinki, Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- HS 2017: Putin hyväksyi lain, jonka mukaan puolison tai lapsen lyöminen on vain rikkomus. – *Helsingin Sanomat* 21.2.2017. <http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005078731.html> . Viitattu 24.3.2017.
- Härmänmaa, M. 2004: Kriittisen lingvistiikan soveltaminen sanomalehtiartikkeleiden lukemisessa. – Muikku-Werner, P. & H. Stotesbury (toim.) 2004. *Minä ja kielitiede – soveltajan arki*. AFinLAN vuosikirja 2004. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja no. 62. Jyväskylä. s. 91–102.
- IBT = International Business Times 2014: Natalia Poklonskaya: Crimean Prosecutor General Wanted by Ukraine's Security Service. – *International Business Times* 26.3.2014. <http://www.ibtimes.co.uk/natalia-poklonskaya-crimean-prosecutor-general-wanted-by-ukraines-security-service-1441881>. Viitattu 14.9.2017.
- Kahla, E. 2015: Kansalaisuskonto ja valta. – Kivinen, M. & Vähäkylä, L. (toim.) 2015. *Venäjän palatseissa ja kaduilla*. Helsinki: Gaudeamus. 197-205.
- Kivinen, M. 2015: Onko Venäjän keskiluokka vastavoima? – Kivinen, M. & Vähäkylä, L. (toim.) 2015. *Venäjän palatseissa ja kaduilla*. Helsinki: Gaudeamus. 133-144.
- Kotomанова, O.V. 2011: Женщины в российском обществе: проблемы гендерного неравенства. – *Вестник Бурятского государственного университета* 5/2011. 243-248.
- KP = Komsomol'skaja Pravda 2014: Новый русско-украинский словарь: 10 неологизмов пост-майдана. – *Komsomol'skaja Pravda* 21.7.2014.

- KPN = Komsomol'skaja Pravda Novosibirsk 2014: Новый прокурор Крыма Наталья Поклонская: «Поклонники не звонят, я ведь не супермодель!» – *Komsomol'skaja Pravda Novosibirsk* 25.3.2014.
- Kulmala, M. 2015: Perhe hyvinvointipolitiikan ytimenä. – Kivinen, M. & Vähäkylä, L. (toim.) 2015. *Venäjän palatseissa ja kaduilla*. Helsinki: Gaudeamus. 159-160.
- Lassila, J. 2015: Neuvostoliitosta nationalismien kirjoon. – Kivinen, M. & Vähäkylä, L. (toim.) 2015. *Venäjän palatseissa ja kaduilla*. Helsinki: Gaudeamus. 187-196.
- Lehtisaari, K. 2015: Markkinat ja muut voimat – talouslehdistö esimerkkinä venäläisen lehdistön muutokselle. – Kivinen, M. & Vähäkylä, L. (toim.) 2015. *Venäjän palatseissa ja kaduilla*. Helsinki: Gaudeamus. 110-116.
- Levada 2017: Аналитический центр Юрия Левады. Описание. <https://www.levada.ru/nopisanie/o-tsentre/>. Viitattu 14.9.2017
- Mel'kov, A., Nikol'skij E. 2013: Проблема восприятия и оценки Николая как святого в светских и церковных кругах. – *Studia Humanitatis* 3.
- MTV 2017: Venäjä juhlii Krimin liittämisen vuosipäivää matalalla profiililla – Putin jäi pois juhlista. 18.3.2017. <http://www.mtv.fi/uutiset/ulkomaat/artikkeli/venaja-juhlii-krimin-liittamisen-vuosipaivaa-matalalla-profiililla-putin-jai-pois-juhlista/6354562>. Viitattu 20.3.2017
- Mustajoki, A. 2003: Slaavilaisen kirjaston uusi elektroninen vetonaula. – *Kirja tietoverkkojen maailmassa*. Toimittaja Inkeri Salonharju. Verkkojulkaisu. Helsinki: Helsingin yliopiston kirjasto, 2003. Saatavana <http://www.lib.helsinki.fi/julkaisut/kirjatietoverkkojenmaailmassa/> ISBN 951-10-1320-6. Viitattu 31.1.2017.
- Mustajoki, A. 2008 [2006]: Kiehtova ja pelottava venäjän kieli. – Vihavainen, T. (toim.) 2006: *Opas venäläisyyteen*. Helsinki: Otava. 22-44.
- Mäkelä, A., Puustinen, L., Ruoho, I. 2006: Feministisen mediatutkimuksen näkökulmat. – Mäkelä, A., Puustinen, L., Ruoho, I. (toim.) 2006. *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki, Gaudeamus.
- Nikunlassi, A. 2002: *Johdatus venäjän kieleen ja sen tutkimukseen*. Helsinki: Finn Lectura.
- Parikka, O. 2008: *Äiti-Venäjän aapinen*. Jyväskylä: Atena.
- Pietikäinen, S. 2002: Media, kieli ja etniset identiteetit. – S. Laihiala-Kankainen, S. Pietikäinen & H. Dufva (toim.) 2002. *Moniääninen Suomi: Kieli, kulttuuri ja identiteetti*. Jyväskylä: Solki, 241–255.
- Pietikäinen, S., Mäntynen, A. 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pietiläinen, J. 2015: Minkälaisista asioista venäläinen lehdistö puhuu? – Kivinen, M. & Vähäkylä, L. (toim.) 2015. *Venäjän palatseissa ja kaduilla*. Helsinki: Gaudeamus. 117-127.
- Raski, M. 2014: *Obraz mužčiny i ženšiny v sovremennoj sem'e na primere žurnala Krest'ânka*. Jyväskylä. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto.
- RG = Rossijskaja Gazeta 2014: Прокурор республики. – *Rossijskaja Gazeta* 20.3.2014.
- RIA Novosti 2014. Биография Натальи Поклонской. <https://ria.ru/spravka/20140325/1001016476.html> . Viitattu 27.9.2017.
- Risk Advisory 2015: Consolidated list of Ukraine-related sanctions and restrictive measures. 13.7.2015 http://www.riskadvisory.net/pdfrepository/Sanctions_individuals_Russia_Ukraine_YS.pdf . Viitattu 22.2.17.
- Rosenholm, A., Salmenniemi, S., & Sorvari, M. (2014): *Naisia Venäjän kulttuurihistoriassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rossi, L-M. 2010: Esityksiä, edustamista ja eroja: Representaatio on politiikkaa. – Knuuttila, T. & Lehtinen, A. P. 2010. *Representaatio: Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

- Ruoho, I. & Saarenmaa, L. 2011: *Edunvalvonnasta elämänpolitiikkaan: Naistenlehdet journalismina ja julkisuutena*. Tampere: Tampereen yliopisto, journalismin tutkimusyksikkö.
- Sakwa, R. 2016: *Taistelu Ukrainasta. Kuinka idän ja lännen intressit kohtasivat*. Vastapaino.
- Sputnik News 2015: Crimean prosecutor thanks west for sanctions. 15.7.2015. <https://sputniknews.com/russia/201507091024409570/> Viitattu 21.2.2017
- Suomi-Venäjä-Seura 2005: *Venäläinen tapakulttuuri. Perinteitä ja nykypäivää*. Helsinki.
- Tagg, J. 1988. *The burden of representation: Essays on photographs and histories*. Basingstoke: Macmillan.
- Talbot, M. 2010: *Language and gender*. 2nd edition. Cambridge: Polity.
- Talvitie, E. 2013: *Keitäs tyttö kahvia: Naisia politiikan portailla*. Helsinki: WSOY.
- TASS 2014. Верховный совет Крыма утвердил Наталью Поклонскую в должности прокурора <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/1036768> . Viitattu 19.9.2017.
- TASS 2015: Все санкции Запада против России <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/1055587/8> . Viitattu 5.8.2017.
- TASS 2016: Путин освободил Поклонскую от должности прокурора Крыма. <http://tass.ru/politika/3685750> . Viitattu 14.9.2017
- Turoma, S. 2015: Imperiaalisen ajattelun paluu Venäjälle. – Kivinen, M. & Vähäkylä, L. (toim.) 2015. *Venäjän palatseissa ja kaduilla*. Helsinki: Gaudeamus. 237-244.
- Vagenljaitner, N.V., 2011: Языковой образ женщины-политика в аспекте характеристики внешности (на материале печатных СМИ). – *Политическая лингвистика* 3(37)2011, Омск. 180-183.
- Valaskivi, K. 2009: *Pokemonin perilliset. Japanilainen populaarikulttuuri Suomessa*. Tampere: Tampereen yliopisto, journalismin tutkimusyksikkö: Taju.
- Walsh, C. 2001: *Gender and discourse. Language and power in politics, the church and organisations*. Harlow: Longman.
- Vanhala-Aniszewski, M. 2006: К дискурсивному анализу в изучении медиатекста. – teoksessa Vanhala-Aniszewski, M., Smetanina, S.I. 2006: *Медиатекст в социокультурном пространстве: теория и практикум*. Университета г. Йёнсуу. 1-26.
- Vanhala-Aniszewski, M. 2014: Kyllä Venäjä opettaa. *Kieliverkoston verkkolehti*.
- Van Leeuwen, T. (2007): Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*, 1, 91–112. doi: 10.1177/1750481307071986
- Vasilenko, I. 2014: Формирование нового образа России «После Крыма»: парадоксы информационной войны // *Vlast'*. 2014. №10. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-novogo-obraza-rossii-posle-kryma-paradoksy-informatsionnoy-voyny> (viitattu 03.07.2017). 204-208.
- Vihavainen, T. 2008 [2006]: Me ja he. Omakuva ja naapurikuva. – Vihavainen, T. (toim.) 2006: *Opas venäläisyyteen*. Helsinki: Otava. 308-324.
- Vituhnovskaja, M. 2008a [2006]: Kansanluonne ja elämäntapa. – Vihavainen, T. (toim.) 2006: *Opas venäläisyyteen*. Helsinki: Otava. 114–136.
- Vituhnovskaja, M: 2008b [2006]: Käytöstavat, juhlat ja vapaa-aika. – Vihavainen T. (toim.) 2006: *Opas venäläisyyteen*. Helsinki: Otava. 93-113.
- VM 2017: *Vetšernjaja Moskva* -kaupunkiutislehti. Об издании. <http://vm.ru/staticpage/about>. Viitattu 14.9.2017.
- Vzgljad 2014: Поклонская: Прокурор должен быть красивым. – *Vzgljad* 7.11.2014 <https://vz.ru/news/2014/11/7/714221.html> . Viitattu 5.8.2017
- Wodak, R. 1997: Introduction: some important issues in the research of gender and discourse. – Wodak, R. (toim.), *Gender and Discourse* s. 1—20. SAGE Publications. Lontoo.

Sanakirjat

TSRJA = ТСРЯ = Толковый словарь русского языка С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова.
Internet-versio. <http://ozhegov.info/slovar/>

Aineistolähteet

- Aleksandrova, O. 2014: Клип про «няшного прокурора» бьёт рекорды Эминема и Рианны. [Klip pro njašnego prokurora bjot rekordy Eminema i Rianny] *Komsomol'skaja Pravda (Ekaterinburg)* 21.4.2014.
- Belaja, D: 2015: МодНЯШНИЙ прокурор. [Modnjašnij prokuror] – *Komsomol'skaja Pravda* 22.1.2015.
- Buzovkin, V. 2014: Прокурор Крыма Наталья Поклонская: Сделать все, чтобы к власти не пришли нацисты [Prokuror Kryma Natal'ja Poklonskaja: Sdelat' vsjo, tšoby r vlasti ne prišli natsisty]. – *Vetšernjaja Moskva* 23.3.2014.
- Golub, D., Tel'pis, T. 2014: БрюНЯШНИЙ прокурор. [Brjunjašnij prokuror] – *Komsomol'skaja Pravda* 10.10.2014.
- Golub, D., 2014: ПианЯШНИЙ прокурор. [Pianjašnij prokuror] – *Komsomol'skaja Pravda* 12.11.2014.
- Gulenko, S. 2014: Прокурор Крыма стала звездой аниме [Prokuror Kryma stala zvezdoj anime]. – *Komsomol'skaja Pravda* 22.3.2014.
- Gulenko, S. 2015: Наталья Поклонская: моя сила – в слабости. Женской. [Natal'ja Poklonskaja: moja sila – v slabosti. Ženskoj] – *Komsomol'skaja Pravda* 19.3.2015.
- Kozlov, K. 2014. Прокурор Крыма теперь настоящий полковник. [Prokuror Kryma teper' nastojaštšij polkovnik] – *Komsomol'skaja Pravda* 28.3.2014.
- Šumeiko, I. 2014: Карт-бланш. Красота спасёт Крым. [Kart-Blanš. Krasota spasjot Krym] – *Nezavisimaja Gazeta* 25.3.2014.
- Kuznetsova, T. 2014: Наталья Поклонская: «Популярность важна для актёров. Я – прокурор». [Natal'ja Poklonskaja: "Populjarnost' važna dlja aktjorov. Ja – prokuror". – *Argumenty i Fakty Moskva* 22.10.2014.
- Martynov, K. 2014: Лояльность как оплаченная цель. [Lojal'nost' kak oplatšennaja tsel'] – *Novaja Gazeta* 9.6.2014.
- Medyntseva, A. 2014: Прокурор Крыма вынесла себе модный приговор. [Prokuror Kryma vynesla sebe modnij prigovor] – *Komsomol'skaja Pravda* 4.4.2014.
- Novikova, A. 2014: «Няшного прокурора» Крыма нет в соцсетях. [”Njašnego prokurora” net v sotssetjah] – *Komsomol'skaja Pravda* 2.4.2014.